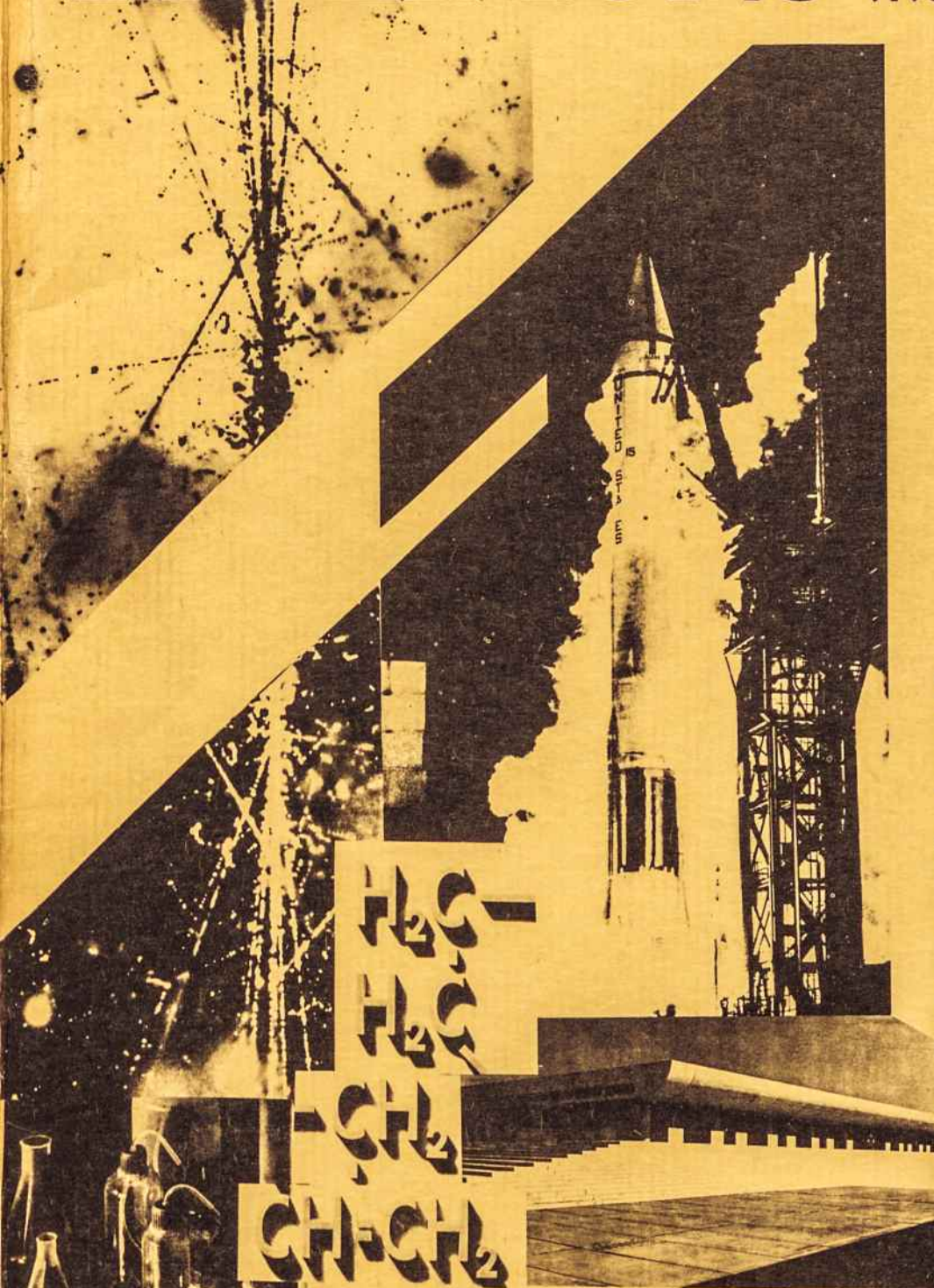

TECHNIKOS V ŽODIS (1951-1971)

1972 , Nr. 1-2

Isteigtas 1951 m.

Est. 1951.

Leidžia: Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų
S-gos Chicagos Skyriaus Technikinės Spaudos Sekcija.Published by American Lithuanian Engineers and
Architects Association, Inc. Chicago Chapter Tech-
nical Press Section.Prenumerats \$6.00 U.S. metams
Studentams \$2.00 U.S. metams

Yearly subscription - \$6.00 U.S.

P L I A S I R A L I A S O R G A N A S

Šį numerį redagavo ir techniniai tvarkė Juozas RIMKEVIČIUS

Vyr. redaktorius:	G. J. Lazauskas, 208 W. Natoma Ave., Addison, Ill. 60101. Tel. (312) 543-8198.
Vyr. red. pavaduotojas:	K. Kaunas, 6720 So. Winchester Ave., Chicago, Ill. Tel. (312) PR8-2589.
Techn. redaktorius:	J. Slabokas
Skyrių redaktoriai:	Dr. J. A. Bilėnas, K. Burba, A. Didžiulis, V. Jautokas, arch. Albertas Kerelis ir V. Petraitis
Atstovai prie T. Ž.:	PLIAS C.V. - prof. St. Dirmantas, ALIAS C.V. - B.V. Galinis, ALIAS Chicagos sk. - V. Jautokas
Administracija:	Administratorius - J. Sakalas, pav. - A. Pargauskas ir M. Krasauskas Adresas: J. Sakalas, 7025 So. Rockwell St., Chicago, Ill. 60629, U.S.A. Tel. 737-9365

T E C H N I K O S Ž O D Ž I O A T S T O V A I

ANGLIJOJE	BRAZILIJOJE
J. Vilčinskas, 5 Holmside Rd., London S.W. 12, England.	Z. Bačelis, Caixa Postal 9102, Sao Paulo, Brazil, S.A. J.A. V-bėse
AUSTRALIJOJE	1. Z. Gavelis, 897 E. Broadway, So. Boston, Mass., 02127.
J. Riauba, 9 Harrow St., Brighton Gdns. South Australia.	2. K. Krulikas, 93-11, 114th St., Richmond Hill 18, L.I. N.Y. 11418.
KANADOJE	3. S. Juzėnas, 15491 Ward St., Detroit, Mich. 48227
P. Lelis, 325 Seaton St., Toronto 2, Ont. Canada.	4. E. Arbas, 306 22nd St., Santa Monica, Calif. 90402
KOLUMBIJOJE	5. V. Gruzdyš, 1025 Wingohocking St., Philadelphia Pa., 19039.
J. Kalėda, Apartado Aereo 1720, Medellin Colombia, S.A.	

T U R I N Y S

1. „T. Žodis“ ir PLIAS (The Engineering Word and PLIAS) Juozas V. DANYS
2. „T. Žodžio“ Kultūrinis Svoris (The Eng. Word's Cultural Value)
Dr. J. GIMBUTAS
3. „T. Žodžio“ - Redakcinė Kolegija (The Eng. Words and Board of Editors)
K. KAUNAS
4. Šiek Tiek Statistikos (Statistics) M. KRASAUSKAS
5. Žvilgsnis į Architektūrą (Look at Architecture) J. NALIS A.I.A.
6. Spaudos Apžvalga (Revue of Publications) D. ŠATAS
7. Lietuviai Technikinėje Literatūroje (Contributions to Science by Lithuanians)
D. ŠATAS
8. Žvilgsnis į Apžvalgas (Technical Briefs) V. PETRAITIS
9. Bendradarbiai ir Jų Darbai (Correspondents and their Writings)
Juozas RIMKEVIČIUS

VIRŠELYS: Arch. Jono Nalio, A.I.A. COVER. by Jonas Nalis A.I.A.

TECHNIKOS ŽODIS

1972 M. XXI METAI

NR.1 - 2 (131 - 132)

SAUSIS - BALANDIS

1 9 5 1 - 1 9 7 1

Šis numeris skirtas **TECHNIKOS ŽODŽIO** dvidešimties gyvavimo metų sukakčiai paminėti. Šia proga vartėme visus žurnalo komplektus, prisiminėme mirusius ir gyvuosius bendradarbius, pasidžiaugėme jų darbais ir įsitikinome, kad jie lietuvių tautos istorijoje paliko žymius pėdsakus. Tą liudija jų palikti raštai ir atžymėti darbai mūsų žurnale.

Spaudos darbą vertiname dviem svarbiais požiūriais: kultūriniu ir visuomeniniu - organizaciniu. Jie sprendė mūsų pastangas ir kryptį.

Technikos Žodis stovi kiek atokiau nuo kitų lietuviškų periodinių leidinių ir eina savitu keliu, užgriebia tuos kūrybos klodus, kurie visai liktų nepalieti dėl jų specifinio pobūdžio. Be varžovų, ribotomis priemonėmis, bandyta užpildyti lietuviškos technikinės raštijos tuštuma. Apie mokslą ir techniką gimtąja kalba prabilome į tuos, kurie jos negirdėjo kasdieniniame darbe, mokyklos suole ar universiteto auditorijoje. Gimtasis žodis drąsino visus kitus, kurie sunkiomis pastangomis derinosi prie naujo gyvenimo, prie visiškai naujų darbo metodų, ar net naujos profesijos.

Antroji ypatingai svarbi paskirtis būti mūsų organizacijų **PLIAS** ir **ALIAS** organu. Technikos Žodis šį darbą dirba nuo pirmųjų leidimo metų. Jis buvo šauklys raginęs organizuotis, o vėliau, organizacijai stiprėjant, jos darbų ir tikslų skelbėjas.

Nors esame optimistiškos nuotaikos, bet gerai žinome, kad reikės pakelti daug rūpesčių, įdėti begales darbo ir širdies, kad galėtume tesėti iki to laiko, kada galėsime laisvai dalintis mintimis ir patyrimu su savo broliais Lietuvoje.

Per visus gyvavimo metus „Technikos Žodis“ nesiveržė būti lietuvių technologo vadovu jo likiminiame kelyje, bet būti jo kukliu palydovu. Jo likimas ir ateitis yra mūsų visų rankose.

TECHNIKOS ŽODIS

TECHNIKOS DARBUOTOJŲ
NEPRIKLAUSOMAS POPULIARUS
MĖNESINIS LAIKRAŠTIS

NR. 1

BALANDIS, 1951

I METAI

DARBŲ PRADEDANT

Technikos darbuotojams išsiskirsčius po platųjį pasaulį, blėsta turėtos gražios bendradarbiavimo tradicijos. Vienus nuo kitų skiria tolimi kontinentai, negalime sueiti pasidalinti gyvenimo patirtimi. Turime vienintelę tarpusavio bendradarbiavimo priemonę — savą profesinę spaudą.

Technikos Žodis ryžtasi būti nepriklausomu mėnesiniu laikraščiu visiems technikos darbuotojams.

Rašys įvairiais technikos ir artimais jos sričiai klausimais, sekdamas gyvenimo pažangą. Populiariai nagrinės technikos mokslo ir praktikos klausimus.

Kviečiame bendradarbiauti visus technikos darbuotojus.

Technikos Žodžio turinys ir egzistencija priklausys nuo bendradarbių ir skaitytojų.

Laukiame visų prisidedant prie savos technikinės spaudos talkos.

Redakcinė Kolegija

LINKĖJIMAI TECHNIKOS ŽODŽIUI

Sveikinu svetį nebuvėlį — "Technikos Žodį". Reiškiu viltį, kad "Technikos Žodis" bus šiltai sutiktas ne tik technikų, bet ir visų tų, kuriems rūpi Lietuvos atstatymas.

Lietuvai apgriauta ir griauinama — ją teks vėl atstatyti. Lietuviams tremtiniams architektams ir inžinieriams krinta pareiga paruošti Lietuvos atstatymui tinkamą ir praktišką planą. Tą planą diskutuoti "Technikos Žodis" bus gera tribūna.

Linkiu leidėjams ir tvarkytojams žemaitiško išvermingumo ir geriausių sėkmių profesinį — lietuvišką darbą vykdyti ir praktiškų rezultatų pasiekti.

Petras P. Daužvardis,
Lietuvos Konsulas Chicagoje

KOLEGOS INŽINIERIAI IR ARCHITEKTAI

Lietuviai inžinieriai pradėjo burtis gale praėjusio šimtmečio. Vyriausias jų tikslas buvo tautą prikelti ir valstybę atkurti. Priminsiu kelius tautai nusipelnčius vardus: inžinieriai — Petras Vileišis, Steponas Kairys, E. Galvanuskas, Naruševičius. Atgimusi Lietuvoje daug kolegų suvaidino žymų vaidmenį atstatant, modernizuojant ir vystant krašto ūkį bei paruošiant keliolika žimtų šaliai reikalingų technikos specialistų.

Laikiniai ir tik iš dalies dėl savo kaltės atsidūrėme už Lietuvos ribų. Kaip ištikimi krašto piliečiai, nenustojome dirbė savo tėvynėi. Bomboms nustosus sproginėti, spontaniškai susibūrėme ir pradėjome veikti. Suorganiza-

vome saviesiems technikos mokymas Kempene, Nuertingene ir Augsburgėje. Dirbome Hamburge, Pabaltijos ir Muenchene, UNRRA-s tremtinių universitetuose. Įsteigėm visą eilę kursų amatams išmokti. Daug šimtų vyrų tremtyje turėjo progą įgyti technikos žinių, buvo geriau paruošti kietam emigranto gyvenimui. Talkininkavome kultūros ir bendro švietimo darbe. Keliasdešimt kolegų ir mūs sukurta Inžinierių bei Architektų Draugijos valdyba rimtai pasidarbavo nagrinėjant krašto ūkio reikalus ir jo atstatymo problemas.

Deja, teko apleisti mūsų mažutę Europą. Išsiskirstėm po visus žemės rutulio kraštus.

Mus jungiantieji saitai yra tiek gilūs ir gyvi, kad, susimetę įvairiose valstybėse į būrelius, vėl mezgame tarpusavio ryšius ir žengiame prie mus apjungiančios vieningos organizacijos sukūrimo. Žinoma, emigrantų padėtyje pradžioje iškyla profesiniai bei asmeniniai rūpesčiai. Atsiranda nauji reikalai, kaip kolegiška savišalpa. Lietuvių bendruomenei svarbu, kad mes neapleistumėm tautos reikalų.

Juo plačiau pasiskleidžiame, juo darosi sunkiau ne tik sueiti krūvon, ir susižinoti. Čia mums ateina pagalbon techniška spauda. Informacinius biuletinius jau yra išleidę D. Britanijos, Argentinos, Chicagos ir kitos kolegų grupės. Skaitlingiausias Chicagos susibūrimas pradeda leisti periodinį leidinį.

Kviečiu visus kolegas, kur Jūs bebūtumėt, malonėti paremti Redakciją savo vertingais raštais ir prenumerata. Mano linkėjimai naujagimiui: sulaukti bent kapos numerių, nuolat tobulėti ir augti. sujungti mus ir pasiekti kolegas net tolimiausiose užkampiuose; tapti mums patikimu švyturiu tremties kellyje; sužibėti mums svetimam

danguje vilties žvaigžde, kuri, atėjus laikui, laimingai nuvestų mus namo.

Kad leidinys taptų patrauklus ir vertingas bei sujudintų ir platesnius mūsų bendruomenės sluoksnius, drįstu pareikšti Redakcijai mintį: be aktualių organizacinių, siaurai profesinių, ir grynos technikos klausimais straipsnių, dėti kuodaugiausia medžiagos liečiančios mūsų ateičiai veiklą, atkuriant tautos ūkį. Tik tada leidinys bus ir realiai naudingas.

Leidinio "TECHNIKOS ŽODIS" gimimo proga lai būna man leista tarti gerbiamesiems kolegoms ir skaitytojams keletas nuoširdžių žodžių:

Tobulinkimės savo specialybėse. Stenkimės prapti tose srityse, kuriose pirmoje etilėje turėsime dirbti savam krašte. Sekime ir vertinkime vykstančius tėvynėje pasikeitimus. Gilinkime šalies sąlygų ir galimybių pažinimą. Mūsų pirmaeilis uždavinys — pakelti krašto gamybą. Būkimė geri specialistai, svarbiausia, likime ištikimi savo tėvų žemės sūnūs! Stumkime šalin negrįžimo pagundą.

Prof. inž. S. Dirmantas

TECHNIKOS PAŽANGA

POVILAS JURĖNAS

Duokite man atsparos tašką, aš pakelsiu pasaulį.

Archimedas.

Negalima įsivaizduoti jokios civilizacijos be technikos, vieniokiam ar kitokiam jos pasireiškimo laipsny. Technika yra apėmusi visas gyvenimo sritis, lydi mus per visą gyvenimą. Atsiektais kūrybos laimėjimais yra užpildžiusi civilizacijų lobyną. Visa mūsų kasdieninė aplinka pripildyta technikos. Visos gyvenimo sritys naudojasi jos pasiektų laimėjimų rezultatais.

Technika valdo žmogaus civilizacijos laidą, kaip gyvenimo pažangos priemonė. Atimti iš šių laikų technikos sukurtas vertybes — reikėtų atsukti istorijos ratą tūkstančiais metų atgal.

Kaip visoje žmogaus kūryboje, taip ir technikoje nėra ribų tobulumui ir gėriui. Dažnai mes susižavėję šių dienų techniką, dabartį vadiname technikos amžiumi ir kitais epitetais. Tai pervertinimas dienos kūrybos, neįvelgiant gilesnės esmės technikos vystymosi raidoje. Kas šiandieną nauja bei modernu, rytoj dažnai jau pasenę. Pažanga nesustabdomais šuoliais žengia pirmyn.

Negalima teigti, kad mūsų gyvenimas tobuliausias. Kas mus šiandien stebina yra tik momentas kūrybinių polėkių neužbaigiamojoje pažangos grandinėje.

(Nukelta į 2 pusl.)

PIRMOJO NUMERIO 1—MAS PUSLAPIS

Originalas 12,5" x 10"

"Technikos Žodis" ir PLIAS

Juozas V. DANYS

Techniškas žurnalas yra Pasaulio Lietuvių inžinierių ir Architektų Sąjungai gyvybinės svarbos reikalas. Spauda dar vis lieka pati svarbiausia priemonė ryšiams palaikyti tokiai organizacijai kaip PLIAS, kuri jungia lietuvius profesionalus gyvenančius įvairiose šalyse atskirtose didžiuoliais nuotoliais. Juk taip svarbu palaikyti ryšį su kiekvienu lietuviu profesionalu, kad ir kaip jis būtų izoliuotas nuo mūsų didesnių ar mažesnių susibūrimų.

Gyvenimas rodo, kad visuose kraštuose šiandien profesinių organizacijų veikla, ypač kūrybinė veikla, remiasi spauda. Jos turi, pav., J.A. Valstybėse ir Kanadoje tūkstančius ir dešimtis tūkstančių narių ir jų veiklos pagrindinė cementavimo jėga yra žurnalai ir biuletiniai. Suvažiavimai yra tam tikros šventės, kuriuose asmeniškai gali dalyvauti tik maža narių dalis. Suvažiavimų spausdinti darbai yra veiklos tūrio ir lygio rodikliai.

1949-50 metais po pagrindinės emigracijos bangos iš Vokietijos daug kur prasidėjo steigti PLIAS skyriai, bet tik „Technikos Žodžio“ pasirodymas 1951 m. įnešė tą reikalingą ryšį ir jausmą, kad, išblaškyti po visą pa-

saulį, mes vėl jungiamės į vieną laisvos lietuviškos dvasios ir galvosenos organizaciją.

„Technikos Žodžiui“ teko ir tenka daugiatiksliai uždaviniai, nes vienu žurnalu reikia patenkinti daug reikalavimų. Kritiškų skaitytojų tarpe vieni norėtų žurnalą smarkiai supopuliarinti, kiti paversti aukšto lygio akademinio žurnalu. Po 25 metų dalyvavimo PLIAS veikloje įvairiose centro organuose ir skyriuose, įskaitant vienerius PLIAS žurnalo redagavimo ir leidimo metus, asmeniškai išskiriu dvi pagrindines sritis, kurios turėtų būti stipriai atstovaujamos mūsų žurnale.

Kaip PLIAS ir ALIAS organas „Technikos Žodis“ turėtų rodyti organizacijų gyvastingumo pulsą. Dalis žurnalo pastoviai turėtų būti skiriama organizacinės veiklos aprašymui, vadovaujamų organų pranešimams, skyrių veiklos dokumentacijai, komentarams ir pasisakymams. Kondensuoti kurio nors skyriaus veiklos aprašymai ar specifinio parengimo bei projekto paminėjimai dažnai būna pavyzdys, paraginimas ir gairės kitų skyrių veiklai. PLIAS centro valdybai per sunku leisti biuletinius, kurie pasiektų visus narius, todėl šiam

tiksliu labai tinkama vieta atatinkamas „Technikos Žodžio“ skyrius. Šitos galimybės kol kas buvo per mažai panaudojamos visų vadovaujančių organų.

Kita labai svarbi mūsų žurnalo dalis yra originalūs straipsniai ar tai iš teoretinės ar praktinės srities. Ši dalis yra reikalinga parodyti mūsų profesinį pajėgumą, todėl ypatingai pabrėžtina originalių straipsnių reikalingumas, kurių pakankamai buvo praeityje ir kuriems ateityje turime pakankamai pajėgių narių. Šioje srityje, paskutinio dešimtmečio metu pasiekta gražių rezultatų, nes mano palyginimu „Technikos Žodis“ savo profesiniu lygiu buvo tolygus Kvebeko provincijoje leidžiamam inžinerijos žurnalui prancūzų kalba, nors Kvebeko provincijoje yra apie 10,000 prancūziškai kalbančių inžinierių.

Technika yra internacionalinė, bet mums ypač reikia rašinių liečiančių lietuviškus reikalus, kaip tai lietuvišką architektūrą ir pan.

Daug kitų sričių gali būti įjungta tarp šių dviejų pagrindinių organizacinės ir profesinės sričių.

Pilnutinei daugiatikslio žurnalo reikšmei labai svarbu jo reguliarus pasirodymas. Ypačingai tas reikalinga organizaciniams ryšiams tarp centrinių organų ir paskirų narių. Tai vienas iš sunkiausių darbų žurnalo leidime, nes čia redakcija, administracija ir bendradarbiai skiria savo laisvą laiką, kurio pakankamai surasti visada nėra lengva. Organizaciniams ryšiams palaikyti dabartinis planas per metus išleisti šešis numerius yra minimalinis planas. Gal tektų pabandyti pereiti prie aštuonių numerių paliekant tą patį bendrą puslapių skaičių. Dažnesnis žurnalo pasirodymas būtų dažnesnis priminimas apie sąjungų reikalus ir dažnesnis paskatinimas veiklai.

Kiekvienas jubiliejinis prisiminimas yra naudingas praeičiai peržvelgti ir ateičiai planuoti. „Technikos Žodis“ išsivystė į rimtą reprezentacinį technikos žurnalą ir mums jį tokį būtina ir išlaikyti. „Technikos Žodis“ yra mūsų visų jungtis ir reprezentacija, todėl žurnalo ir jo pasišventusių leidėjų pastangų rėmimą visi turime skaityti savo pareiga.

VI-to ALIAS Suvažiavimo Chicagoje dalyviai - (1960.IX.3-4 d.)

MIRUSIEJI BENDRADARBIAI

MAČIŪNAS, Aleksandras	1902 - 1954
KIAULĖNAS, Petras	1909 - 1955
ČIURLIS, Jurgis	1881 - 1959
DAUKANTAS, Teodoras	1884 - 1960
ADOMAVIČIUS, Vladas	1906 - 1961
ŽIŪRYS, J. Pijus	1893 - 1962
BIRŽIŠKA, Viktoras	1886 - 1964
KAIRYS - KAMINSKAS, Steponas	1889 - 1964
ŠIMOLIŪNAS, Jonas	1878 - 1965
PAVILČIUS, Vytautas	1904 - 1965
PAUKŠTYS, Kazimieras	1909 - 1965
JURSKIS, Alfonsas	1894 - 1966
SEMĖNAS, Alfonsas	1906 - 1966
ŠČESNUL E VIČIUS, Kazys	1903 - 1966
SIRUTAVIČIUS, Vladas	1877 - 1967
DAUKUS, Balys	1990 - 1968
GRAVROGKAS, Julius	1885 - 1968
RŪGIS, Jonas	1901 - 1968
NOVICKIS, Antanas	1894 - 1972
ŠVIPAS, Vladas	1900 - 1965

"TECHNIKOS ŽODŽIO"

KULTŪRINIS SVORIS

Dr. J. GIMBUTAS

Jubiliejinio numerio redaktorius kolega J. Rimkevičius paprašė rašinio apie „Technikos Žodžio“ kultūrinę reikšmę, neliečiant to žurnalo vaidmens mūsų sąjungoje. Klausimas, ar tie du aspektai atskiriami kiekvienas sau, bet galime mėginti: „Technikos Žodis“ iki šiol buvo vienintėlis profesinis periodinis leidinys išėivijoje, kuriam pavyko išplėsti savo turinį pagal profesijos šakas ir atspindėti pažangą. Kartu išlaikytas ryšys su praeitimi. Kiekviena kultūra auga ant praeities pagrindų, o šių dienų kultūrą suprasti, ypač ją įvertinti be technikinių mokslų neįmanoma, nes liktų nepaliesti didžiuliai žmogaus kūrybos ir mintijimo plotai. Dėl to „Technikos Žodis“ iš esmės yra kultūros žurnalas, o ne vien tiktai praktiškas technikinis leidinys, kaip jo vardas sugestionuoja.

P i r m o j i jubiliejinė mintis: TŽ pasitarnavo nepriklausomosios Lietuvos ir senesniųjų laikų technikos ir techniškojo švietimo istorijai. Amerikon atkilę mūsų inžinieriai - veteranai praturtino žurnalą savo atsiminimais ir davė straipsnių dabarties klausimais savosios kartos žvilgsniu. Tai jau nebepakartojama, nes daug nepriklausomosios Lietuvos inžinierių - pionierių ir profesorių nukeliavo amžinybėn. Vartydami pirmojo dešimtmečio, 1951-1960 metų „T.Ž.“ komplektus, iš eilės sustojame ties žurnalui rašiusiųjų vyresniaisiais bendradarbiais: profesoriai St. Dirmantas, St. Kolupaila, J. Šimoliūnas, Ig. Končius, J. Rugis, J. Čiurlys, J. Gravrogkas, Ad. Damušis, Vc. Biržiška, St. Kairys (J. Kaminskas); inžinieriai V. Petraitis, J. Jasiukaitis, Al. Mačiūnas, Pr. Drąsutis, E. Malcanas, P. Žiūrys, J. Dačinskas - Dačys, gen T. Daukantas, A. Novickis, P. Lelis... Antrojo dešimtmečio vardai dar geriau prisimenami, tai jų nebekartojame.

A n t r o j i mintis : dabarties darbų dokumentacija, kuri irgi nueis istorijon. Tokios dokumentacijos neturime iš prieškarinių laikų išėivijos inžinierių ir architektų darbų, nes jie neturėjo „Technikos Žodžio“ ar kito tolygaus žurnalo. Visa eilė mūsų vidurinėsios ir jauniausios kartos inžinierių ir mokslininkų prisistatė lietuvių visuomenei savo straipsniais ar mokslinių darbų santraukomis „Technikos Žodžio“ puslapiuose. Vėl iš pirmojo dešimtmečio iš eilės užtinkame šiuos autorius: A. Semėnas, A. Paškevičius, K. Burba, Vc. Mažeika, Gr. Lazauskas, Vl. Adomavičius, dr. St. Juzėnas, P. Jurėnas, Dr. M. Bapšys, dr. P. Mažeika, R. Budreika, V. Izbickas, dr. Z.V. Rekašius, Jrg. Valaitis, K. Nenortas, V. Šliūpas, dr. A. Avižienis... Pilnas tos grupės bendradarbių sąrašas būtų perilgas šiam rašiniui. „Technikos Žodžio“ redakcija parūpino vertingų informacijų, reportažų ar

pasikalbėjimų apie Amerikoje dirbančių architektų darbus, pavyzdžiui: E. Arbas, A. Žemaitis, V. Germanas, K. Ječius, S. Zubkus... Ir apie inžinierius - mokslininkus: dr. Jurgį Jankauską, dr. St. Matą, dr. A. Nasvytį, dr. R. Viskantą, dr. A. Pabarčių, J.V. Danių... Jų tarpe yra autorių, parašiusių žurnalui originalių straipsnių. Dar prisimename prof. dr. A. Kabailą, dr. A. Klorę ir daugelį kitų iš jau antrojo „T.Ž.“ dešimtmečio.

T r e č i o j i mintis: lietuvių technikosios kalbos puoselėjimas ir ugdymas. Išeivijos technologams „Technikos Žodis“ buvo bene vienintelis forumas pasisakyti lietuviškai profesinėmis temomis. Daug dėmesio skirta techniskajai terminologijai patikslinti ar kurti. Tuo pirmieji rūpinosi dr. P. Jonikas, G.J. Lazauskas, prof. S. Kolupaila, A. Jurskis, A. Didžiulis ir daug kitų. Be to, Clevelando sk. kolegos pradėjo rinkti medžiagą terminų žodynui, o toliau ypatingai daug dirbo V. Vintartas. Redakcijai sekant okup. Lietuvos techniskąją literatūrą, buvo išlyginami kai kurie lietuviškos terminijos skirtumai tarp nuo tėvynės atitrūkusios išeivijos ir krašte dirbančių kolegų.

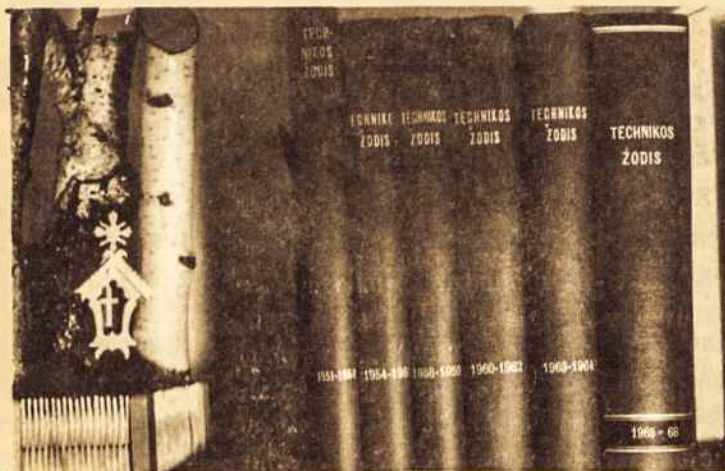
K e t v i r t o j i mintis: „Technikos Žodis“ registravo ir recenzavo išeivijoje pasirodžiusius lietuvių techniškuosius leidinius įvairiomis kalbomis. Iš recenzentų prisimintini Ks. Kaūnas, V. Pelda ir A. Kerelis (apie architektų darbus), S. Juzėnas. Čia priklauso ir gana sistemingas lietuviams išduotų techniškųjų patentų registravimas ir moksliskųjų straipsnių katalogavimas, atliktas daugiausia Don. Šato pastangomis, talkininkaujant daktarams K. Kebliui, E. Veleckiui,

R. Viskantai ir redakcijos nariams. Toliau ši darbą tęsia dr. J.A. Bilėnas ir kt.

P e n k t o j i mintis: „Technikos Žodis“ atspindėjo savo skiltyse kai kuriuos techniskojo gyvenimo reiškinius, svarbesniusius leidinius ir techniskąją periodiką Lietuvoje. Matyti, kaip laikui bėgant, buvo pastebėti ar kritikuoti inžinierių ir architektų darbai tėvynėje. Recenzijomis, apžvalgomis ar bent bibliografinė informacija žurnalą aprūpino visų pirma A. Balsas, o taip pat D. Šatas, J. Bilėnas, profesoriai Dirmantas ir Kolupaila. Atspausdinta ir šiek tiek fotografijų bei brėžinių iš okup. Lietuvos naujosios architektūros.

Š e š t o j i mintis: „Technikos Žodis“ suregistravo daugumą išeivijoje mirusių lietuvių inžinierių ir biografijomis atžymėjo jubiliatų. Tos trumpos ar išsamesnės biografijos ir nekrologai sudaro kad ir išblaškytą, bet visada prieinamą vardyną, kurio neatstoja jokia enciklopedija. Šioje srityje pasidarbuota Br. Galinio, Vyt. Izbicko, K. Kruliko, J. Draugašiaus, J. Slaboko ir kaikiurių jau minėtųjų autorių.

Gausiai iliustruoti „Technikos Žodžio“ 21-rių metų komplektai užėmė svarią vietą lietuvių kultūros istorijoje. Svarbiausia - tasai darbas tęsiamas. Mūsų žurnalo reikšmė bus dar stipriau pajausta, kai plačiau atsivers vartai į tėvynę, ir kai mūsų kolegos tenai galės laisviau ir drąsiau domėtis lietuvių išeivių gyvenimu ir jų atliktaisiais darbais. „Technikos Žodis“ bus svarbus informacijos šaltinis ir išeivijos būsimosioms kartoms savo tėvų ir senelių gyvenimui Amerikoje pažinti.

T. Ž. Komplektas 1951-1958

TECHNIKOS ŽODIS

LEIDŽIA: Chicagos Lietuvių Inžinierių ir Architektų S-ga, Technikinės Spaudos Sekcija.

REDAGUOJA Red. Kolegija: K. Bertulis, K. Burba, S. Dirmantas, K. Kaunas, P. Kiaulėnas, P. Jurėnas, J. Jurkūnas, G. J. Lazauskas, J. Mulokas, A. Semėnas, S. Švedas, V. Tamošiūnas.

Techniškai tvarkė: P. Jurėnas, G. J. Lazauskas.

PRENUMERATA: JAV ir užs. mėtamams \$2.00., puse \$1.00.

ADMINISTRACIJOS ADRESAS: Technikos Žodis, c/o K. Bertulis, 1616 S. Christiana Ave., Chicago, Illinois. Telef. RO. 2-8120.

*Pirmoji Redakcinė Kolegija
Paimta iš Nr. 1 - 1951. (Padidinta 20%)*

"TECHNIKOS ŽODIS" REDAKcinė KOLEGIJA

KS. KAUNAS

Tai ratelis žmonių, nuo kurių darbo priklauso žurnalo gyvybė ir išsilaikymas. Per dvidešimt gyvavimo metų daug kas keitėsi, daug žmonių įsitraukė į darbą, daug pavargę pasišalino, o dar didesnis skaičius labai našiai pasireiškusių bendradarbių užbaigė šios žemės kelionę.

Kaip žinoma, žurnalas sumanytas leisti 1950 metais, kada daugelis mūsų tik pradėjome priprasti prie naujų gyvenimo sąlygų. Pirmasis apie technikos laikraščio leidimo reikalą pra-

dėjo kalbėti Grožvydas Lazauskas, dirbęs techniškos spaudos darbą jau Vokietijoje. Prie iniciatorių reikia dar priskaityti K. Burbą, P. Jurėną ir Ks. Kauną. Jie susitiko keletą kartų privačiai ir tarėsi žurnalo leidimo reikalu.

To rezultate 1950 m. gruodžio 17 d. įvyko Techn. spaudos sekcijos steigiamasis susirinkimas buv. Tremtinių namuose. Dalyvavo 9 asmenys ir jame nutarta leisti TŽ. Visuotinio Chicagos ALIAS skyriaus susirinkimo metu

1951 m. sausio 7 d., G. Lazauskas darė pranešimą apie spaudos sekcijos įsisteigimą ir jos tikslus. Sumanymui leisti žurnalą pritarta ir išrinktas sekcijos vadovu G. Lazauskas. Jam pavesta sudaryti redakcinę kolegiją. Tuo laiku kolegija sudaryta tokios sudėties: K. Burba, P. Jurėnas, K. Kaunas, P. Kiaulėnas, G.J. Lazauskas, A. Semėnas ir V. Tamošiūnas. Vėliau red. kolegija papildyta K. Bertuliu, prof. S. Dirmantu, J. Jurkūnu, J. Muloku ir S. Švedu.

Pirmasis TŽ numeris pasirodė 1951 m.

Lazauskas, Grožvydas

balandžio mėn. laikraštinio formato ir 4 puslapių dydžio. Jį užpildė red. Kolegijos nariai, o techniškai tvarkė G. Lazauskas ir P. Jurėnas. Ne visi kolegijos nariai aktyviai dirbo, bet jie visvien sudarė lyg laikraščio nugurkautį. Daugiausiai darbo teko įdėti faktiniams redaktoriams ir technikiniams tvarkytojams. Jų darbo valandos nesuskaičiuojamos.

TŽ nr. 3 pranešama, kad red. kolegijos nariais rėmėjais pakviesti prof. S. Kolupaila, Indiana, K. Krulikas, N.Y., B. Galinis, Boston, dr. inž. S. Juzėnas, Detroit, prof. A.

Burba, Kostas

Prof. Dirmantas, Stasys

Jurskis, Philadelphia, prof. A. Damušis, tuo metu Clevelande, K. Šalkauskas, Toronto, J. Vilčinskis, London, Anglija, L. Prosinskis, Vak. Vokietija, B. Daukus ir arch. V. Žemkalnis, Australija, V. Venckus, Venezuela, Z. Bačelis, Brazilija, V. Gogelis, Argentina. Didžiuma išvardintųjų vėliau ypatingai daug prisidėjo prie žurnalo ugdymo. Kiti tapo rėmėjais ir platintojais.

B. Galinis jau tada reiškia mintį, kad TŽ taptų PLIAS organu, o PLIAS pirmininkas skatina visus pasaulio inžinierius skaityti ir rem-

ti TŽ. Šia proga tenka paminėti, kad tuo metu pavergta Lietuva lietuviškos techniškos spaudos dar neturėjo. Lietuviškai tartas technikos žodis ten pasirodė po Stalino mirties.

TŽ turinys nuo pradžios įvairus. Daug jis priklausė nuo bendradarbių užsimojimo. Red. kolegija stengėsi nuolat parūpinti Techniškąją apžvalgą ir Nauji leidiniai skyrių (daugiausiai Ks. Kauno recenzijos). Taip TŽ nr. 2 jau recenzuojami Lietuvos Ūkio atstaty-

Biskis, Gediminas

Kiaulėnas P

mo studijų komisijos darbai, kurių leidimu rūpinosi inž. J. Dačys - Dačinskas Bostone.

Bene nr. 5 pirmą kartą pasireiškė Terminologijos skyrius, tvarkomas dr. P. Joniko. Jame buvo nagrinėjama techninė terminija ir kalbos tikslingumas.

Tik dabar, vartant senus TŽ komplektus, išryškėja faktas, kad tai vienintėlis lietuvių inžinierių veiklos archyvas. Nuolat buvo stengiamasi gauti žinias apie skyrių veiklą, vėliau žinias apie visuotinius ALIAS suvažiavimus. Red. kolegijai per metų metus teko vargti, prašyti, reikalauti iš valdybų, kad toji informacija būtų tiekiamą. Rasti tam reikalui asmenys greitai pavargdavo ir vėl reikėdavo iš naujo viską organizuoti.

Jurkūnas, Jonas

Dar vienas reikšmingas TŽ darbas - tai mirusių inžinierių - narių ir nenarių registracija ir nekrologai. Ilgus metus šį reikalą tvarkė ir medžiagą tiekė inž. Kazys Krulikas, skirdamas tam daug energijos, nors buvo užsiėmęs Inž. Metraščio redagavimu.

Grįžtant prie chronologijos, galima patiekti šie daviniai apie Red. kolegijos sąstatą. Kaip minėta, pirmasis spaudos sekcijos vadovas, techninis redaktorius buvo G. Lauskas. Faktiškai jis atliko ir didžiumą paties laikraščio redagavimo. Daugiausiai jo

pastangomis buvo užmegzti ryšiai su kitų vietovių bendradarbiais. Pirmieji darbo metai buvo labai sklandūs. Antraisiais - 1952 metais spaudos sekcijos, faktiškai ir redakcijos vadovybėn buvo išrinkti K. Burba (vad.), K. Kaunas (pav.) ir G.J. Lazauskas. Iš vadovybės nuo nr. 3 pasitraukia K. Kaunas dėl pasikeitusių darbo sąlygų ir sveikatos.

TŽ nr. 4 skaitome, kad G. Lazausko gyvenimo sąlygos taip susidėjo, kad jis 1953 m. pasitraukia nuo techn. redagavimo. Užtat 1952 m. nr. 9 skaitome įdomią žinią, kad šis numeris paruoštas ir suredaguotas Bostono ALIAS skyriaus narių pastangomis. Padėka Br. Galiniui. Tai gražios pagalbos pradžia, kuri čikaigiškiams leisdavo trumpą momentą atsidusti. Laiko bėgyje bostoniškiai tokią pagalbą daug kartų suteikė. Skaitydami nr. 11 skaitome panašią žinią, kad tą padarė Clevelando PLIAS skyriaus nariai.

1953 metais vadovavimo darbą atliko K. Burba ir A. Didžiulis, techn. red. Gediminas Biskis ir kiti.

1954 m. įvyko stambesnis pasikeitimas. Balandžio mėn. sudaryta nauja Red. kolegija: redaktorius P. Jurėnas, techn. red. M. Abramavičius, nariai: V. Didžiulis, J. Jasiukaitis, V. Petraitis (vėliau per metų metus pasišventęs technikos naujienoms), K. Paukštys (ilgus metus administravęs TŽ), A. Semėnas, V. Mažeika.

Švedas, Stasys

Tamošiūnas, Vladas

Galinis, Bronius

Mulokas, Jonas

1954 m. pradėjo keistis laikraščio formatas. Jo išvaizda žurnalo ir leidimas darosi maždaug dvimėnesinis. P. Jurėnas, tapęs redaktorium, nr. 3-4 (33) pradeda leisti TŽ kiek didesnio formato, kuris lieka pastovus. Nebūdamas didelis optimistas, padidintą žurnalą jis mano leisti kas 3 mėnesius. Šiame nr. pasirodo „Laivininkystė ir Žvejyba“ su P. Mažeikos straipsniu. Įdomu, kad nr. 5 pasirodo PLIAS laikinieji įstatai. Redaktorius iš skaitytojų nesulaukė didelės paramos raštais. Žurnalą užpildė jis pats, o gal dar daugiau V. Petraitis duodamas originalių straipsnių ir daug technikos apžvalgos.

1955 m. gruodžio 4 Red. Kolegijos sąstatas vėl keičiasi: atsakingas red. E. Jasiūnas, techn. red. G.J. Lazauskas, nariai - K. Kaunas (tuo laiku gyvenęs Des Moines, Ia.), K. Paukštys, V. Pavilčius, A. Semėnas, St. Švedas, Mulokas, V. Vintartas. Apgailestaujant tenka paminėti, kad nuo to laiko TŽ prarado P. Jurėno talką.

Paukštys, o nr. 4 redagavo prof. S. Kolupaila, nr. 5 prof. S. Kolupaila ir K. Paukštys, nr. 6 - K. Burba. Matosi, kad tais metais nebuvo pastovūs redaktoriaus, bet nei žurnalo tūris, nei išvaizda, nei turinys nenukentėjo. Nemini- mas žurnalo tech. redaktorius. Juo jau ilgą laiką buvo G. Lazauskas. 1958 m. TŽ nr. 1 redakt. K. Burba, toliau G. Lazauskas, o nr. 3 redagavo bostoniškis V. Adomavičius vėl leisdamas čikagiškiams atsikvėpti. Nr. 4 redaguoja K. Kaunas, G. Lazauskas ir P. Lelis, nr. 6 - prof. S. Kolupaila, ir šie metai pasibaigė be jokios krizės. Šiais metais žurnale ypatingai pasireiškė kanadiečių lietuvių inžinierių jėgos. Taip pat šiais metais pastoviai kaip technikinis redaktorius pradeda dirbti Juozas Slabokas, tuo žymiai sumažindamas darbo našumą G. Lazauskui ir taip jį atpalaiduodamas darbo organizavimui. Nr. 6 duodama plati TŽ apyskaita ir net žurnalo leidimo planas kitiems metams, pavedant medžiagos surinkimą įvairiems skyriams.

Jasiūnas, Edmundas

Prof. Kolupaila, Steponas

Šiuo metu TŽ perėjo prie ofsetinės spaudos. Palengvėjo visiems darbas ir pats spaudos atlikimas pašvarėjo, ypatingai nuotraukos.

1957 m. vėl įvyko pasikeitimai: TŽ nr. 1 redaktorius V. Vintartas, o nr. 2, kuris išėjo gegužės mėn. - K. Kaunas ir V. Bildušas, nr. 3 - K. Kaunas, G. J. Lazauskas ir K.

1959 m. minėto plano pasisekimas buvo dalinis. Nr. 1 redaktorius nepažymėtas, bet nr. 2 redagavimą sklandžiai atlieka V. Adomavičius, talpindamas beveik vien bostoniškų inžinierių rašinius, nr. 3 klievo K. Kaunui, nr. 4 - G. Lazauskas, K. Paukštys ir J. Puškorius, nr. 5 - K. Kaunas ir nr. 6 - K. Kaunas

ir K. Paukštys. Šiais metais pasireiškia visa eilė naujų bendradarbių iš įvairių vietovių su įdomia ir aktualia medžiaga. Nors neminama, visų numerių redagavime stipriai reišėsi G. Lazauskas. Tuo metu redakcinė kolegija pradėjo rinktis posėdžiams privatiškai pas kolegijos narius paeiliui ir taip vystėsi artimi bičiuliški ryšiai tarp jos narių.

Adomavičius, Vladas

1960 metais Redakcinės kolegijos sąrašas trumpas, bet faktiškų darbuotojų: K. Kaunas, G.J. Lazauskas, K. Paukštys (kartu ALIAS C. V-bos atstovas), V. Pavilčius, J. Slabokas, prof. S. Dirmantas (ALIAS C. V-bos atstovas) ir V. Lapatinskas (Chicagos ALIAS atstovas). Matosi stipriai atstovaujami inžinierių organizacijos atstovai, kurie turėjo rūpintis abipusiška informacija tarp atstovaujamos organizacijos ir TŽ redakcijos, skatinti prenumeravimą, atsiskaitymą ir rasti naujus bendradarbius. Ypatingai paminėtinas Vytautas Pavilčius, kuris redagavo nr. 3 ir labai stengėsi patraukti į bendradarbių eiles čia mokslus baigusių jaunųjų inžinierių kartą ir, reikia pripažinti, su dideliu pasisekimu. Labai rūpintasi, kad TŽ pasiektų ir studentiją. Ankstyva jo mirtis buvo didelis smūgis TŽ, nes jis visus draugiškai, beveik šeimyniškai jungė. Dauguma pasitarimų vyko jo bute ir visada prie vaišingo stalo. Reikalui esant, jis dirbo ilgas valandas

naktimis ir sugebėjo paskubinti atsiliekančią technišką darbą.

Nr. 6 vėl redaguotas V. Adomavičiaus ir užpildytas bostoniškių inžinierių ir tai paskutinis jo redaguotas numeris, nes kitais metais jis netikėtai pasimirė, būdamas 54 metų amžiaus. Taip TŽ neteko ramsčių, kurių niekas neskubėjo pakeisti.

1961 m. Red. kolegijos sąstatas pasikeitė tik tiek, kad įėjo pasikeitęs naujas Chicagos ALIAS skyriaus atstovas - arch. B. Lukštaitė. Pirmas numeris išėjo su naujosios generacijos dr. inž. A. Avižieniaus straipsniu „Pirmieji žingsniai į kosminę erdvę“. Šiame numeryje supažindinama ir su kitais jaunais inžinieriais daktarais, kurie visi stipriai pasireiškia lietuviškame kultūriniame gyvenime. Sudaryta ir kitų jaunų inžinierių (urbaniečių) registracija. Tai malonus istorinis dokumentas - skaityti tokią daugybę lietuvių pasiekusių aukštąjį mokslą.

TŽ nr. 2, 1961 sukaktuvinis - atšvenčiamas gyvavimo dešimtmetis. Suskaičiuota, kad

Sukaktuvinis 1951-1961 numeris.

1961 metų ALIAS Chicagos sk. techn. spaudos sekcijos vadovybė: pirmoje eilėje iš kairės į dešinę K. Bertulis — ALIAS c.v. atstovas, prof. S. Dirmantas — PLIAS c.v. atst., B. Lukšaitė — ALIAS Chicagos sk. v-bos atst., G. J. Lazauskas — sekcijos vadovas; antroje eilėje iš k. į deš. J. Slabokas — T. Ž. techn. red., K. Paukštys — T. Ž. administratorius, D. Šatas — sekr., vadovo pav. K. Kaunas ir V. Pavilčius.

per dešimtį metų susidarė iš viso 65 numeriai, 934 psl. o skaičiuojant esamu žurnalo formatu, išėitų 29 numeriai su 818 pusl. Paskelbti daviniai rodo, kad per antrą penkmetį TŽ vadovavo G. Lazauskas, o tech. redaktoriūm net iki dabar įsitvirtino Juozas Slabokas. Ant jų pečių gulėjo pati sunkioji žurnalo gyvavimo našta. Žinoma, darbo netrūko ir kitiems kolegijos nariams. Visi darbuotojai šia proga išreiškė didelį džiaugsmą dėl darbo tesėjimo ir padarytos pažangos. Nr. 4 redakcinėje kolegijoje pasirodo Donatas Šatas, vėliau daug prisidėjęs prie TŽ palaikymo vėlesniais kritiškais metais.

1962 m. Red. kolegijoje naujai pasirodo A. Pargauskas, kaip Chicagos v-bos atstovas ir oficialiai Donatas Šatas, kuris pasišventė sekti lietuvių mokslininkų darbus Lietuvoje. Nr. 1 redaguoja V. Pavilčius. Be kita šiame numeryje suminėta įdomi sukaktis - 15 metų nuo Lietuvių Aukštesniosios Technikos Mokyklos įsikūrimo, kuri išleido didelį būrį aukštai kvalifikuotų inžinierių. Tos mokyklos svarbiausias pradininkas ir vėliau viso darbo

siela buvo dr. inž. Mykolas Baublys, likęs gyventi Vokietijoje. Minėjimas pailiustruotas jaunųjų inžinierių ir jų mokytojų atvaizdais, gyvai liudija, kad darbas ir pasišventimas duoda gerus rezultatus.

Nr. 2 redaguotas K. Kauno ir V. Pavilčiaus, o nr. 3 bostonišio Z. Gavelio. Nr. 4 - tame minimas atsakingas redaktorius V. Pavilčius ir taip iki metų galo. Tais metais TŽ-yje tilpo daugybė vertingų straipsnių daug gausios informacijos apie tarybinę lietuvišką spaudą, ilgas ir įdomus arch. V. Švipo (produktyvaus TŽ bendradarbio, jau mirusio) „Architektūros stilių evoliucija“.

1963 metais paskelbtas toks sąstatas: atsakingasis red. V. Pavilčius ir red. kolegija: K. Kaunas, G.J. Lazauskas, J. Rimkevičius, D. Šatas ir D. Tijūnėlis. Šie metai panašūs į praėjusius, tik daugiau paskelbta jaunųjų lietuvių mokslininkų darbų, talpintų įvairiuose žurnaluose. Vytautas Gylys, naujos kartos inžinierius, tęsė savo darbą apie kompiuterius. Red. kolegijos nariams šie keli metai prisimenami kaip malonūs darnaus draugiško

Pavilčius, Vytautas

darbo, tęsiant susitikimus pas kolegijos narius paeiliui.

1964 m. Red. kolegijoje vėl minimas prof. S. Dirmantas, kaip PLIAS C. v-bos atstovas, nors faktiškai jis niekad nuo kolegijos darbo nebuvo nutolęs ir per eilę metų labai efektingai TŽ parėmė įdomia medžiaga. Nuo nr. 2 įsijungė Pr. Urbutis, kaip ALIAS atstovas, ir R. Šiaudikis nuo Chicagos skyriaus, kad būtų išlaikyti glaudūs ryšiai su organizacija. Nuo nr. 5 išnyko atsakingas redaktorius, nes sveikatai silpnėjant, V. Pavilčius nenorėjo būti atsakingas. Redakcijos adresas pakeistas G. Lazausko adresu. Šiais metais pasirodė TŽ 6 kartus stambiais numeriais. Tais metais netekome prof. S. Kolupailos, kuris, bėdai užėjus, efektingai rėmė TŽ arba raštais arba pačiu redagavimu.

1965 m. atsakomuoju redaktoriu minimas G.J. Lazauskas, o Red. kolegijos nariais A. Didžiulis, K. Kaunas, J. Rimkevičius, D. Šatas ir J. Slabokas, kuris per visus tuos metus būdamas technikiniu redaktoriu, buvo automatiškai ir Red. kolegijos narys. Pirmajame nr. minima prof. S. Kairio mirtis (1964 m. gruodžio mėn.), taip pat žymaus visuomenės veikėjo ir aktingo TŽ bendradarbio arch. V. Švipo mirtis. Ten pat minima ir prof. J. Šimoliūno mirtis, o plačiai jis minimas TŽ nr. 2 Šiame nr. atsisveikiname ir su V. Pavilčium, staiga ir netikėtai pasimirusiu... Aišku, šios mirtys buvo didelis nuostolis inžinierių organizacijai, visuomenei ir tuo labiau TŽ-džiui. Darbas nesustojo ir TŽ išėjo tais metais vėl šešiais stambiais numeriais, įvykdant užsimojimą leisti jį kas du mėnesius. Pasirodė jaunųjų mokslininkų darbų, kaip pvz. dr. A. Kliorės Mariner IV - Marso tyrinėjimo įrenginio aprašymas ir eilė kitų vertingų darbų. Buvo stengiamasi surinkti ir skelbti mūsų mokslininkų darbus svetimomis kalbomis. Aprašytas darbingas visuotinis ALIAS suvažiavimas Bostone.

1966 metais ats. red. G.J. Lazauskas, o Red. kolegija: A. Didžiulis, K. Kaunas, G.J. Lazauskas, J. Rimkevičius, D. Šatas, J. Slabokas, V. Vintartas; atstovai nuo PLIAS - prof. S. Dirmantas, nuo ALIAS Z. Gavelis ir ir nuo Chicagos skyriaus - K. Burba. Pats pirmasis šių metų straipsnis - kreipimasis remti Jaunimo Kongresą! Minimas 1965 m. pabaigoje miręs inž. K. Paukštys - dar vienas išverstas TŽ stulpas. Jis ilgus metus vedė žurnalo administraciją ir buvo lyg koks reikalų vedėjas. Mielai dalyvaudavo Red. kolegijos posėdžiuose. Mėgo daugiau reikštis darbu, bet ne iškalba. Nr. 3 minima Pasaulio Lietuvių Jaunimo architektūros paroda. Ta proga duodamas trumpas supažindinimas ir nuotraukos daugelio jaunųjų architektų, o Jonas Kovalskis aptaria lietuvišką stilių architektūroje. Nr. 4, 1966 m. yra TŽ šimtas numeris. Tenai tęsiamas jaunųjų architektų parodos aprašymas. Nr. 4 minima kito žymaus TŽ bendradarbio prof. S. Jurskio mirtis. Išėjo tik 4 numeriai.

1967 metais minima ta pati Red. kolegija ir ats. redaktorius, išskyrus pasikeitusį Chicagos ALIAS skyriaus atstovą - naujas tik D. Tijūnelis, faktiškai pasirodęs jau kelintą kartą. Dabar jau tenka suminėti kitą produktingą TŽ bendradarbį A. Vadopolą, kuris, nors nebūdamas inžinierius, davė daug įdomių

kalbinių tyrinėjimų iš medžio ir jo gaminių srities. Jo darbas yra geras pavyzdys, kaip toks darbas turėtų būti dirbamas. Nr. 1-mame minima ilgamečio Red. kolegijos nario, rašėjo ir veikėjo A. Semėno mirtis. Šiais metais jaunieji architektai pradeda planingai talkininkauti TŽ, įvesdami architektūros skyrių, supažindindami su atskirais architektais ir jų darbais. Šių metų bėgyje įvyko žymesnis pasikeitimas. Beveik tradicinis ats. red. Grožvydas Lazauskas, dėl pasikeitusios darbovietės, buvo priverstas išsikelti iš Chicagos. Jo postą sutiko perimti Donatas Šatas - chemikas, pasireiškęs mokslo darbais ir išradimais ir, be to, senas TŽ bendradarbis. Taigi ats. redaktorius nuo nr. 2 jau D. Šatas. Jam buvo duota progos išvystyti savo idėjas, vadovaujant žurnalo kryptčiai. Įdomūs buvo jo pasikalbėjimai su humanitarais ir mėginimas sueiti į kontaktą su tarybine lietuviška spauda, kuri jau pradėjo minėti lietuvių mokslininkų užsienyje darbus. Toki minėjimai TŽ-dyje buvo perspausdinti, pridėdant savas pastabas. Architektų skyrius pasidarė pastovus ir labai pajvairino žurnalo turinį. Nr. 4 Red. kolegijos nariu jau minimas arch. A. Kerelis, kuris kaip tik ir organizavo minimo skyriaus medžiagą jau nuo seniau ir tuo labai prisidėjo prie žurnalo gyvavimo.

1968 m. paminėtinas įvykis - tai devintasis ALIAS suvažiavimas Clevelande, kuriame dalyvavo didelis skaičius jaunųjų mokslinių bei profesinių darbų paroda. Paaiškėjo, kad lietuviai inžinieriai galėtų būti nemaža jėga, jei noras vienas kitą sutikti išliktų ir ateičiai. Nuo dabar nusistovi paprotys, kad Red. kolegijos kiek galima didesnis skaičius narių dalyvautų tokiuose suvažiavimuose.

1969 m. prasideda nelabai linksmi: atsisveikinama su ats. redaktorium Donatu Šatu. Greitai jis atsisveikina su Chicagos padange ir neišvengiamai nutolsta nuo TŽ-džio. Laimei tuo metu G. Lazauskas grįžta gyventi į Chicagos sritį ir sutinka vėl vadovauti. Dabar jis vadinasi vyr. redaktorius, K. Kaunas jo pavaduotojas, redaktoriai: arch. A. Kerelis ir J. Rimkevičius. Paskelbta plati Red. bendradarbių kolegija: dr. A. Avižienis, K. Bertulis K. Burba, J. Dačys, prof. S. Dirmantas, Z. Gavelis, dr. J. Gimbutas, dr. S. Juzėnas, B. Kova (Lukštaitė), dr. A.P. Mažeika, V. Petraitis,

Didžiulis, Algirdas

V. Senuta, J. Sližys ir D. Šatas. Taigi, norima sudaryti kuo plačiausią bendradarbių bazę. Kaip visada, norai visų geri, bet ne visi suranda laiko atiduoti duoklę savai tautai. Svarbu tai, kad dar vis pajėgiame persiorganizuoti ir darbą tęsti. Čia pat atliekamas skaudus atsisveikinimas su prof. inž. Jonu Rūgiu, kuris pasimirė 1968 m. pabaigoje, skaitydamas paskaitą Gajos korp. susirinkime. Jo paliktas svarus įnašas TŽ-dyje. Tikrai, čia patriotas lietuvis inžinierius gali įnešti nežūstantį indėlį, kuris liudys istorijai, kokia skriauda padaryta mūsų suvargintai Tėvynei, išvarant geruosius jos vaikus. Kad ir po daugybės prabėgusių metų neatsiranda jiems galimybės grįžti, o daugumai net apsilankyti.

Šiais metais pirmą kartą galėjome suminėti ir Chicagos ALIAS skyriaus specialias pastangas - organizuoti jaunimo mokslinių darbų parodas. TŽ nr. 3 įvyko vienintėlis iki dabar atsitikimas: Tarybinis svečias arch. Br. Janavičius lankėsi Chicagoje, susipažino su TŽ redaktorium A. Kereliu ir duota vietos jo straipsniui apie šių laikų architektūrą Lietuvoje. Mes esame laisvi tokiems pasireiškimams, bet tenykščiai Lietuvoje šios laisvės neturi. Žinome tik, kad mūsų jaunystės draugai mielai jį skaito, jei atsitiktinai vogčiomis ten gaunamas paskaityti. Deja, iki šiol neatrasta kelių TŽ skleisti Lietuvoje. Pastebėtas tik noras turėti jo komplektus komunistiniuose

Dr. J.A. Bilėnas

Kerelis, Albertas

archyvuose. Technikos Žodis kaip buvo, taip ir yra rezistecinės spaudos vienetas ir nedviprasmiškai ryškina mūsų Tėvynei daromą skriaudą.

1970 metais Red. kolegijos sąstatas beveik nepasikeitęs. Įdomus faktas, kad nr. 1 - 2 savarankiškai be tradicinių redaktorių pagalbos sutelkė medžiagą, ją apipavidalino ir spaudai paruošė J. Rimkevičius, V. Vintartas (tuo metu spaudos sekcijos vadovas) ir M. Krasauskas. Šis numeris beveik vienintėlis spausdintas dokumentas apie lietuvių mokslininkų suvažiavimą, Mokslo ir Kūrybos Simpoziumo vardu, įvykusį 1969 m. lapkr. 26-30 dienomis. Apie tokio suvažiavimo reikalą buvo kalbėta Alias Bostono ir Clevelando suvažiavimuose. Šiame simpoziume matėsi ir daugelis šių suvažiavimų dalyvių. Visuomenei iš naujo pristatyti mūsų jaunieji mokslininkai, patiekiant informaciją ir nuotraukas. Taip pat jų pareikštų minčių suvažiavime santraukas. Užsimenama apie Mokslo draugijos - organizacijos reikalą. Dideliam darbui reikalingi dideli pasiryžėliai, kurie būtų pasiryžę tokiam

užsimojimui aukoti daug laiko. Tokius ir panašius užsimojimus TŽ Red. kolegija rėmė ir rema. Efektingai tokius užsimojimus ji galės tik tada remti, kada jaunosios jėgos, jau

brendusios išėivijoje, pozityviai remia tą, kas jau sukurta, kas jau 20 metų veikia - Technikos Žodį.

1971 m. Red. kolegija paskelbta tokio sąstato: vyr. red. G.J. Lazauskas, jo pavaduotojas - K. Kaunas, techn. red. J. Slabokas, skyrių redaktoriai: dr. J. Bilėnas, K. Burba, A. Didžiulis, V. Jautokas, arch. A. Kerelis ir V. Petraitis; atstovai prie TŽ: PLIAS c.v. - prof. S. Dirmantas ALIAS c.v. - B.V. Galinis, ALIAS Chicagos sk. - V. Jautokas. Beveik visi jau šio darbo veteranai. Šią trumpą apžvalgą norisi užbaigti citata iš nr. 1, 1971 m.:

„Technikos Žodžio skiltyse užfiksuoti straipsniai, veiklos įvykiai, moksliniai ir profesiniai pasireiškimai liudija, kad tai atsiekta daugelio mūsų sąjungos narių pasišventimo dėka, kad ir toliau mūsų veiklos ir spaudos ateitis priklausys tik nuo mūsų pačių, kiek mes dirbsime, nepaisant amžiaus ir patyrimo skirtumų.“

*****

T.Ž. įrodė mūsų gyvybingumą ir sumanumą: keitėsi forma, išorė, turinys, redaktoriai, bet žumalas nenustojo ėjęs ir tebeina.

Prof. Steponas Kolupaila, 1961-2

Technikos Žodžio skyrius

LIETUVOS JŪRININKŲ SĄJUNGOS UŽSIENY ORGANAS

Redaguoja: Povilas Mažeika
110 Upton Ave., Providence.
Rhode Island

Jūrininkų Sąjungos atstovas prie
Technikos Žodžio Stasys Vainoras
1739 S. Halsted Str.
Tel. Haymarket 1-6100

IŠPLAUKIANT

KLAIPĖDOS UOSTĄ 1923 — 1939 METAIS

Mieli skaitytojai, mes esame

DIPL. INŽ. B. DAUKUS

[vedamas naujas skyrius „Laivininkystė ir Žvejyba“.
(Iš 1953 m. Nr. 6)]

LAIVININKYSTĖS IR

ŽVEJYBOS SKYRIUS

P.A. Mažeika

Man būnant Chicagoje 1953 m. žiemą pasitaikė susitikti su Technikos Žodžio redaktoriams G.J. Lazausku ir K. Burba. Pasi-kalbėjimų ir pasitarimų pasėkoj buvo pradėtas Laivininkystės ir Žvejybos skyrius. Tuo laiku dar gyvuojanti Lietuvių Jūrininkų Sąjunga, kurios pirmininku buvo kapitonas R. Vilkas, New York'e, turėjo omeny tarpusavio ryšių palaikymui leisti biuletenį, bet šalia kilo mintis įsijungti specialaus skyriaus būdu į kurį nors žurnalą. Su kai kuriais iš jų buvo kalbėta, bet dėl jų labai skirtingo tikslo ir pobūdžio nevisai šiam reikalui tiko. Tuo tarpu Technikos Žodis geriausiai atitiko Jūrininkų

Sąjungos pobūdį, nes jūrininkystė irgi yra esminiai technologinė sritis.

Atrodė tada, kad Jūrininkų Sąjungą vertėtų ir priklausytų išlaikyti, nes buvo prileidžiama, kad lietuvių jūrininkų skaičius laisvame pasaulyje didės ir, gal būt, kada nors susikurs kokia nors lietuviška laivininkystės bendrovė. Naujų jūrininkų atsirado, bet išlaikyti jų organizaciją prie esamų sąlygų nepavyko, nes kai nėra tėviškės uosto, tai ryši palaikyti su po visą pasaulį išsibarsčiusiais ir nuolat keliaujančiais jūrininkais yra sunkiai įmanoma. Tačiau tuo laiku tas buvo mėginama ir Jūrininkų Sąjungos skyrius Technikos Žody priva-

lėjo bent dalinai tą uždavinį atlikti.

Iš Technikos Žodžio pusės buvo manoma, kad toks skyrius jį sustiprins ir buvo tikimasi, kad kai kurios kitos pritinkančio pobūdžio organizacijos (pav. miškininkai) įsijungs su skyriais ir tuo būdu Technikos Žodis bus jungtis tarp įvairių techniškų ir ūkinių specialybių.

Atrodo, kad Technikos Žodis tuo laiku labai sunkiai tesurinkdavo medžiagą, nes pradžioj, per nekurį laiką, Laivininkystės ir Žvejybos skyrius užėmė beveik pusę viso žurnalo, bet vėliau atsirado darnus santykis ir tas skyrius tęsėsi iki 1963 metų. Tų metų vasarą, man būnant vėl Chicagoje, buvo sutarta su tuolaikiniu redaktorium V. Pavilčium Laivininkystės ir Žvejybos skyrių uždaryti, o pasitaikančius tos srities straipsnius talpinti be atskiro skyriaus, kaip normalią technologinę medžiagą.

Per beveik dešimtį metų Laivininkystės ir Žvejybos skyrius apėmė maždaug 70 Technikos Žodžio puslapių. Turinį sudarė straipsniai apie kurį nors specifinį dalyką, pav. Klai-

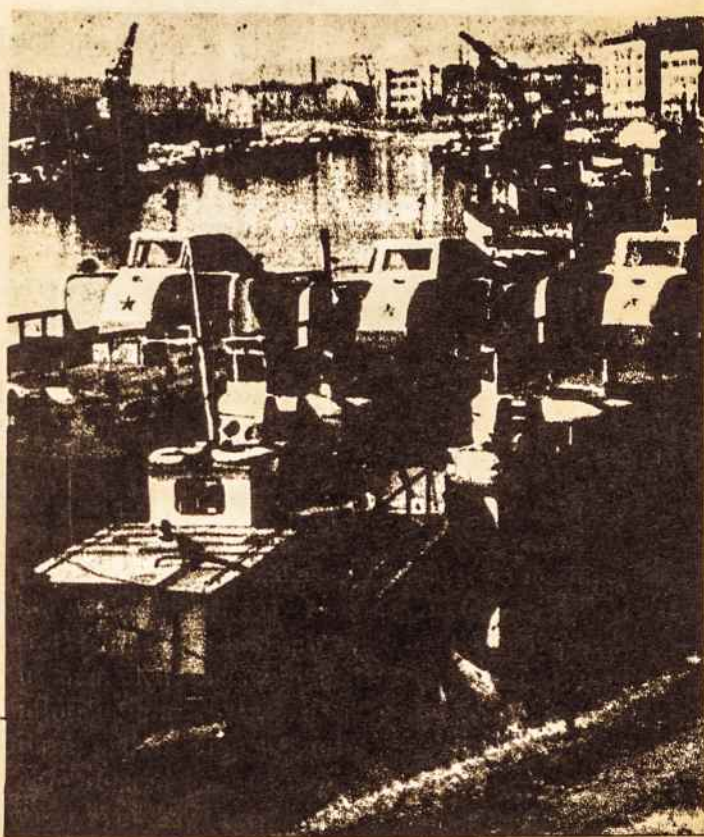
pėdos uostas (Daukus), Gelžbetoninių laivų statyba (Slapšys), Laivininkystės terminai (Balsys), Jūrų statuto klausimu (Daukantas) ir pan. Kitą medžiagos klasę sudarė trumpi informaciniai straipsniai - pranešimai apie jūrinę ūkį iš viso pasaulio, pav. laivų kainos, apie tonažo pareikalavimą ir perteklių, Lenkijos žvejybą, teritorinių vandenų problemą, įmoninius žvejybos laivus ir pan. Trečią grupę medžiagos sudarė lietuvių jūrininkų kronika. Ketvirta ryškesnė grupė buvo jūrinė techniška terminologija, o toliau sekė įvairūs dalykai, pav. jūrinė techniška literatūra, įvairūs pranešimai ir pan.

Laivininkystės ir Žvejybos skyrius turėjo eilę pradinių tikslų. Kai kurie jų nepasiteisino, pav. neišlaikė jūrininkų organizuotumo, kaip buvo manyta, todėl, atėjus laikui, skyriaus tęsimas buvo nutrauktas. Tačiau dauguma to skyriaus medžiagos tiko maždaug visiems Technikos Žodžio skaitytojams ir daugelis, gal būt, jos nepraleido. Didelio familiarumo su jūriniais dalykais mūsų visuomenėj niekad nebuvo, todėl manoma, kad šio skyriaus įnašas į jūrinę populiarizaciją buvo naudingas.

Klaipėdos pilies piešinys, paskelbtas Ch. Hartknocho 1684 m.

Kauno Žiemos Uostas (Pokarinis)

Jonas Jasiukaitis

Rimkevičius, Juozas

ŽVILGSNIS Į APŽVALGAS

Bendrinės paskirties žurnalui, besidominčiam technologijos pažanga, neįmanoma visų sričių naujausius atsiekimus aptarti bei interpretuoti. Reikia pasitenkinti trumpomis apžvalgomis, o daugeliu atvejų, tik žiniomis, kaip priminimą, ką „T.Ž.“ ir atlieka nuo pat pirmųjų savo puslapių.

Neatsilikti per toli su žiniomis, neturint samdomo, nuolatinio personalo, visada buvo ir liks labai aštri problema ne tik mums, bet ir pasaulinio garso, specialios paskirties leidiniams. Nūdieninis gyvenimas yra tiek turtin-gas technologinėmis žiniomis ir jų įgyvendinimu ir tiek plačioje apimtyje, kad reikia ne tik gilaus dalyko pažinimo, stipraus teoretinio užnugario, bet ir ypatingos nuojautos vienu žvilgsniu pagauti ir trumpu sakiniu išreikšti dalyko esmę, nepaskęstant „reikšmingose“ smulkmenose.

Todėl, atskiras šiltas žodis priklauso tarti tiems mūsų bendradarbiams, kurie radę intriguojančią, įdomią žinią savo profesiniuose žurnaluose, nepasitenkino vien ją perskaite, bet panūdo jos turiniu pasidalinti su visais skaitytojais. Taip, nuosekliai einant, per 20 metų susikauptė technikinių, mokslinių atsiekimų chronologinė santrauka, nepretenduojanti į pilnumą, bet įtikinančiai pabrėžianti vyravusias idėjas, ryškiausias mokslinius ir technologinius prasiveržimus, dramatiškas erdvių užkariavimo pastangas ir atsiekimus, turėjus pastovią, o daugeliu atveju, didėjančią įtaką, ne tik mūsų metui, bet ir ateinantiems laikams. Be jų mūsų žodis būtų abstraktus, atitrūkęs nuo aplinkos, laiko ir pažangos.

„T.Ž.“ komplektai yra trijų technologijos sričių išsivystymo liudinininkai: atominės energijos, elektronikos ir erdvių užkariavimo.

Zemiau talpinamoje „Apžvalgų Apžvalgoje“ ribosimės tik tomis trimis technologišomis šakomis, paliesdami tik pačius būdingiausius įvykius. Matysite, kad nuomonės ir išvados, kad ir pačios drąsiausios ir net kraštutiniausios, buvo toli pralenktos šuoliais lekiančios pažangos. Tai istorinis technikos ir mokslų laikotarpis ir įdomūs prisiminimai.

Jas Tamstoms parinko ir iš daugelio puslapių į kelius skyrelius sutraukė, vienas ištikimiausių „T.Ž.“ kronikininkų - V. Petraitis. Kviečiame pasekti.

Suprantama, kad mūsų sąlygomis, apžvalgos yra didelės talkos darbas, prie kurių

dirbo kelios dešimtys kompetetingų asmenų. Dėja, toli gražu, ne visus juos begalime atsekti, nes apžvalgos buvo nepasirašinėjamos, o po kitomis buvo dedami tik inicialai. Kiek pavyko identifikuoti, jų sąrašas, pagal apžvalgų gausumą atrodo sekančiai: V. Petraitis, toli pralenkęs kitus seka V. Didžiulis, A. Semėnas, G. Lazauskas, S. Kolupaila, K. Kaunas, K. Burba, J. Gimbutas, E. Jasiūnas, V. Bildušas, Buožėnas, likusieji alfabetine tvarka: Adomavičius, Andriušaitis, Bačkaitis, Grinius, Končius, Krulikas, Kubilius, Lelis, Mažeika, Nenortas, Senūta, D. Šatas, Variakojis. Atsiprašome visų neatpažintų savo apžvalgininkų, nepatekusių į šį sąrašą.

ĮDOMESNIŲ SRIČIŲ TECHNIKOS PAŽANGOS

TRUMPA SANTRAUKA

Sudaryta iš 20 m. Technikos Apžvalgos žinių

(Pirmas skaičius skliaustuose reiškia metus, antras tų metų žurnalo numerį)

V. Petraitis

ATOMINĖ ENERGIJA

JAV laivynas pavedė Westinghouse bendrovei pritaikyti atominę energiją laivams varyti (51-2).

JAV pradėdamas gaminti atominę jėgą varomas laivas ir lėktuvus (51-7).

JAV numato pastatyti per du ar tris metus atominę elektros jėgainę 75,000 kw (51-10).

Harvellyje, Anglijoje, yra įrengtas tyrimo tikslams atominis reaktorius 4,000 kw (52-4).

JAV statomas pirmas atominis povandeninis laivas (52-11).

Anglai planuoja panaudoti atominę energiją elektros en. gamybai (53-6).

Iki 1961 m. siūloma pastatyti JAV atominę jėgainę 100,000 kw. Pagaminta energija kainuotų 0.5 - 0.9 cento už kwh (55-2/3).

Numatoma, kad JAV atominės jėgainės 1960 metais pagamins 0.3%, o 1980 m. - 13% visos elektros en. (55-2/3).

Nustatyta techniškai, kad galima pagaminti 7000 HP atominę jėgą varomą lokomotyvą (55-2/3).

JAV yra 9 urano rūdą apdirbančios įmonės, dar 3 statomos ir 13 numatoma ateity. Veikia 925 kasyklos (56-4).

Šiais metais pradės veikti JAV 7 naujos atominės elektros jėgainės, pakeliančios jų skaičių iki 12, o bendrą galingumą iki vieno milijono kw (62-4).

Shippingport, Yankee ir Dresden atominės jėgainės pagamino iki šiol virš vieno bilijono kwh kiekviena (63-1).

Atominių reaktorių kaina krinta. Povandeninio laivo reaktorių kainavo 1956 m. 18.4 milijono d., 1957 m. 16.4 m. ir 1961 m. - 9.1 m. (63-1).

150 megavatų atominė jėgainė kuro ir gamybos atžvilgiu priartėjo prie šiluminių jėgainių (63-2).

Išrasta lemputė, kuri gali šviesti nepaliaujamai. Ji pripildyta radioaktyvaus vandenilio tričio dujomis (67-3).

Šiuo metu JAV atominei energijai tenka 0.4% bendro galingumo. Numatoma, kad ji pakils iki 34.6% 1980 metais. 100 megavatų atominė jėgainė anksčiau buvo skaitoma didelė, o dabar planuojama 1300 Mw ir 4,000 Mw yra svarstymo stadijoje (67-4).

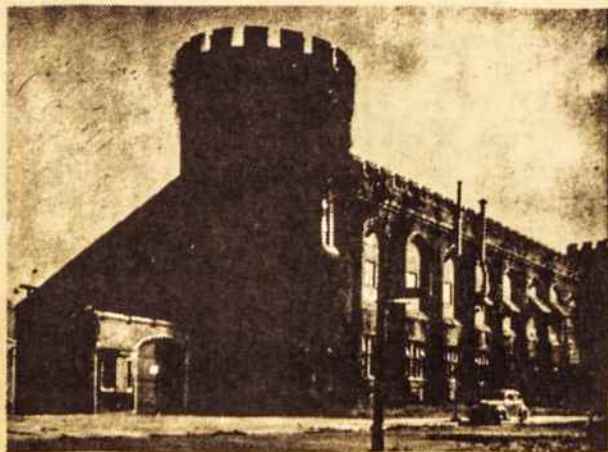
Atominės Energijos Komisija projektuoja susprogdinti atominę bombą 1200 pėdų gilumoje vario rūdos klotuose tikslu išgauti varį (67-1).

1964 m. Lietuvoje prieita išvados, kad atominė jėgainė turi būti pastatyta, nors 1958 m. buvo manoma, kad artimiausiame dešimtmetyje ji neapsimokės (68-1).

1964 m. Ženevos konferencijoje Rusijos, JAV ir kiti specialistai tvirtino, kad atominės jėgainės tiek išstobulėjo, kad jos gali konkuruoti su šiluminėmis. Buvo taip pat pareikšta, kad neįvyko nei vieno nelaimingo atsitikimo dėl radioaktyvaus spinduliavimo ir kad atominės jėgainės beveik neužteršia oro (68-1).

Šiuo laiku JAV veikia 16 atominės jėgainės

Šiame pastate (West Stands of Stagg Field at the University of Chicago stadium) įvykdyta pirmoji grandininė reakcija suskaldant atomą 1942 gruodžio mėn. 2 d.

viso 2,800 Mw, arba 1.1% bendro visų jėgainių galingumo, 17 atominių jėgainių yra įrengimo stadijoje, 39 užsakytos ir 11 dar planuojama. Visos jos pakels galingumą iki 5,500 Mw. Dvicijų naujų po 1,065 Mw at. jėgainių elektros savikaina sieks 0.35 cento už kwh palyginus su 0.4 c. šiluminių (69-2).

1970 m. birželio 1 d. JAV veikė 22 atominės elektros jėgainės bendro galingumo 9,113 Mw, 55 buvo statomos bendro galingumo 46,499 Mw ir 44 planuojamos bendro galingumo 43,472 Mw (71-2).

ELEKTRONIKA

FCC planuoja televizijai skirti apie 70 naujų dažnumo juostų, kas reiškia, kad bus įmanoma pastatyti 2000 naujų televizijos stočių. Dabar yra 107 televizijos stotys, kurioms skirta 12 juostų.

JAV pagaminta 1949 m. apie 15 1/2 milijonų radioaparatus ir virš 7,400,000 televizorių (51-2).

Netrukus CBS žada pardavinėti spalvuotą televiziją (51-3).

Iki 1951 m. vidurio iš 3 milijonų televizorių pagamintų tais metais, 2 milijonai dar buvo neparduoti. Dabar yra apyvartoje apie 12 1/2 milijonų televizorių (51-7).

Radiostočiai Wren, Buffalo, N.Y., statomas televizijai stiebas 1,057 pėdų aukščio (52-1).

Šiuo metu JAV elektroninė pramonė gali pagaminti per metus 30 milijonų elektroninių vamzdelių 1,200 įvairių tipų, 500,000 televizorių ir 500,000 kambarinių radioaparatus. Dabar JAV yra apyvartoje 19 milijonų televizorių, kuriuose panaudota 400 milijonų elektroninių vamzdelių ir yra 50 milijonų radioaparatus. Elektroninėje pramonėje dirba 50,000 inžinierių (52-11).

JAV Oro ir Jūrų laivynas turi radarą, kurs parodo kiekvieną žemyno detalę ir oro kliūtis audringų debesų pavidale iki 200 mylių (52-13).

480 metrų (1580 pėdų) aukščio televizijos antenos bokštas Oklahomoje yra aukščiausias pastatas pasauly. Jis buvo pradėtas statyti 1954 metais ir sveria 600 tonų (55-2/3).

Pirmas kompiuteris su transistoriais užima tik 0.1 kubinio metro, turi 800 transistorių bei 100,000 germanio diodų (55-2/3).

Šiuo metu atsirado patogūs nedideli 30 svarų televizoriai, veikiantie su 12 voltų batareja. Plačiai išvystytas televizorių valdymas iš tolo. Paveiklo lempos ilgis vis trumpinamas. Pereitais

metais pavartota daug naujų tipų lempų. Patobulėjo spalvuoti televizoriai. Ekranas padidėjo iki 21 colio. Chicagos viena stotis perėjo prie nuolatinės spalvuotos programos perdavimo (56-1).

Daug pigesnius radioaparatus pavyko padaryti panaudojus spausdintą grandinę. Atsirado transistoriai. Daug dėmesio buvo nukreipta į natūralų muzikos perdavimą, taip vadinamą „high fidelity“ (56-1).

1946 m. iš viso turėta JAV 8,000 televizorių su 5 siuntimo stotimis, 1955 pabaigoje buvo apie 40 milijonų televizorių su 456 stotimis (56-1).

JAV per 1956 m. numatoma pagaminti 7.5 milijonų televizorių. Iš jų virš ketvirčio milijono bus pritaikyta spalvuotai televizijai. Radioaparatus bus pagaminta 14 milijonų, iš kurių 6 milijonai skirti automobiliams (56-3).

Raytheon b-vė daro bandymus, kaip mikrobangų pagalba išlaikyti šviežią maistą kambario temperatūroje (58-3).

Per pirmą šių metų ketvirtį parduota transistorų 2.7 kartus daugiau negu pernai (58-3).

Išrasti garsiakalbiai su keramikos diskais, kurie atstoja sunkius magnetus garsiakalbiuose (59-2).

Elektroninio vaizdo stiprintuvai, pridėti prie fotografinio teleskopo, patrigubina sekamo vaizdo šviesumą (65-2).

JAV pirmas komercinis ryšio satelitas buvo paleistas į orbitą bal. mėnesį. Jis sinchronizuotas orbitoje su žemės judesiu ir suteikia 240 abipusių telefono pasikalbėjimų ir abipusių televizijos perdavimų (65-3).

Naujų patobulinimų dėka holografijoje dabar įmanoma padaryti spalvuotą trijų matavimų paveikslą (67-2).

Integruota grandinė, mažesnė už žirni, jau yra naudojama RCA televizoriaus grandinėje. Toji mažytė dalis atlieka 26 dalių funkcijas televizoriaus garso sistemoje, pakeisdama daug transistorų ir diodų (67-2).

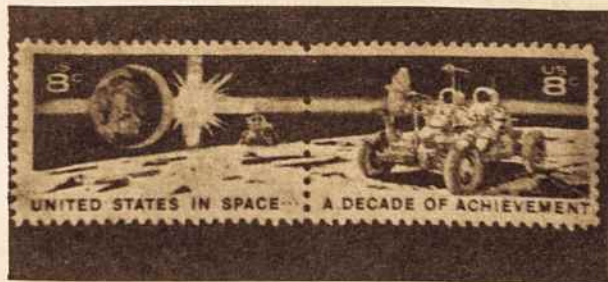
Mažiausias televizorius su 3 colių ekranu, maitinamas iš akumuliatorių batarejos pagamintas Japonijoje (67-2).

Pramonės apskaičiavimu televizijos programos žiūrėjimas atsieina vidutiniai 6.2 centai valandai. Čia įeina aparato amortizacija, elektra, apdrauda ir taisymas (67-2).

Zenith b-vė pastatė naują siunčiamą FM stereo anteną su dviguba poliarizacija. Tokiu būdu pasiekta didelė pažanga FM programos perdavime (67-3).

JAV išrastas trijų matavimų paveikslų televizorius (67-3).

RCA pagamino 8.5 svarų elektroninę lemputę, skirtą mikrobangų krosniai, kurioje bus galima pakepti lašiniukus per 50 sekundų (69-1).

ORO IR ERDVĖS UŽKARIAVIMAS

Paskutiniai statosferiniai skridimai su pelėmis ir bezdžionėmis įrodė, kad šie gyviai gali be žalos būti nukraidinti 80 mylių erdvėn ir grąžinti atgal parašiuotais. Tokiu būdu viena pagrindinių abejonių, kad žmogaus kūnas negalės pakelti milžiniško greitėjimo, reikalingo atsipalaidojimui nuo žemės traukos, darosi nepamatuoja. Amerikiečiai apskaičiuoja, kad 10 ar 15 metų bėgyje bus galima pastatyti žemės satelitą, kurs skris 100 mylių atstume nuo žemės (52-5).

Anglijoje išbandyta radaro kontroliuojama priešlėktuvinė raketa, skirta prieš bombnešiams sunaikinti. Ji pasiekia virš 2,000 m/val. greitį ir iškyla aukščiau negu modernūs bombnešiai (52-10).

Pirmas sprausminis lėktuvas pasirodė JAV prieš 10 metų. Jo variklis išvystė 1,300 svarų stumiamą jėgą prie greičio 400 m/v. Dabartiniai sprausminiai varikliai išvysto per 5,800 sv. stumiamą jėgą prie greičių virš 600 m/v, kas atitinka 10,000 HP. Spėjama, kad už kelių metų spr. varikliai galės išvystyti nuo 20 iki 30 tūkstančių svarų stumiamą jėgą prie greičių apie 1,000 m/v (52-10).

Westinghouse b-vė pagamino sprausminį variklį 25,000 HP prie dabartinių lėktuvu greičių. Toks variklis yra 2 1/2 kartų galingesnis negu visi keturi varikliai lėktuve B-29 „Superfortress“ ir sveria mažiau negu kiekvienas iš tų keturių (52-13).

JAV statomas mažiausias pasaulio malūnsparnis. Jis varomas dviejų arbūzo dydžio sprausminių variklių, sveriančių tik po 12 svarų ir išvystančių po 35 HP. Visas malūnsparnis sveria tik 360 svarų ir gali gabenti 600 svarų 80 mylių greičiu (53-1).

Nesenai buvo iššauta 7 1/2 tonų raketa „Viking 9“, kuri pakilo į 135 mylių aukštį su 750 svarų įvairių instrumentų. Ankščiau raketa „Viking 7“ buvo taip pat aukštai pakilusi su 450 svarais. Raketa nusileido su aparatais nesugadinta (53-2).

Viena bendrovė Londone projektuoja sprausminį keleivinį lėktuvą, pakeliantį 50,000 svarų. Jis skris be sustojimo su 150 keleiviais 3,445 mylias beveik garso greičiu (54-3/4).

JAV Oro Laivynas užsakė pirmą bombonešį, kurio greitis 1,000 m/v. Variklis duos 15,000 stumimo jėgą ir išvystys 30,000 HP prie 700 m/v greičio (53-1).

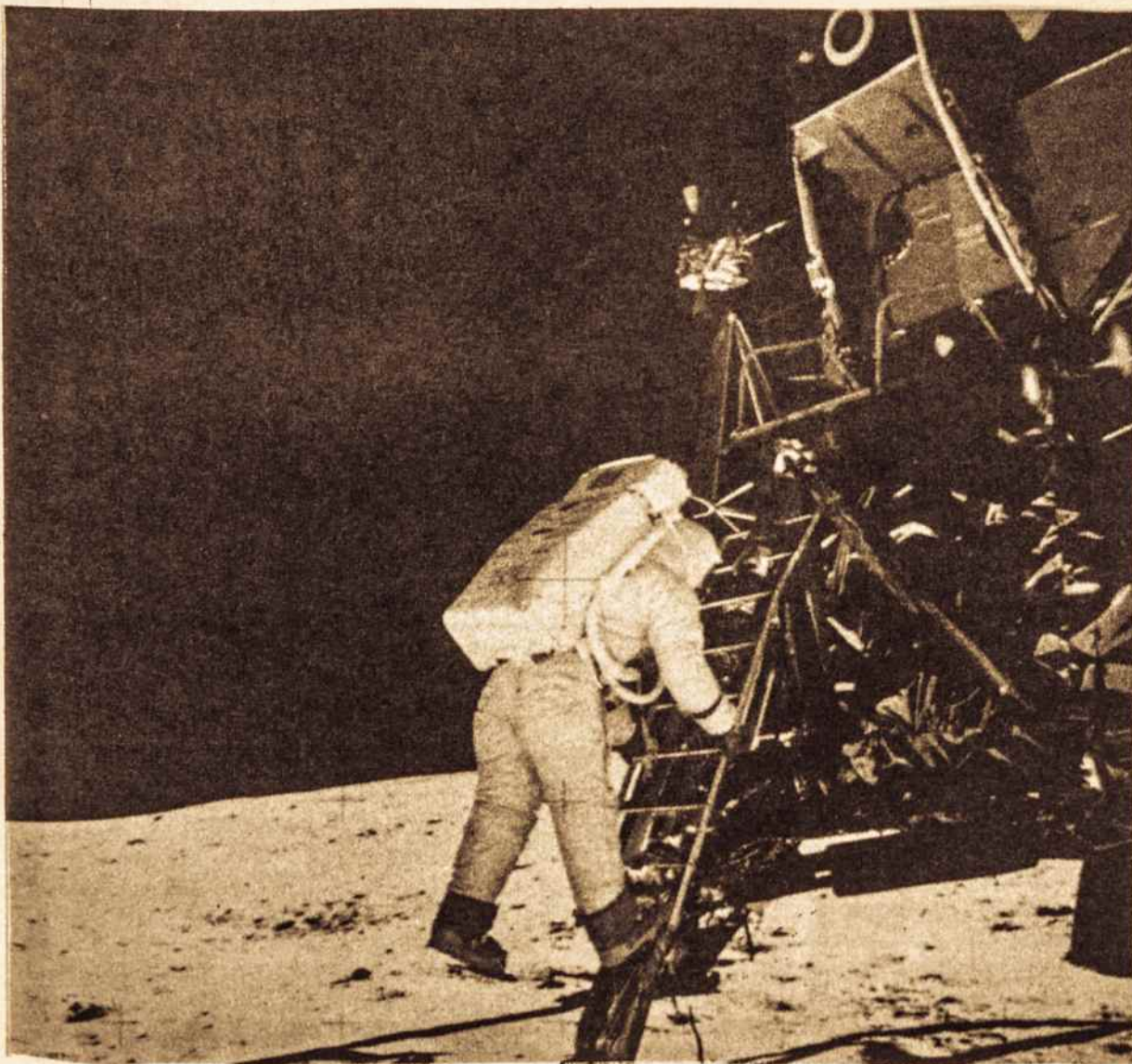
JAV Erdvės Agentūra turi tokius planus: pasiūsti žmogų su raketa į orbitą aplink žemę

per sekančius du metus; nusiųsti raketą į mėnulį; pasiūsti raketą į Marsą maždaug 15 metų laikotarpyje (59-2).

GE numato pagaminti erdvės kelionėms atominę jėgainę nedidesnę už arbūzą. Ji gamins nuo 5 iki 30 kw elektros energiją paversdama atomų skilimo šilumą tiesioginiai į elektrą (61-4/5).

Lochheed b-vė stato didžiausią lėktuvą „Galaxy“, sveriantį 356 tonas. GE pagaminti motorai turi 800 automobilių motorų galingumą. Lėktuvas talpina 700 kareivių pilnoje aprangoje. Su 50 tonų kroviniu jis galės lėkti 500 m/v greičiu 6325 mylias su 1000 mylių atsarga. Su 100 tonų jis galės nulėkti 3100 mylių (69-2).

Pirmieji akimirksniai mėnulyje

ŽVILGSNIS Į ARCHITEKTŪRĄ.

1951-1971

Arch. Jonas Nalis AIA

Žvelgiant į praeito dvidešimtmečio architektūros pažangą, didelę jos dalį galima skirti dviem šio laikotarpio reiškiniams būtent: statybos technikos išstobulėjimui, ir didesnis dėmesys žmonių asmeniškiesiems reikalams.

Technikos pažanga liečia įvairias technikos šakas, bet jos ryšis su architektūra ne visada lengvai pastebimas. Geri pavyzdžiai šiuo atveju yra elektronika ir chemija. Elektronika išstobulino kompiuterinį skaičiavimą, kurį plačiai priėmė statybos industrija, o kompiuteriai tapo naudingiausi statybinės statikos skaičiavimų srityje, kur greiti ir tikslūs rezultatai pagreitina darbą.

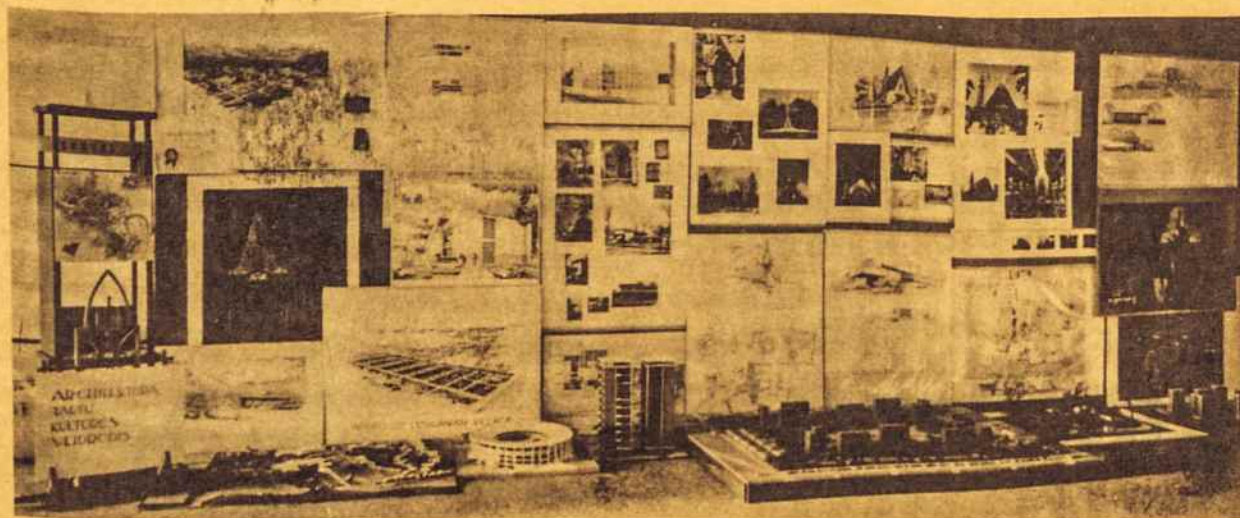
Chemija ir metalurgija per tą laiką išrado stipresnę statybą plieną ir betoną. Tas žymiai pakeitė architektūrinės statybos išvaizdą. Dangoraižių aukštis buvo padidintas, nes naujų medžiagų patvarumas palengvino daugelį struktūrinių klausimų, kaip pav. vėjo krūvio ir konstrukcijos masės krūvio įtakų lengvesnis išsprendimas.

Įvairūs techniškai pagerinimai ir jų tobulinimas lietė pačią statybą, kur nauji sistematiški statybos metodai palengvino ir pagreitino projekto įvykdymą. Ekonomijos atžvilgiu tas labai svarbu - pirkėjas gali greičiau pastatą užimti ir juo naudotis. Visų išradimų ir pato-

bulinimų čia išvardinti neįmanoma, tik noriu paminėti jų didelę reikšmę ir įnašą architektūroje.

Antras svarbus dalykas tai žmogaus asmens reikalai. Ankščiau daug dėmesio kreipta į architektūrą, statybos techniką ir jos tobulinimą, bet svarbiausias objektas-žmogus buvo beveik užmirštas. Modernus miesto žmogus yra socialoginių ir psichologinių jėgų varžomas. Jo gyvenimo aplinka, taip pat ir miesto architektūra, stipriai jį paveikia vienaip ar kitaip. Aplinka gali žmogaus gyvenimą palengvinti ir apspręsti jo problemas, arba apsunkinti ir negatyviai kenkti.

Architektai pastebėjo šią įtaką ir stengėsi derinti tą reikšmingą poveikį savo darbe. Daugiau buvo kreipiama dėmesio kaip pastatas galėtų patarnauti žmogaus reikalams ir kaip žmogus jų pastatą vertins ir priims. Architektūros pastangos buvo jungti žmogų arčiau su gamta, kad aplinka taptų natūralesnė. Vienas būdas buvo naudoti daugiau stiklo statyboj, leidžiant daugiau natūralios šviesos į vidų ir taip pat duoti akims vaizdą į lauką. Kitas būdas buvo statyti augalais apsodintas „plazas“, ypatingai miestų centruose. Žmonės gavo progą ten atsisėsti, atsigaiivinti ir jaučiau praleisti laiką.

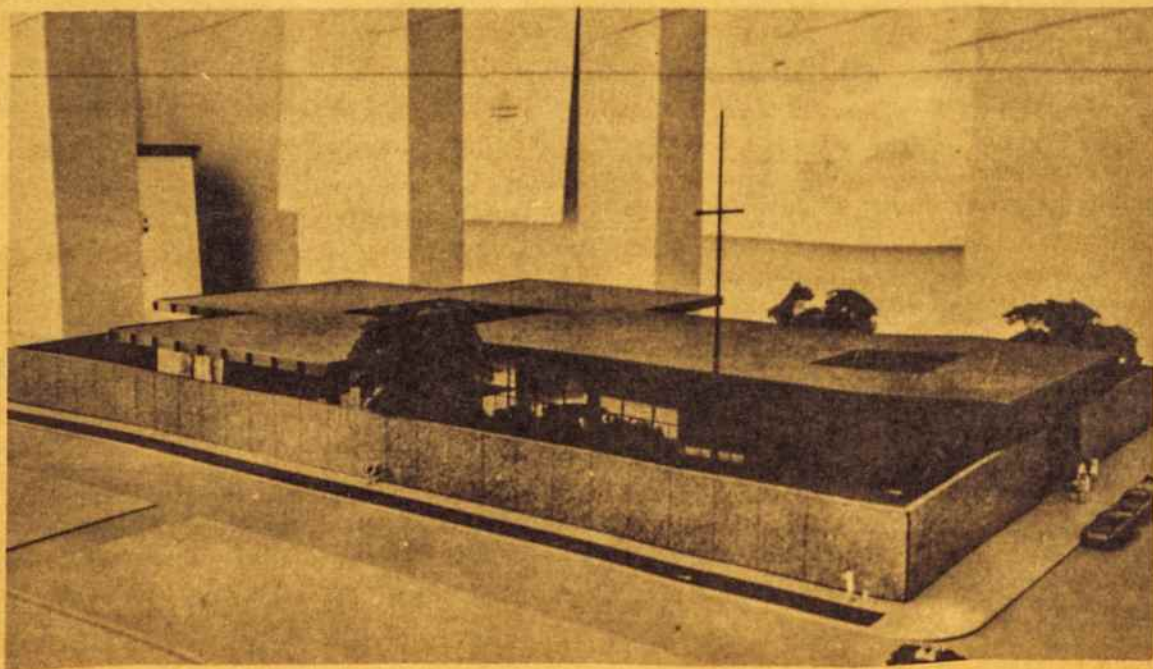

II Kultūros Kongreso metų įvykusios architektūros parodos dalis

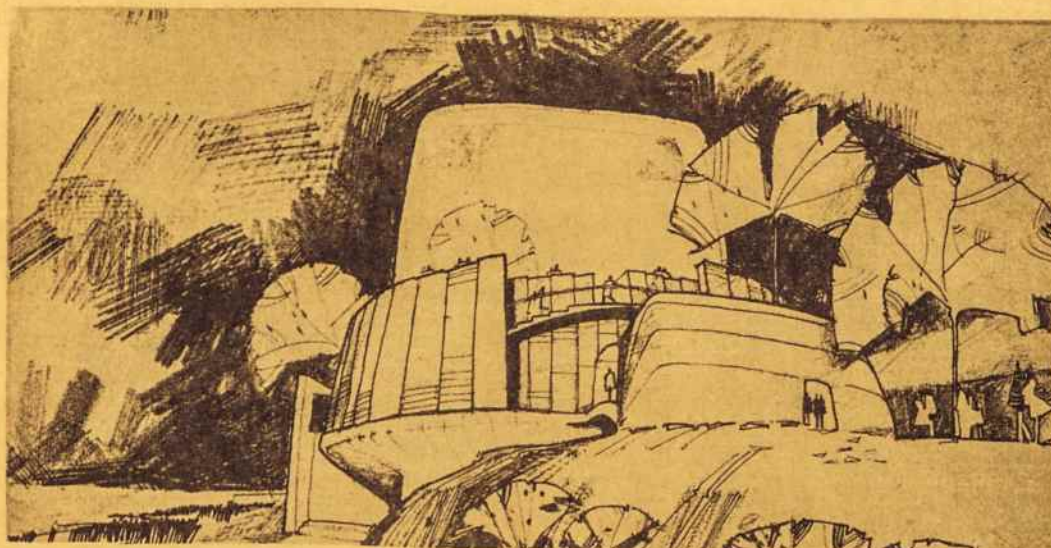
Architektūriniai sprendimai buvo keičiami, daugiau pritaikant moderniškoms, humanistinėms situacijoms. Bendrai visos architektūros tikslas yra tarnauti žmogaus gyvenimo patogumui bei pagerinimui. Gi žmogus sukūrė architektūrą vien dėl savęs.

Trumpai žvelgiant į mūsų architektūrinę veiklą per praėjusį dvidešimtmetį, noriu pabrėžti, kad didelis skaičius lietuvių architektų aktyviai reiškiasi šioje profesijoje. Kiek iš viso yra lietuvių architektų Amerikoje, vargiai kas galėtų tiksliai pasakyti, nes ne visi lietuviai architektai yra įsiregistravę mūsų

sąjungoje. Visai neįmanoma būtų pasakyti apie lietuvių architektų skaičių visame pasaulyje, nes kai kurie įgiję šią profesiją išvyksta dirbti net į kitus kraštus ar net kontinentus. Bet reikia pasidžiaugti, kad didesnė dalis mūsų priklauso Pasaulio Lietuvių Inžinierių ir Architektų s-gai (PLIAS) arba Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų s-gai (ALIAS). O susiorganizavimas į savo profesijos sąjungą yra reikšmingas dar ir tuo, kad čia mes galime palaikyti savo profesinius ryšius, galime juos išreikšti per asmenišką bendravimą bei leidžiamą žurnalą

Didmiesčio bažnyčios projektas magistro laipsniui - IIT Arch. E.A. Valaitis

Smith College Art Center. Arch. K.P. Žygas

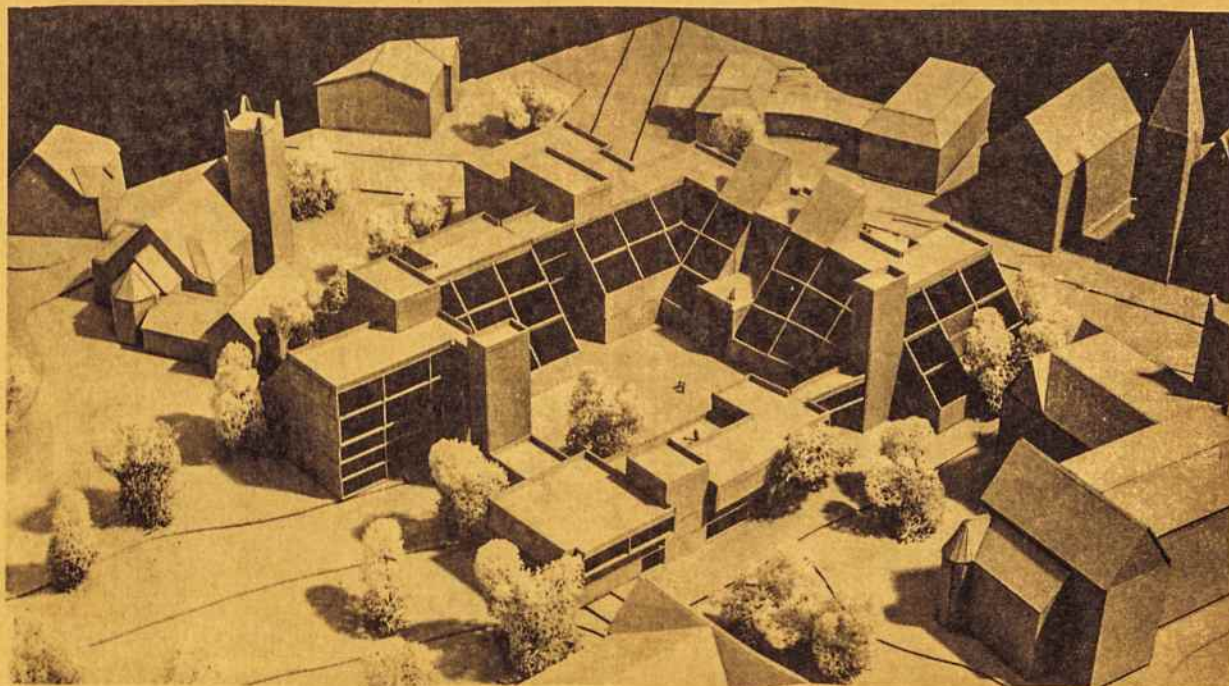
„Technikos Žodis“, o svarbiausia, galime palaikyti tautinius ryšius ir bendrai pasireikšti lietuviškoje veikloje.

Vertinant mūsų sąjungos organizacinę veiklą, tenka pastebėti, kad ji yra gana aktyviai pasireiškusi architektūrinių darbų parodų ir projektavimo konkursų ruošimu. Svarbesnės parodos buvo sekančios:

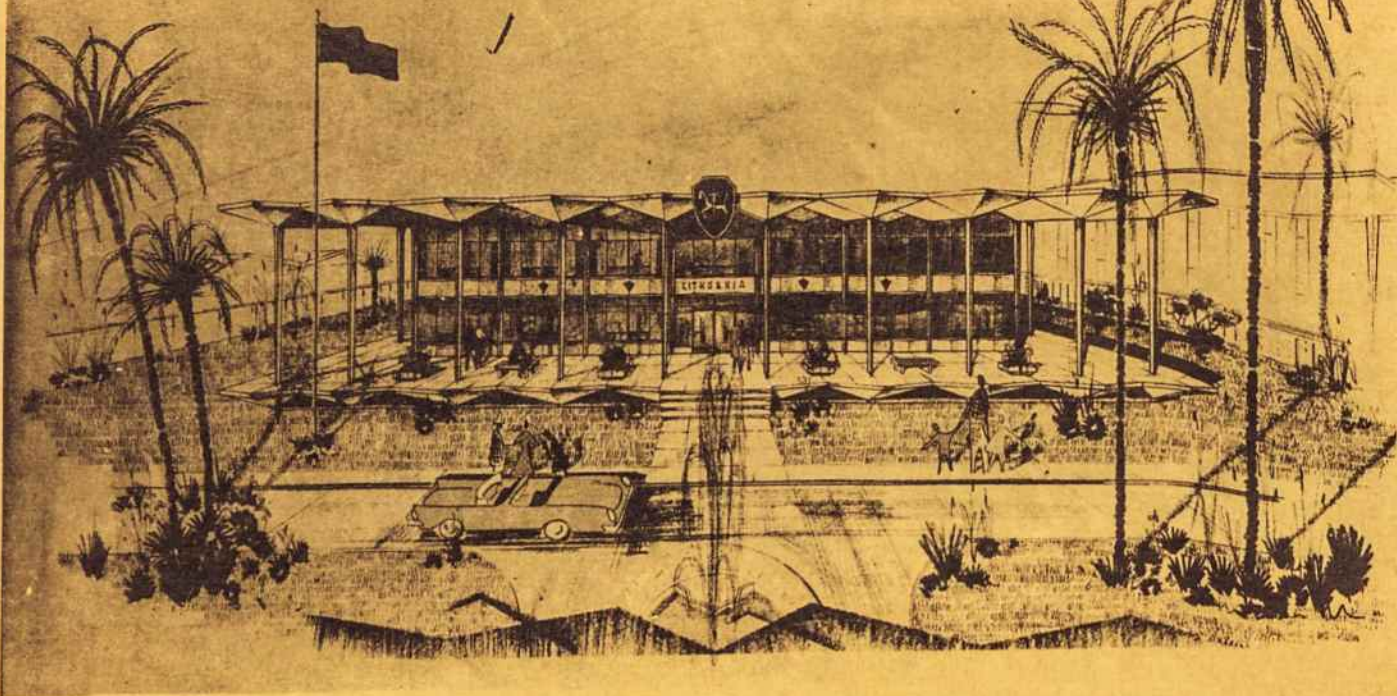
II-tro Kultūros Kongreso Metais (1962 m. lapkričio 21-25 d.d.) Jaunimo Centre, Chicagoje. Gana daug architektų dalyvavo šioje parodoje. Įspūdingiausia buvo matyti studentų

darbus. Jauni akademikai išstatė savo universitetinius darbus, kurie patraukė žiūrovų dėmesį. Parodoje dalyvaujantiems studentams architektų sekcijos vadovybė skyrė premijas. I-ji premija teko stud. N. Statkui, II-ra stud. V. Daukantui ir III-čioji stud. V. Girdvainiui.

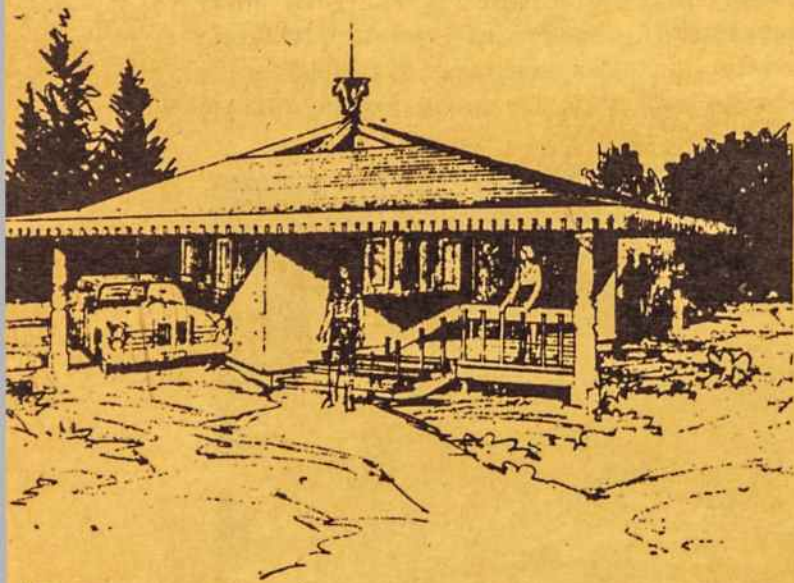
I-mo Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso Metais (1966 birž., 30 d. - liepos., 3 d.), Chicagoje lietuviai architektai vėl gavo progą supažindinti visuomenę su architektūrine kūryba. Jaunimo kongresas pritraukė gražų skaičių lankytojų, atvykusių net iš tolimųjų

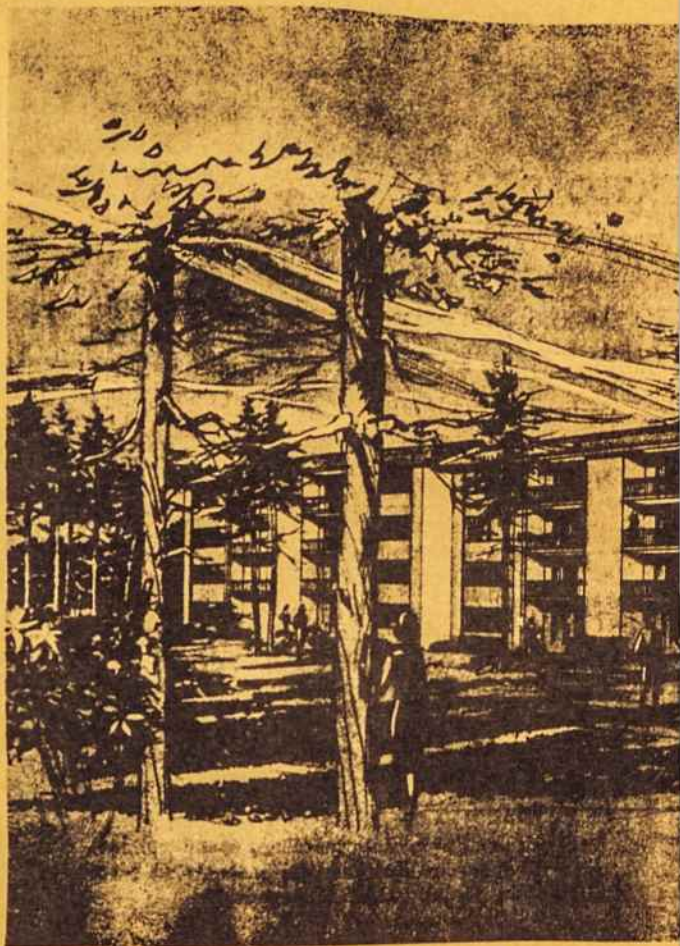
Vasaros Teatras - studijinis projektas. Arch. P. Nalis.

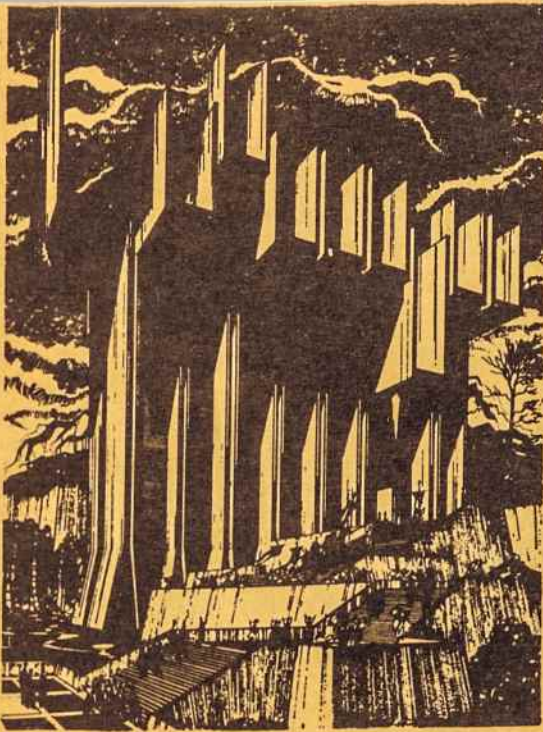
Lietuvos Pasiuntinybės Rūmų projektas laimėjęs I-ją premiją. Arch. E. Arbas, A.I.A.

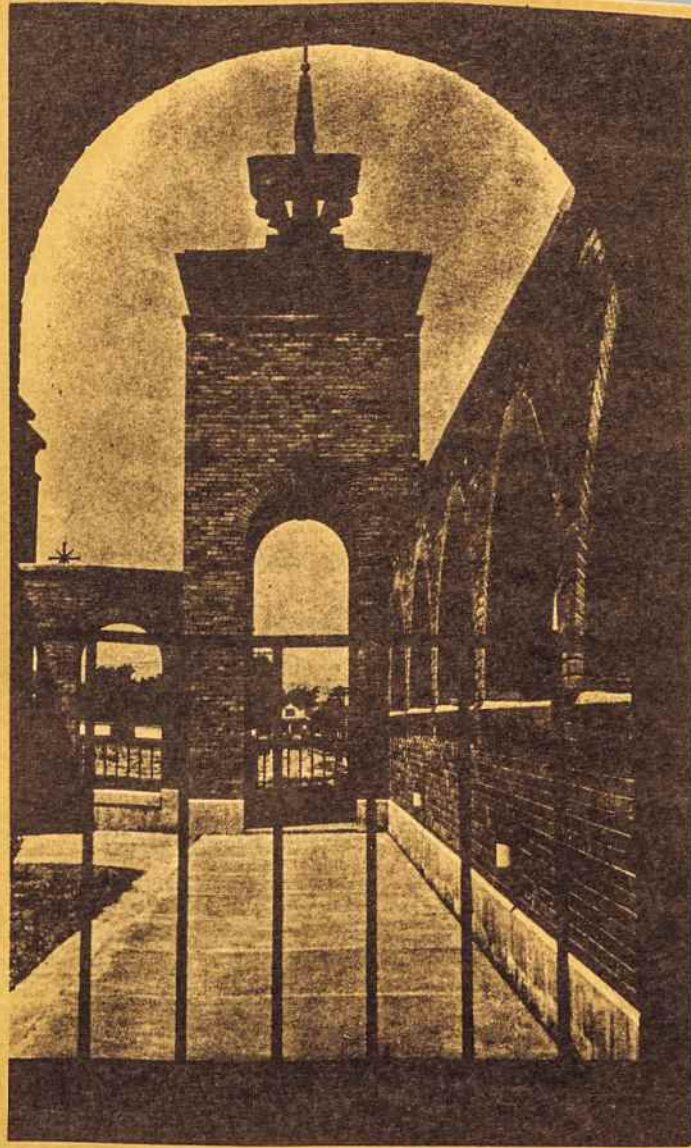
*Lietuviškas vasarnamis laimėjęs I-ją premiją.
Arch. E. Arbas, A.I.A.*

Daugiabučiai gyvenamieji namai. Zubkus, Žemaitis and Ass

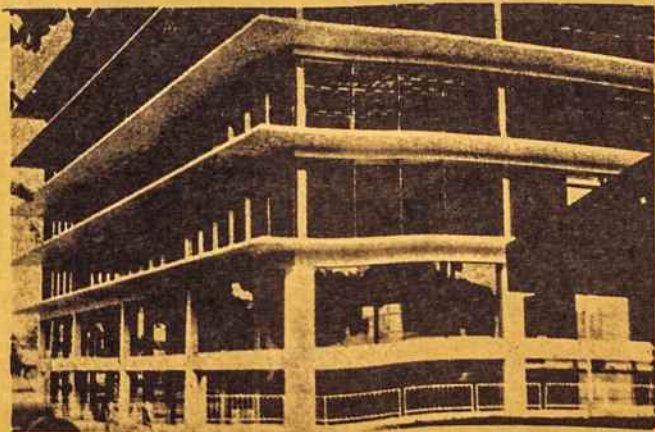
*Bažnyčia Australijoje,
pritaikant prie vietos krašto aplinkumos.
Projektas arch. D. Bitė.*

Tėvų Marijonų vienuolyno fragmentas. Arch. J. Kovas.

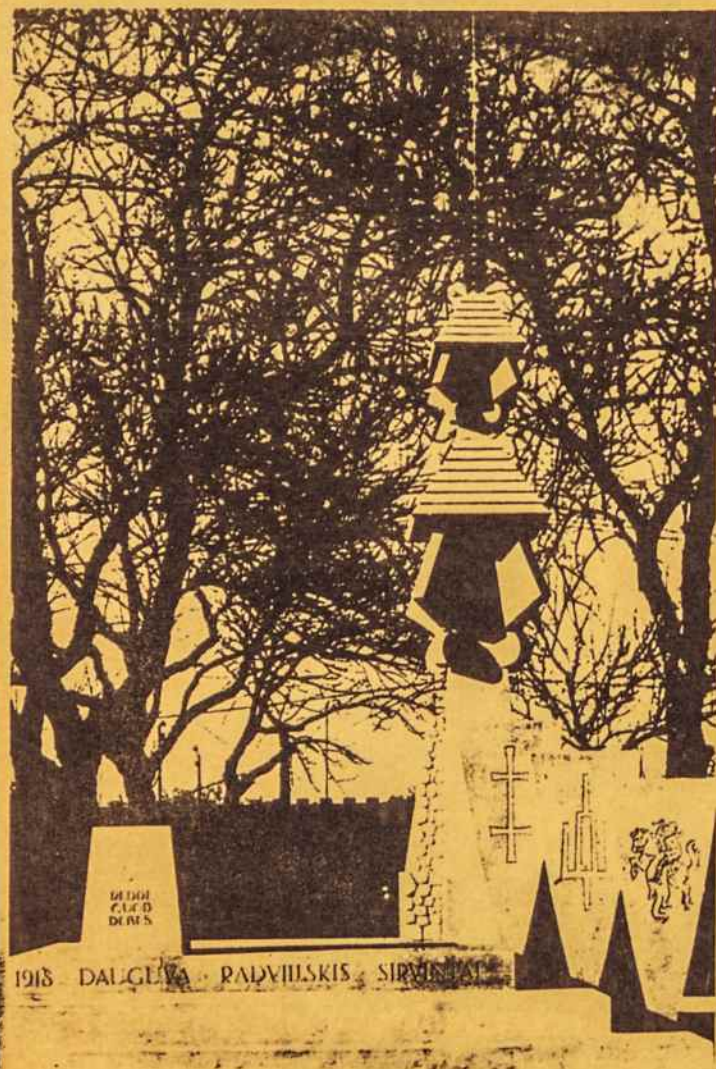

[Istaigų pastatas. Arch. V. Pelda, A.I.A.]

Arch. A. Kerelio projektas.

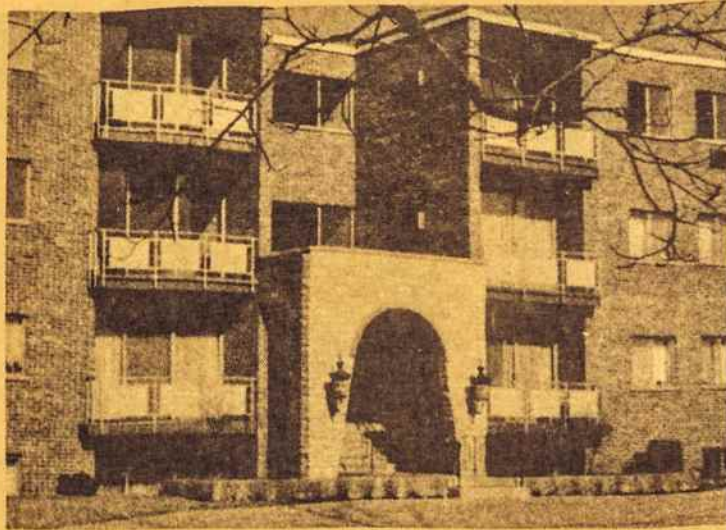
kraštų, kaip tai Europos, Australijos, Pietų Amerikos ir iš kitur. Parodoj dalyvavo ir mūsų žymesnieji architektai, bet jaunesnės kartos nariai, neseniai baigę studijas, paliko žymiausių įspūdį. Paroda sėkmingai pavyko, o dalyvavusiųjų ilgos valandos, besiruošiant tai parodai, teikė jiems pasitenkinimą, kai susilaukė taip gausaus lankytojų dėmesio.

Kitais atvejais parodos vyko kartu su inžinierių parodomis ALIAS suvažiavimų progomis. Sunku būtų čia jas apibudinti ir išvardinti, tačiau jos visos davė gerą įnašą lietuvių techniškam ir meniškam gyvenimui.

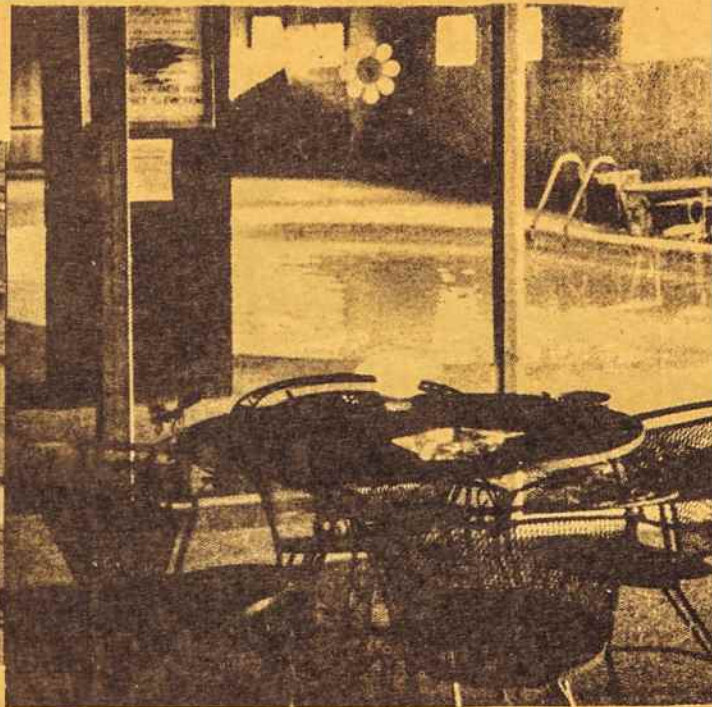
Dar prie organizacinės veiklos buvo architektūrinių konkursų ruošimas. Žymiausias įvyko 1959 m. šiame konkurse buvo pasiūlyta suprojektuoti Lietuvos pasiuntinybės rūmus Brazilijoje. Konkursą ruošė PLIAS, kviesdamas įsijungti visus laisvojo pasaulio lietuvius inžinierius - architektus. Kaip ir kitos draugiškos Brazilijai valstybės, nepriklausomos Lietuvos valstybė (de Jure) taip pat gavo žemės sklypą naujoje Brazilijos sostinėje, Brasilia (apie 940 km. nuo Rio de Janeiro). Tas sklypas tuo laiku turėjo 25,000 kv. metrų ir radosi Tautų Alėjos gatvėje. Projekto pagrindiniai reikalavimai buvo, kad stilius būtų moderniškasis ir kad sklypas būtų apstatytas per dvejus metus. Konkursą paskelbus,

Žuvusiems dėl Lietuvos laisvės paminklas Čikagoje. Inž. J. Mulokas

Daugiabučių namų projektas. Arch. Vyt. Petrauskas, A.R.A.

Rezidencijos fragmentas. Arch. E. Masiulis.

lietuviai architektai nuoširdžiai ėmėsi darbo, skirdami savo laisvalaikį patrijotiškai pareigai atlikti. Rezultatiniai projektai publikai buvo išstatyti Jaunimo Centre, Chicagoje. Iš vienuolikos pateiktų darbų, trys laimėjo premijas. PLIAS sudaryta jūry komisija davė I-ją premiją arch. Edmundui Arbui, Sacramento, Calif., II-rą arch. Algimantui Žemaičiui, Chicago, ir III-čią dviem autoriams, arch. inž. Kęstučiui Ječiui.

Nors konkursas pasisekė, tačiau ekonominės ir politinės prežastys neleido lietuvių svajonei realizuotis.

Po ilgesnio laiko, 1970 m., ALIAS centro

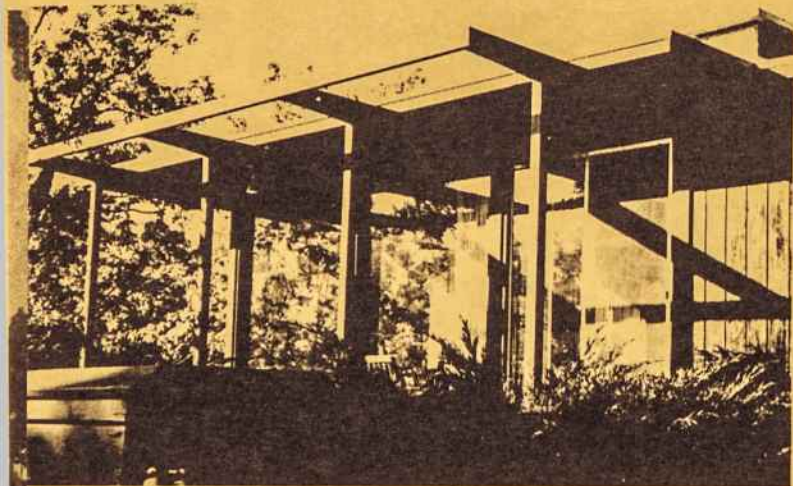
valdyba suruošė kitą architektūrinį konkursą, užvardintą „Lietuviškas vasarnamis“. Projekto pagrindinė sąlyga buvo įvesti išvaizdoj kiek įmanoma daugiau lietuviško stiliaus. Nors tokios sąlygos varžo kūrybą, tačiau projektai turėjo įvairumo. Vieni grįžo į Lietuvos liaudies motyvą, o kiti stengėsi įnešti moderniško. Geriausiai buvo atžymėti arch. E. Arbas, arch. A. Kulpa, ir arch. J. Okunis. Jūry komisija įvertino arch. Arbo projektą I-ma premija.

Parodos ir konkursai duoda reikšmingą pagalbą bei įvairumą mūsų profesijai. Duoda visuomenei galimybę įvertinti architektų sugė-

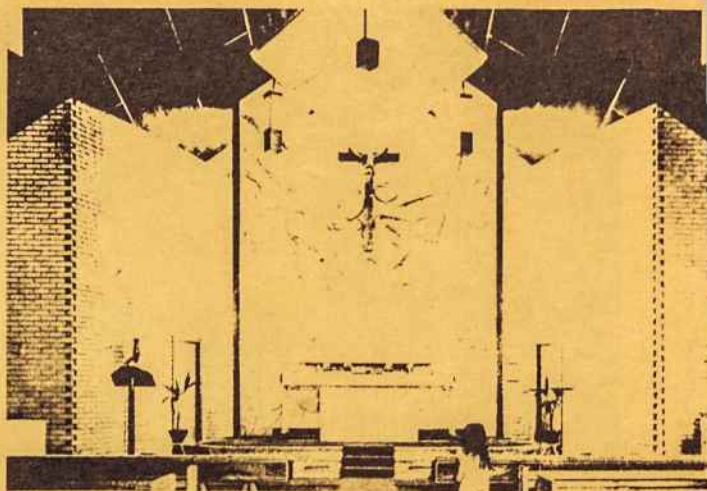

Atsimainymo bažnyčia New Yorke

Mulokas, Jonas

Rezidencijos fragmentas. Arch. E. Masiulis.

Šv. Jono bažnyčios vidus - Pietų Australija. Arch. V. Navakas.

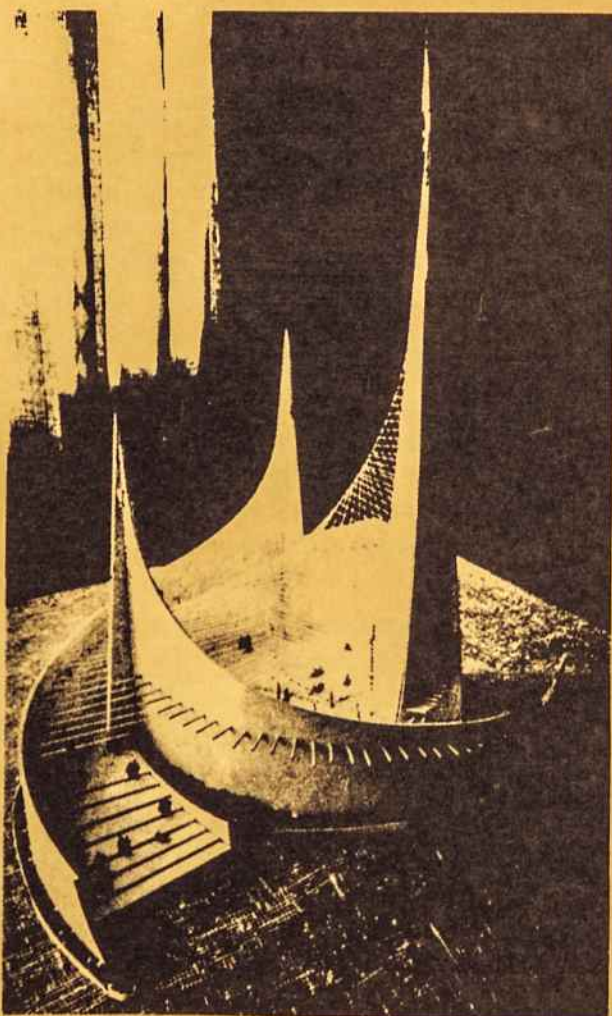
bėjimus ir geriau suprasti, kaip dabartinio amžiaus architektūra vystosi. Lietuviai architektai savo projektuose parodė įvairią ir išstbulintą architektūros formą.

Pastebima, kad dauguma architektų dirba didelėse įstaigose. Didelį visos statybos procentą sudaro multi-milijoniniai projektai, kuriems planuoti reikalingi dideli architektų štabai. Užtat, dabartiniu metu didelės įstaigos teikia plačiausią galimybę verstis šioj profesijoj. Jų tarpe dažnai randasi lietuviai, vykda atsakomingas pareigas.

Kiti lietuviai architektai sugebėjo sukurti savo įstaigas. Galbūt didžiausia yra Zubkus ir Assoc., architektai ir inžinieriai, Washington, D.C. Jie samdo nemažą skaičių architektų ir braižytojų, bet pagrindiniai partneriai visi lietuviai. Projektai šios lietuvių įstaigos yra įvairūs, apimant visus statybos objektus.

Australijoje, architektas Vaclovas A. Navakas yra sukūręs įstaigą, pavadintą Taylor and Navakas Pty. Ltd. Jis yra vienas iš partnerių, ir aktyviai įsijungęs į tautišką bei profesinį darbą. Ta įstaiga verčiasi įvairiais projektais, bet pagrindinė jų specialybė yra bažnytinė architektūra.

Kiti, taip pat su pasisekimu, yra sukūrę savo įstaigas. Chicagoje architektai Vytautas Pelda, Albertas Kerelis, Erdvilas Mačiulis ir kiti man nepažįstami dirba ir savo įstaigose paruošdami įvairius projektus.

Studijinis bažnyčios modelis. Arch. R. Mulokas

TERMINŲ REIKALAIS

PER

21-NUS METUS

V. Vintartas

Straipsniai įvardų reikalais Technikos Žodyje

Po šia antrašte 1965 m. T. Žodžio 5-me nr. buvo pateiktas minimų straipsnių sąrašas, pradedant 1951 m. nr. 4 ir baigiant 1965 m. nr. 4. Nebūtų prasminga čia vėl užimti du psl. tą sąrašą kartojant, bet gali būti įdomu, kurie kolegų yra rašę šiuose puslapiuose, daugiau ar mažiau liesdami lietuviškų techninių įvardų reikalą. Čia pateikiamos jų pavardės ta eilės tvarka, kuria jos pirmą kartą pasirodė T. Ž-je minimą reikalą liečiant:

A.a. prof. S. Kolupaila, G.J. Lazauskas, a.a. prof. A. Jurskis, dr. P. Jonikas, K. Kauras, A. Paškevičius, dr. inž. J. Gimbutas, A. Didžiulis, a.a. V. Adomavičius, L. Mikšys, V. Vintartas, dr. A.P. Mažeika, prof. I. Končius, J. Dačys, prof. A. Varnas, D. Šatas.

Toliau pateikiama tąsa virš paminėto sąrašo:

1966 m. nr. 2/98/, psl. 6 - „Neišnaudotos mūsų kalbos vertingos savybės“ - V. Vintartas įrodinėja, kad lietuvių kalbos savybės įgalina išvengti daugelio verstinių įvardų.

Nr. 4/100/, p. 11 - „Sistemingumas įvardotyroje“ - V. Vintartas (dalyje „sprendiklis ar spręstuvė“ aiškina kodėl, vietoje dr. A.P. Mažeikos siūlomo pirmojo, antrasis geriau tinka pakeisti „kompiuterį“; dalyje - „sistemos ir bendradarbiavimas“ pagrindžiama, kodėl reikia laikytis griežtesnės sistemos

įvardus sudarant bei jiems deramą paskirtį nustatant ir, kad kalbininkų bei inžinierių bendradarbiavimas įvardų reikaluose yra būtinas.

1967 m. nr. 1/101/, p. 15 - „Techninių įvardų žodyno kartoteka“ - V. Vintartas (aiškina, kad yra sunku vienam sudaryti žodyno kartoteką ir pateikia iš 1700 turimų A raide 591 įvardą, šį kartą vien tik anglų kalba).

Nr. 3/103/, p. 19 - „Architektūros ir technikos straipsniai Lietuvių Enciklopedijoje, XXVI - XXXV T.“ - J. Gimbutas pamini ten atspausdintus įvardus bei apibrėžtis nuo R iki Ž.

Per pastaruosius 4 metus straipsnių įvardų reikalais Technikos Žodyje nebuvo.

Techninių įvardų žodyno kartoteka

Organizuotai rinkti techninius įvardus maždaug prieš 18 ar daugiau metų pradėjo Clevelando skyrius, tuomet priklausęs PLIAS. Pradėjus žodyno ruošimo reikalą kelti T. Žodyje (1956 m.), PLIAS C.V-bos nutarimu buvo sudaryta organizacinė komisija (V. Vintartas - pirm., A. Didžiulis ir G.J. Lazauskas) ir užvesta kartoteka, kuriai pradžių davė autoriaus jau turėtos užpildytos kortelės (apie 200). Tuojau pat ir Clevelandas persiuntė jų turėtąsias, kurias buvo paruošę: prof. S. Kolupaila - 329, dr. A. Damušis - 232, A. Ramanauskas - 188, P. Drąsutis - 187, P.J. Žiu-

rys - 118 (išimtinai visi ne inžinerijos įvardai: amerikiečiai techniniais įvardais laiko visų sričių įvardus) ir R. Pauliukonis - 81; viso 1135 kortelių.

Kartotekos išrašai buvo skelbiami T. Žodyje, kiekvieną kartą kviečiant talkon daugiau kolegų. Nepaskelbti liko a.a. P.J. Žiurio surinkti įvardai, kaip ne inžineriniai, D. Šato 252, išimtinai chemijos, įvardai, surašyti pirmoje eilėje lietuvių kalba, o po to anglų, t.y. atvirksčiai nei visa kartoteka, kuriai priderinti korteles reikėtų perrašyti, gi į TŽ išrašus ruošiant jas būtų reikėję pergrupuoti: kadangi dalis tų įvardų jau buvo skelbta ir kadangi tuo metu jau buvo nusistatyta skelbti tik įvardų anglišką atitikmenį informacijai, tai D. Šato surinkti, daugumoje tik sulietuvinti, įvardai liko nepaliesiti, tuo nenuvertinant tačiau jo padaryto nemažo įnašo. Kol. S. Švedas prisiuntė 3 korteles, jose surašęs visus chemijos elementus.

Pereiti prie vien tik angliškų įvardų skelbimo T. Žodyje privertė visišką skaitytojų nereagavimą į daromus dvikalbius išrašus. Antra vertus, norint pašvęsti daugiau

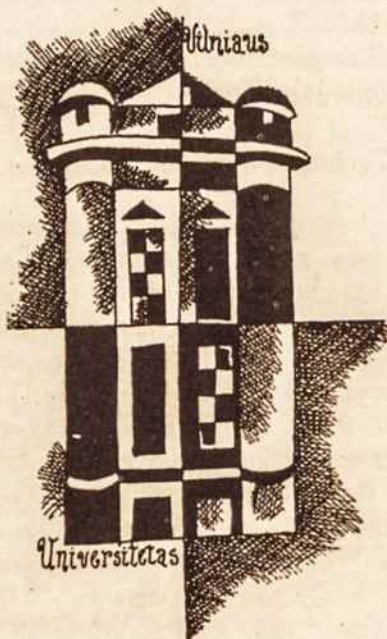
laiko pačių įvardų rinkimui, reikėjo to laiko sutaupyti išrašų sąskaiton. Be virš minėtų anglų kalba išrašų, autorius buvo paruošęs dar 714 įvardų pluoštą TŽodžiui iš tuomet turėtų 1950 raide A. Tuometinė TŽ redakcija atsisakė talpinti veik niekam neįdomią medžiagą, o autorius atsisakė teikti dvikalbius išrašus.

Netrukus po to buvo susitarta su TTŽ organizacinės komisijos nariais, kad komisija de facto neegzistuoja, kadangi ji nieko negali padaryti nesant visuotinio intereso.

Be paminėtų 1389 kortelių, paties autoriaus paruošta apie 4500. Tuo būdu TTŽ kartotekoje yra netoli 6000 kortelių. Pagal jas sprendžiant pilnas žodynus būtų turėjęs apie 20.000 įvardų. Beveik gaila pašvęsto laiko, bet jis nebuvo bergždžiai prarastas tiems, kurie prisidedami prie šio darbo, praplėtė savo žinių akiratį.

Nenoromis persasi mintis, kad išeiviai, išimtinai gali būti naudingi tik sau ir, dalinai, išeivijai, gi tautos labai dirba, išimtinai, tik Tėvynėje gyvenantieji. Pažiūrėkime.

Iš knygos „Vilniaus Miesto Istorija“

LIETUVOJE IŠLEISTIEJI TECHNINIAI ŽODYNAI

Nors seniai žinome, kad Lietuvoje pastarajame dešimtmetyje yra išleista nemažai techninių žodinių, tačiau jų gauti čia dėl jų labai riboto tiražo yra nelengva. J. Kreivėno - J. Dainausko firma SPAUDA, 1602 South 48 Ct., Cicero, Illinois, 60650, verčiasi Lietuvoje leidžiamų knygų prekyba. Deja, žemiau paminimi žodynai, kaip vieninteliai firmos egzemplioriai, buvo gauti tik 3-jų savaičių pasinaudojimui. Todėl jie čia bus paliesti tik paviršutiniškai, pateikiant jų gana sąžiningas pratarmes, kurios gana tiksliai nusako jų turinį.

Visi liečiami žodynai yra to paties formato: 5 1/2 x 8 colių, visi kietais viršeliais, pirmieji du apklijuoti popieriu, o antrieji du - kolenkoru. Popieris: pirmųjų dviejų truputį geresnis už laikraštinių, trečiojo dar geresnis, o ketvirtojo - jau normalus knyginis. Bendrai, pažanga matoma.

Visi išleisti Valstybinės politinės ir mokslinės literatūros leidyklos, Vilniuje.

RUSŲ - LIETUVIŲ KALBŲ POLITECHNINIS ŽODYNAS

Išleistas 1959 m., tiražas - 5000 egz., tech. red. - D. Gotleris, korektorės - A. Petruševičienė ir G. Vaitiekūnienė., 518 psl., apie 10.000 įvardų.

P r a t a r m ė

Matydamas būtiną reikalą paruošti didesnės apimties rusų - lietuvių kalbų techninį žodyną, kuris padėtų mūsų mokslininkams, inžinerijos - technikos darbuotojams ir studentijai naudotis turtinga technine literatūra, parašyta rusų kalba, o taip pat siekdamas suvienodinti lietuvių techninę terminologiją, Kauno politechnikos instituto mokslo darbuotojų kolektyvas ėmėsi iniciatyvos sudaryti šį „Rusų - lietuvių kalbų politechinį žodyną“. Visam darbui organizuoti ir tvarkyti Kauno politechnikos instituto direktorių paskyrė redakcinę kolegiją, į kurią įėjo: redkolegijos pirmininkas doc. techn. m. kand. A. Novodvorskis ir nariai doc. techn. m. kand. L. Kumpikas, doc. techn. m. kand. J. Mikuckas, vyr. dėst. J. Stanaitis, doc. techn. m. kand. S. Vasauskas ir prof. chem. m. kand. J. Vidmantas.

Žodynui paruošti buvo pasinaudota 1949 m. išleistu A. Novodvorskio „Trumpu rusiškai - lietuvišku techniniu žodynu“, 1955 m. autorių kolektyvo (A. Novodvorskis, J. Stanaitis, J. Vidmantas) paruošto „Rusų - lietuvių ir lietuvių - rusų kalbų politechinio žodyno“ rankraščiu, o taip pat gausia Kauno politechnikos instituto katedrų atskirų technikos šakų terminologija.

Žodyne surinkti svarbiausieji terminai iš pagrindinių technikos šakų, kaip antai: mašinų gamybos, šiluminės technikos, tekstilės, technologijos, durpininkystės, metalotyros, automobilių transporto, elektrotechnikos, radiotechnikos, cheminės technologijos, maisto produktų technologijos, statybinių medžiagų technologijos, hidrotechnikos, kelių statybos ir eksploatacijos, pramoninės ir civilinės statybos, architektūros ir kt. Pasirenkant proporciją tarp atskirų technikos šakų terminų skaičiaus, buvo atsižvelgta į tai, kiek viena ar kita šaka paplitusi mūsų respublikos liaudies ūkyje.

Sudarant žodyną, dalyvavo visos Kauno politechnikos instituto katedros, iš kurių reikia atskirai paminėti tokias katedras, kaip: mašinų gamybos technologijos (kat. vedėjas doc. L. Kumpikas), tekstilės technologijos (kat. ved. prof. J. Indriūnas), radiotechnikos (kat. ved. vyr. dėst. J. Stanaitis), silikatų technologijos (kat. ved. doc. M. Martynaitis), durpininkystės (kat. ved. prof. J. Vid-

mantas), maisto produktų technologijos (kat. ved. J. Venskevičius), inžinerinių konstrukcijų (kat. ved. doc. A. Rozenbliumas), architektūros pagrindų (kat. ved. doc. S. Ščesnulevičius), hidrotechnikos (vyr. dėst. D. Palukaitis), autokelių (vyr. dėst. E. Palšaitis), geodezijos (kat. ved. doc. M. Kosčiauskas) ir kt., kurios ypatingai aktyviai prisidėjo prie šio darbo, suteikdamos žodyno redkolegijai rimtą pagalbą terminų parinkimo, suderinimo ir susistematinimo darbe. Iš atskirų mokslo darbuotojų, aktyviai padėjusių ruošti šį žodyną, reikia paminėti: arch. kand. J. Baršauską, doc. A. Bistricką, doc. A. Matukonį, doc. Bernatonį, vyr. dėst. S. Naujokaitį, doc. J. Matulionį, arch. kand. K. Šešelgį, chem. m. kand. V. Šukį ir kt.

Tobulinti šį žodyną daug padėjo jo recenzentai tech. m. kand. J. Zdanys, inž. V. Ražaitis ir ypač leidyklos redaktorius drg. Ch. Lemchenas.

Visiems šiems draugams žodyno redakcinė kolegija laiko savo pareiga pareikšti savo gilią padėką.

Žodyno redakcinė kolegija visiškai supranta, kad šis žodynas toli gražu nėra pilnas, kad jis nepakankamai tobulas, atskiri siūlomi nauji terminai dar nėra prigiję ir gali sukelti tam tikrų abejojimų. Todėl redakcinė kolegija iš anksto dėkinga visiems asmenims, kurie pateiks savo kritines pastabas ir tuo būdu padės tobulinti šį žodyną ir šiaip toliau ugdyti mūsų lietuviškąją techninę terminologiją.

Redakcinė kolegija tikisi, kad šis politechinis žodynas bus naudingas mūsų platiems inžinerijos - technikos darbuotojų sluoksniams bei technikos mokslus einančiam jaunimui. Tai mūsų autorių kolektyvui daugiausia ir rūpėjo.

REDAKcinė KOLEGIJA

Leidyklos pratarinė

Leidykla pateikia skaitytojams šį svarbų, seniai laukiamą leidinį - pirmą didesnį politechinį rusų - lietuvių kalbų žodyną, žinodama, kad šis žodynas dar neišsprendžia daugelio techninės terminologijos klausimų. Žodyną sudarė technikos mokslų specialistų kolektyvas, Kauno politechnikos instituto dėstytojai.

Ir leidykloje į šį žodyną įdėta daug darbo. Vis dėl to esamomis aplinkybėmis dar nepavyko pašalinti kai kurių žodyno trūkumų. Tačiau leidykla pasiryžo jį išleisti, kadangi ir toks, koks jis yra, jis bus naudingas mūsų respublikos inžinerijos - technikos darbuotojams.

Žodynas nėra tobulas. Dėl kai kurių jame siūlomų terminų yra abejonių, kai kas sukels diskusijų. Tuo tarpu neįmanoma visiškai sutvarkyti neveikiamosios rūšies dalyvių vartojimo sudėtinuose terminuose, plg. siunčiamoji stotis (rad.) ir rūšiavimo stotis (glžk.). Žodynas galėtų būti didesnis ir pilnesnis (nors, kita vertus, tokių žodynų, kur būtų galima viską rasti, iš viso nėra). Tačiau žodynas duoda nemaža gerų pasiūlymų, pateikia gana plačią medžiagą, naudingą žmonėms, kurie naudojami technine literatūra rusų kalba, jis neabejotinai prisideda prie lietuviškosios techninės terminologijos ugdymo ir sutvarkymo. Mūsų sąlygomis, kol nėra specialios įstaigos, kuri rinkytų ir tvarkytų įvairių technikos šakų terminologiją, šis žodynas bus ne tik rimta pagalbinė priemonė studijuojantiems rusiškąją techninę literatūrą, bet ir geras pagrindas daugeliui terminų svarstyti ir galutinai nustatyti.

Su apgailestavimu tenka konstatuoti, kad atskirų disciplinų specialistai tuo tarpu negali susitarti dėl daugelio terminų. Tai pasirodė ir svarstant atskirus šio žodyno pasiūlymus. Dėl to kai kurie terminai, net pagrindiniai, šiame žodyne skiriasi, pavyzdžiui, nuo Fizi-

kos terminų žodyno pateiktų pasiūlymų (švytuoti - svyruoti, švytuoklė - svyruoklė, silps-tantieji švytavimai - slopinamieji svyravimai, šviesos išsklaidymas - išbarstymas, išlydis - išsielektrinimas, iškroviklis - išelektrintuvas ir t.t.), nors į šį dalyką buvo atkreiptas autorių dėmesys. Šį reikalą galėtų sutvarkyti tik respublikinė komisija, kurios nutarimai būtų privalomi.

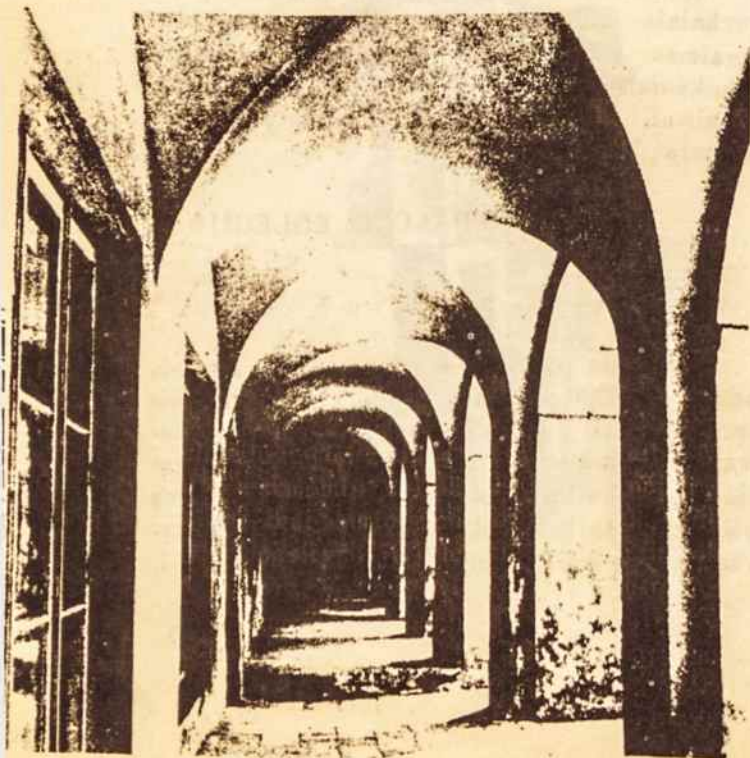
Leidykla tikisi, kad šis žodynas susilauks rimto kritiško įvertinimo, kad bus pateikta žodyno tolesnio gerinimo pasiūlymų, į kuriuos bus galima atsižvelgti leidžiant antrą šios labai reikalingos knygos leidimą.

ŽODYNŲ REDAKCIJA

Keletas pastabų dėl šio žodyno

Geresniam vaizdui susidaryti pateikiama keletas akį užkliuvusių įvardų, greitomis peržvelgiant raidę A (10 1/2 pusl.) ir padarant pastabą skliausteliuose.

Abažur - abažūras (liet. - gaubtas). Avtokar - autokaras (žiūr. - avtoteležka). Avtomotrisa - automotrisė (žinotom automotrisą, bet žodyne žodžio kamienas jau rusiškas). Avto-refrižerator - autorefrižeratorius (ar tai šaldytuvas ar kas kita?). Avtosamosval - savivartis (sunkvežimis): jų paaiškinimas skliausteliuose. Avtostop - autostopas (!?), automatinis stabdiklis. Avtofurgon - autofurgonas (dengtas

*Vilniaus Universiteto rūmų koridorius
Skargos kieme.*

sunkvežimis). Avtoteležka - autokaras, auto-vežimėlis. Adapter - 1. adapteris, garso ėmiklis (!?), 2. adapteris, fot. (priedas, priedėlis, prietaikas, prie ko nors, atseit, tinka tik ko nors daliai vadinti). Antifriz - antifrizas.

Mūsų kalbos žodžių kaitimo ypatingos savybės, apie ką buvo rašyta T. Žodyje, žodyne irgi neišnaudojamos. Pvz. siunčiamoji stotis vadintina siuntykla, o rūšiavimo stotis - skirstykla, kurioje vagonai ne rūšiuojami, bet skirstomi į paskirties traukinius.

CHEMIJOS ŽODYNAS

Išleistas 1960 m., tiražas - 7000 egz., 450 psl., iš jų 300 liet., 143 rusų terminų rodyklė; apie 9000 įvardų. Tech. red. S. Lukoševičius, korektorės - O. Malinauskienė ir E. Diršienė.

Žodyną peržiūrėjo Lietuvos TSR mokslų akademijos lietuvių kalbos ir literatūros instituto terminologijos komisija. (Atrodo, kad ankščiau minėto žodyno leidyklos pratarmėje pageidauta komisija buvo įsteigta.)

PRATARMĖ

Per eilę metų susidariusioje lietuviškoje chemijos terminijoje yra daug netikslumų, bereikalingų sinonimų ir svetimybų. Tatai sukelia ginčų chemikų tarpe ir nesusipratimų chemijos literatūroje. Tiems trūkumams pašalinti ir pasiryžta parašyti chemijos žodyną.

Rašant žodyną, stengiasi sutikslinti ir suvienodinti vartojamus lietuviškus chemijos terminus, pašalinti bereikalingus sinonimus bei svetimybes ir sudaryti trūkstamus pavadinimus. Be to, įdėta rusiškų žodžių rodyklė, įgalinanti surasti rusiškųjų terminų lietuviškus atitikmenis.

Žodynas sudarytas iš pavadinimų, vartojamų aukštųjų mokyklų chemijos vadovėliuose bei chemikų praktiniame darbe. Į žodyną pateko ir kai kurie chemikams būtinai reikalingi gretutinių mokslų terminai ir techniniai pavadinimai. Nomenklatūriniai pavadinimai dėti su formulėmis, mišiniams nurodyta sudėtis, o daugeliui terminų duoti populiariūs aiškinimai arba nurodytos vartojimo sritys.

Sudarant nomenklatūrą, atomų ir grupių kiekius nurodantieji skaitvardžiai (di, dvi, tri) ir nelinkniuojami priešdėliai (azo, nitro, orto, tio ir t.t.) prijungti prie pagrindinio žodžio, pvz.: dichloridas,

divalentis, tribromidas, azobenzolas, nitrojunginys, ortorūgštis, tiosulfatas. Kai kurie rūšį pažymintieji priešdėliai pagali tradiciją atskirti brūkšneliu, pvz.: alfa-geležis, beta-spinduliai. Svetimiems pavadinimams prisegtos lietuviškos galūnės, pvz.: fenilas, toluolas. Alkoholių ir fenolių pavadinimams stengiasi prisegti galūnę -olis, o angliavandeniams -olas, pvz.: fenolis, naftolis, benzolas, toluolas. Elektrolitų ir iš grupių sudarytų organinių junginių pavadinimai rašyti atskirai, būtent: amonio sulfatas, metilo chloridas, etilo acetatas. Į junginio molekulę įvesto atomo ar grupės pavadinimas prijungtas prie pagrindinio žodžio, išleidžiant balsę, pvz.: brometilenas, diacetilenbenzolas, etoksilantlinas. Dvigubų druskų panašios sudedamosios dalys sujungtos brūkšneliu, pvz.: kalio-aliuminio alūnas. Kompleksų sudedamosios dalys sujungtos brūkšneliais, pvz. kalio heksachloro-platėatas. Kompleksinės rūgštys ir kai kurios sulforūgštys rašytos dvejopai, būtent: vandenilioheksaciano-feroatas arba heksaciano-geležies (2) rūgštis, toluolo sulforūgštis arba sulfotoluolas. Valentingumai žymėti tik kintamo valentingumo metalams, pvz.: aliuminio chloridas, geležies (2) sulfatas, geležies (3) sulfatas. Lengvai pastebimi kompleksadarių valentingumai taip pat nežymėti, pvz. trifluorotriakvo-chromas. Metalų halogenidų pavadinimuose nurodytas halogenido kiekis tik kintamo valentingumo metalams, pvz.: kalcio chloridas, geležies dichloridas, geležies trichloridas. Oksidų ir sulfidų pavadinimuose nurodytas tik bendras deguonies ir sieros atomų kiekis molekulėje, pvz.: geležies trioksidas (Fe_2O_3), fosforo pentoksidas (P_2O_5), aukso trisulfidas (Au_2S_3). Kai žinomi keli oksidai su tuo pačiu deguonies kiekiu molekulėje, tai pavadinime parodytas metalo valentingumas, pvz.: chromo (3) oksidas (Cr_2O_3), chromo (6) oksidas (CrO_3).

Kintamo valentingumo elementų druskoms, hidroksidams ir oksidams daug kur dėti ir bendri pavadinimai, pridėdant formules, pvz.: geležies sulfidas, FeS ; Fe_2S_3 ; FeS_2 ; cerio hidroksidas, $Ce(OH)_3$; $Ce(OH)_4$; azoto oksidas, N_2O ; NO ; N_2O_3 ; NO_2 ; N_2O_4 ; N_2O_5 . Bendri pavadinimai įdėti ir kai kurioms meta-, orto-, piro- ir tetrarūgštims bei jų druskoms, pvz.: boro rūgštis - HBO_2 - meta-; H_3BO_2 - orto-; $H_2B_4O_7$ - tetra- arba mangano (2) fosfatas - $Mn(PO_3)_2$ - meta-; $Mn(PO_4)_2$ - orto-; $Mn_2P_2O_7$ - piro-.

Rūgščių pavadinimai duoti daugiausia kilmninko forma, pvz.: azoto rūgštis, oksalo rūgštis, sviesto rūgštis, nes tie pavadinimai yra trumpesni už „azotinę, oksalinę, sviestinę“. Daugeliui indi-

katorių nurodytos spalvos kitimo pH ribos, pvz.: fenoltaleinas ind. - bespalvis 8,2-10,0 pH raudonas, metiloranžas ind. - raudonas 3,1-4,4 pH geltonas; metilo violetinis ind. - geltonas 0,0-0,5 pH žalias 1,0-1,5 pH mėlynas 2,0-2,5 pH violetinis. Molekulių ir grupių dalių ryšiai bei laisvų grupių valentingumai pažymėti taškais, pvz.: sorbitas, $\text{CH}_2\text{OH}(\text{CHOH})_4\text{CH}_2\text{OH}$; acetatas, CH_3COO ; butirilas, $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CH}_2\text{CO}$; etilas, C_2H_5 ; sulfatas, SO_4 ir t.t.

Rusiškų atitikmenų rašyboje pasitaiko nevie nodumų, nes jų nemaža yra dažniau naudojamose rusiškose chemijos knygoose ir specialiuose žodynuose.

Rinkti žodynui medžiagą padėjo A. Bodnevas, J. Kapačiauskas, H. Laumenskas, A. Luneckas, E. Mikailienė, P. Norkus, A. Palaimienė ir L. Poškūnas. Paruoštą žodyno rankraštį skaitė ir daug naudingų nurodymų davė prof. A. Purėnas, L. Jasinskis, Vl. Sližys, H. Horodničius, V. Kaikaris, A. Prokopčikas, G. Kugatova, O. Galdikienė, M. Finkelšteinaitė, A. Churginas, R. Pajeda, L. Naruškevičius, E. Ramanauskas ir V. Gudelis. Kalbos klausimais konsultavo Lietuvos TSR MA Lietuvių kalbos ir literatūros instituto Terminologijos komisijos pirmininkas J. Kruopas, jos nariai - V. Bartusevičius, N. Grigas ir A. Kučinskaitė. Galutinai žodyną paruošti daug padėjo leidyklos redaktorius Ch. Lemchenas ir kiti draugai.

K. DAUKŠAS

MELIORACIJOS TERMINŲ ŽODYNAS

Išleistas 1960 m., tiražas 3000 egz., 284 psl., iš jų 194 liet., 79 rus., apie 3800 įvardų bei apibrėščių. Tech. red. J. Anaitis, korektorės - B. Rimkevičienė ir J. Meinartaitė. Autorius doc. J. Čeičys, tech. m. kand.

Žodyną peržiūrėjo Lietuvos TSR Mokslų akademijos Lietuvių kalbos ir literatūros instituto Terminologijos komisija.

P r a t a r m ė

Specifiniai melioracijos terminai, kaip antai: nusausinimas, griovys, drenažas, lietinimas ir pan., sudaro tik dalį melioracinėje literatūroje vartojamos terminologijos. Melioracijos mokslui talkininkauja nemaža kitų mokslo disciplinų: hidrotechnika, hidraulika, hidrologija, hidrometrija, mašinų mokslas, agrotechnika ir kt. Naudodamiesi melioracine literatūra arba šiaip dirbdami

šioje srityje, susiduriame su daugeliu minėtųjų disciplinų terminų.

Sudarant „Melioracijos terminų žodyną“, buvo užsibrėžtas tikslas padėti tiems, kurie skaito lietuvių arba rusų kalba melioracinę literatūrą arba dirba kitą su šia sritimi susijusį darbą, kuriam reikia būti susipažinus su melioracinės literatūros terminais. Dėl to greta specifinių melioracijos terminų į žodyną įtraukti ir dažniau vartojami aukščiau pažymėtų mokslo disciplinų terminai. Žodyne surinkta taip pat nemaža specialiųjų sudėtinių terminų, sudarytų iš kelių žodžių (mes tokius vadiname apibrėžtimis - V.V.).

Žodyną sudaro dvi dalys: pirmoji dalis - lietuviškai-rusiškas žodynas su terminų paaiškinimais, antroji dalis - rusiškai-lietuviškas žodynas be paaiškinimų.

Sudarant „Melioracijos terminų žodyną“, buvo nusistatyta duoti trumpą terminų aiškinimą. Aiškinamasis žodynas geriau patarnauja nespecialistui, o nusistovėjusių terminų aiškinimai ir specialistams pravartu. Plačiai vartojami ir žinomi terminai žodyne neaiškinami. Jeigu žodis (terminas) turi dvi ar kelias reikšmes ir jų tarpe tokią reikšmę, kuri nesujusi su žodyno paskirtimi, tai ši neaiškinama. Kai kuriais atvejais prie termino pridemas sutrumpintas atitinkamos mokslo ar gamybos srities pavadinimas pvz.: mel. - melioracijos terminas, geod. - geodezijos, geol. - geologijos ir t.t. Sutrumpinimų sąrašas duodamas atskirai.

Terminai žodyne, kiek tai buvo galima ir tikslinga, sugrupuoti lizdais. Lizdo antraštiniu žodžiu (antrašte), paprastai, imamas vienas žodis vardininko linksnyje, pvz. „ledas“. Kai kur buvo reikalingas, greta lizdo su antrašte vardininko linksnyje, padaryti antraštę iš dviejų žodžių, kurių pirmasis nėra vardininko linksnyje, pvz. „ledų grūdimasis“.

Kad būtų išvengta artimų terminų (sąvokų) išsklaidymo po įvairias žodyno arba įvairias tos pačios raidės vietas, atskirais atvejais lizdai buvo dirbtinai sudaromi. Pvz., sąvokos: „didžiausias kapiliarinis dirvožemio imlumas“, „potencialinis dirvožemio drėgminis imlumas“, „santykinis dirvožemio drėgnumas“ ir kt. sugrupuotos į vieną lizdą - „dirvožemio savybės“.

„Melioracijos terminų žodynas“ yra kolektyvinio darbo išdava. Daugumą terminų (daugiau kaip 80%) surinko ir aprašė autorius. Jo buvo atliktas ir bendras žodyno redagavimas bei sutvarkymas. Prie terminų rinkimo bei jų aprašymo prisidėjo Lietuvos hidrotechnikos ir melioracijos mokslinio tyrimo instituto (LHMMTI) darbuotojai: K. Butrimaitė, L. Gastila, J. Gražys, A. Juozapaitis, J. Mackevičius, V. Marčėnas, K. Ramanauskas.

kas, B. Saukevičius, D. Stoškus, S. Zatorskis ir kiti.

Surinktieji lietuviški terminai ir jų rusiški atitikmenys buvo apsvarstyti LHMMTI vadovaujančių darbuotojų komisijoje, kurios darbe dalyvavo ir Vandens ūkio projektavimo instituto skyriaus vedėjas A. Kiaušas. Dirvožemių klasifikacijos terminai iš esmės nebuvo svarstyti ir išspausdinti žodyne tokie, kokie priimti LTSR Žemės ūkio ministerijos dirvožemininkų kolektyvo ir taikomi dabar, sudarant respublikos stambaus mastelio dirvožemio žemėlapi. Žodyno rankraštį peržiūrėjo LTSR MA Geologijos ir geografijos instituto sektoriaus vadovas V. Gudelis ir Lietuvos Žemės ūkio akademijos dėstytojai P. Garmus ir A. Stančevičius, kurie suteikė labai vertingų patarimų. Paruošiant žodyną spaudai daug prisidėjo LHMMTI mokslinis sekretorius T. Zaleskis. Žodyną galutinai apdorojant, didelį darbą atliko leidyklos redaktorius Ch. Lemchenas.

Paruoštas spaudai žodynas buvo apsvarstytas Lietuvos TSR Mokslų akademijos Terminologijos komisijoje, vadovaujant J. Kruopui.

Visiems vienu ar kitu būdu prisidėjusiems prie žodyno paruošimo bei terminų apsvarstymo autorius reiškia nuoširdžių padėką.

Melioracijos ir kitų aukščiau pažymėtų sričių aiškinamasis žodynas lietuvių kalba ruošiamas pirmą kartą. Suprantama, kad žodyne gali būti trūkumų ir netikslumų. Autorius iš anksto dėkoja visiems tiems, kurie nurodys, kas žodyne taisytina.

Pastabas prašoma siųsti adresu: Kaunas, Stalino pr. 53, Lietuvos Hidrotechnikos ir melioracijos mokslinio tyrimo institutas.

Autorius

LIETUVOS TSR UPIŲ IR EŽERŲ VARDYNAS

Išleistas 1963 m., tiražas 2000 egz., 230 psl. Vardyną sudarė: B. Savukynas, A. Vanagas, V. Vitkauskas, K. Vosylytė, I. Ermanytė. Redagavo: E. Grinaveckienė (ats. redaktorė) ir J. Senkus. Tech. red. S. Lukoševičius, korektorės - I. Burnelytė ir E. Vaitkūnienė.

P r a t a r m ė

Vietų vardų, o ypač hidronimų (vandenvardžių), tarpe gausu senų vardų, senesnių už kitus tikrinius vardus ar bendrinius žodžius. Todėl vietovardžiai yra svarbi medžiaga, padedanti nušviesti kalbos raidą nuo pačių seniausių laikų, atskleisti jos gramatinius pakitimus, aiškinti

daugelį tautos etnogenezės klausimų ir pan. Remiantis vietų vardų morfologiniu-struktūriniu panašumu, fonetikos atitikmenimis, galima daug ką spręsti apie pačius seniausius giminiškų ir ypač kaimyninių tautų kalbinius bei teritorinius santykius. Antai, lietuviškų vietovardžių studijų pagrindu žymusis lietuvių kalbininkas K. Būga bandė nustatyti etnografinės baltų sienas dar priešistoriniais laikais. Jo teiginius, remdamiesi naujausia hidroniminės medžiagos lingvistine analize, šandien patvirtina ir kai kurie tarybiniai rusų kalbininkai.

Taigi, lietuvių kalbos vietovardžių tyrinėjimas yra ypač svarbus baltų, o taip pat baltų-slavų kalbų bei tautų istoriniams ryšiams aiškinti.

Kad galima būtų vietovardžius sėkmingai tyrinėti ir jais remtis, reikia juos kiek įmanoma pilniau surinkti ir paskelbti. Per keliolika paskutiniųjų metų yra pririnkta daug naujų (!?V.V.) vietovardžių. Jau seniai pribrendo laikas padaryti juos prieinamus platesnei visuomenei, mokslo pasauliui.

Yra paskelbta senovės prūsų vietovardžių ir asmenvardžių rinkiniai. Nuo seniai yra leidžiami latvių tikrinių vardų žodynai. Mūsų respublikoje paskutiniiais metais taip pat išleista keletas specialios paskirties vietų vardų leidinių (pvz. „Lietuvos TSR administracinis-teritorinis suskirstymas“, Vilnius, 1959; „Lietuvos TSR upių kadas-tras“, I d., Vilnius, 1959). Tačiau tie leidiniai turi tam tikrų trūkumų, o svarbiausia - skirti ne kalbos mokslo reikalui. Todėl būtina pradėti leisti vietovardžių žodynus, duodančius patikimą medžiagą tiek praktikai, tiek ir kalbos mokslui.

Čia pateikiamas „Lietuvos TSR upių ir ežerų vardynas“ ir yra didelio šios srities darbo pradžia. Šis vardynas apima apie 7000 upių ir apie 3000 ežerų vardų. Be to, pridedami ir kai kurie plačiau žinomi iš gyvosios kalbos užrašyti už Lietuvos TSR ribų esančių upių ir ežerų lietuviški vardai, neatskiriamai susiję su visa lietuvių vandenvardžių sistema.

Vardynas sudarytas daugiausia remiantis Lietuvių kalbos ir literatūros instituto negyvenamų vietų vardų kartotekomis. Be to, naudotasi K. Būgos raštais, V. Kalvaičio „Lietuviškų vardų klėtele“ (Tilžė, 1910), o taip pat ir kitais spausdintais ir rankraštiniais šaltiniais.

Vardyno tikslas: a) alfabetine tvarka pateikti visus iš turimų šaltinių šiuo metu žinomus Lietuvos TSR upių ir ežerų vardus; b) duoti svarbesnias turimų hidronimų formas, atrinkti iš jų tiksliausias bei plačiausia vartojamas ir teikti jas lietuvių kalbos vartosenai norminėmis; c) iš-

kelti hidronimų formų kirčiavimo įvairavimus skirtingose respublikos vietovėse; d) nurodyti kuo tikslesnę šių hidronimų lokalizaciją.

Šis hidronimų vardynas yra norminamasis, skirtas daugiausia praktikos reikalams. Leidinio paskirtį pirmiausia apsprendžia jo reikalingumas lietuvių literatūrinės kalbos praktikai - spaudos ir mokslo darbuotojams, respublikos mokytojams, aukštųjų mokyklų studentams, geografams, vandens ūkio darbuotojams ir kt. Be to, šis leidinys yra pirmas didžiausias lietuviškų hidronimų šaltinis mokslo tyrinėjimams. Jame yra daug vertingos medžiagos, leidžiančios lyginti atskirus lietuviškus hidronimus su atitinkamais baltų (latvių, prūsų), slavų (rusų, lenkų, baltarusių, ukrainiečių) ir kt. kalbų tikriniais vardais. Remiantis šio vardyno medžiaga bus galima daryti ir plačius etimologinius tyrinėjimus. Tačiau pats vardynas, būdamas nevisai pilnas (į jį nededamos visos formos, užfiksuotos senuosiuose raštuose, istoriniuose šaltiniuose, dokumentuose ir kt.) ir nesprenžiantis lietuvių hidronimų etimologijos nė jų lyginimo klausimų, negalės atstoti lyginamojo ar etimologinio žodyno. Atsižvelgiant į tai jis pavadintas vardynu.

Beveik visi vardyne pateikiami hidronimai yra sukirčiuoti, nustatyta jų priegaidė ir kirčiavimo paradigma, tačiau jame pasitaikys ir vienas kitas kirčiuotas hidronimas be paradigmos, taip pat hidronimų, kurių tenurodytas tik kirčiuotas skiemuo, ar ir visai nekirčiuotų hidronimų. Šie nevienodumai yra atsiradę dėl turimos ankščiau surinktos medžiagos nepilnumo. Nemaža nekirčiuotų hidronimų pasisekė patikslinti papildomo tikrinimo

keliu, bet ne visur pakako vien vardyno rengėjų pastangų. Prie mūsų hidronimų patikslinimo galėtų prisidėti ir šio vardyno skaitytojai.

Šis vardynas yra kolektyvinis darbas, parengtas Lietuvių kalbos ir literatūros instituto Kalbos istorijos ir dialektologijos sektoriaus Toponimikos grupės bendradarbių pagal XI-jo respublikinio dialektologinio-toponiminio pasitarimo, įvykusio 1961 m. Vilniuje, patvirtintą instrukciją.

Prie vardyno rengimo savo patarimais ir nurodymais prisidėjo Lietuvos TSR MA akademikai prof. J. Balčikonis, prof. dr. B-Larinas, filol. m. kandidatai J. Kruopas, V. Mačiulis, K. Ulvydas ir kiti.

Vardyno rengėjai laukia skaitytojų kritiškų pastabų, patikslinimų ir papildymų. Visą tokią medžiagą prašom siųsti šiuo adresu: Vilnius, Antakalnio g-vė Nr. 6, Lietuvių kalbos ir literatūros institutui.

B a i g i a m o s i o s p a s t a b o s

Dauguma Lietuvoje išleistų žodynų pasirodė šio pastarojo dešimtmečio pirmoje pusėje, gal būt, nepripuolamai Kruščiovo valdymo metu (1956-1964), kuomet po stalinizmo eros Lietuvoje padvelkė laisvesni vėjai. Dabar nebesigirdi apie naujus žodynus bei jų rengimą. Tačiau, iš žodynų turinio, iš pačių pratarinių ir „tarp jų eilučių“ skaitant, jaučiasi stipri rusinimo įtaka. Ir nei vienas žodynas nepraėjo be valstybinės leidyklos redaktoriaus Ch. Lemcheno palaiminimo, lyg jis būtų visų mokslų ekspertas.

Paskutiniu metu Lietuvos mokslininkų skelbiamų darbų kiekis ir kokybė didėja, tačiau kartu lietuvių kalba yra stumliama iš mokslinės literatūros.

Donatas Šatas 1963-2

ŠIEK TIEK

STATISTIKOS

M. KRASAUSKAS

Nežiūrint, kaip mažas bebūtų laikraštis ar žurnalas, ar net vienkartinis leidinys, jis vis tiek turi turėti savo pradžią. Nenorima čia analizuoti, kaip ir koku būdu gimė idėja leisti lietuvių kalba žurnalą „Technikos Žodis“, tik gal būtų įdomu 20-čio proga trumpai pažvelgti į jo finansinę pradžią, jo augimą, ar kitaip sakant, į statistinę pusę. Kadangi T. Žodis buvo ir yra grynai specifinis žurnalas (pradžioje biuletenio išvaizdos ir talpos) skirtas ir leidžiamas tik technikos darbuotojams, tad nebuvo net ir mėginta paskleisti jį platesnėje visuomenėje. Tokiu, tik pakeitus formatą, T. Žodis išliko per visus tuos 20 metų.

Žemiau paduodamieji daviniai daugumoje buvo administracijos rūpestis. Technikos Žodis per visą savo dvidešimtmetį niekad neturėjo didesnio technikinio personalo. Visada buvo ir dabar yra labai mažos ALIAS Čikagos skyriaus spaudos sekcijos grupės redaguojamas ir administruojamas.

Žvilgterėkime dabar į tuos keletą asmenų, kurie be mažiausio atlyginimo, dažnai tik už žmonių pabarimus, kad vietoje išdažyti „basement'ą“, dirba tokį „neproduktingą“ darbą, ar net skaitytojų popikčius laiškus, aukojo šiam darbui didelį skaičių darbo valandų, kad tik T. Žodis galėtų lankyti plačiame pasauly išsisklaidžiusius kolegas lietuvius inžinierius,

architektus ir kitus technikos darbuotojus. Ką gi jie nuveikė?

Pirmuoju T.Ž. administratoriumi buvo kol. Karolis Bertulis. Pirmasis jojo įrašas į kasos knygą - pajamas \$2.00 (kol. E. Likanderio prenumerata) padarytas 1951 m. kovo mėn. 18 d., pirmosios išlaidos \$0.30 už kelionę T.Žodžio reikalais.

Bertulis, Karolis

*Expedicija:
Iš k. į d. J. Rimkevičius
J. Slabokas
A. Pargauskas
M. Krasauskas
M. Jakubcevičius*

Pirmasis mokestis „Draugo“ spaustuvei už 1000 T.Ž. egz. - \$51.00, pirmoji didesnė auka kol. G.J. Lazausko \$18.00.

Kaip iš kasos knygos matyti, kol. K. Bertulis T.Žodžio administratorium buvo nuo kovo mėn. 1951 iki rugpiūčio mėn. 1953 m. Per tą

laiką pasirodė 27 T.Žodžio numeriai ir jo leidimui ir ekspedicijai išleista \$2.250.00. Buvo spausdinama vidutiniškai po 700 egz.

Po kol. Bertulio iki 1954 m. gegužės mėn. T.Žodžio finansais ir platinimu rūpinosi kol. Kostas Burba. Per tuos 10 mėnesių buvo iš-

Paukštys, Kazimieras

*Pilnas T.Ž. Komplektas
1951 - 1971*

leisti 4 T.Žodžio numeriai ir išleista \$630.00.

Po kol. Burbos tą sunkų vežimą beveik ištisus devynerius metus vežė a.a. kol. Kazimieras Paukštys. Per tą laiką dienos šviesą išvydo 49 T.Ž. numeriai ir buvo padaryta \$12,115.00 išlaidų.

Apie paminėtus asmenis dar reikėtų pasakyti, kad jie patys vieni be kasos, rūpinosi ir visais kitais ekspedicijos reikalais, k.a., atsiėmimu iš spaustuvės, adresų ir pašto ženklų suklijavimu ir nuvežimu į paštą, nes rašančiajam nežinoma, kad jie būtų turėję daug talcos.

A.a. kol. K. Paukščiui pasitraukus, į administraciją įėjo jau 3 asmenys, būtent, kolegos Alfonsas Pargauskas, Mečys Krasauskas ir Albinas Smolinskas. Pastarasis pasitraukė po dvejetos metų.

Kol. A. Pargauskas kasos reikalus tvarkė nuo 1963 m. vasario mėn. iki 1969 m. spalio mėn. M. Krasauskas iki 1969 m. vidurio ir po jo vėl kol. A. Pargauskas iki 1972 m. pabaigos.

Padarytos išlaidos: Krasausko - \$8,140.00, Pargausko - \$10,360.00. Tuo būdu, iki 1972-ųjų metų pabaigos Technikos Žodžio leidimui

Administratorius A. Pargauskas darbe.

Technikinis Redaktorius J. Slabokas

Nesiūlome mūsų nariams pasitraukti iš produktyvaus darbo kitose organizacijose, bet pabrėžiame, kad ir mums reikia geroko būrio narių, kurie pirmoje eilėje skirtų savo energiją ir iniciatyvą mūsų sąjungos ir jos vienetų veiklai.

Juozas V. Danys (70-5,6)

ekspedicijai ir visais kitais su tuo darbu susijusiais reikalais išleista \$33,495.00.

Kiti skaičiai :

„Technikos Žodis“ vien tik iš prenumeros nebūtų išsilaikęs. Paramą suteikė:

ALIAS Čikagos skyrius	\$3,160.00
ALIAS Čikagos skyriaus pagalbinis moterų vienetas	750.00
ALIAS Centro valdyba	300.00
ALIAS Bostono Skyrius	200.00
PLIAS Toronto, Kanada	120.00
PLIAS Sydney, Australija	75.00

Kiti skyriai mažesniom aukom ir dėl vietos stokos nėra galimybės išvardinti. Taip pat buvo susilaukta aukų ir iš skaitytojų.

Skaitytojai:

Illinois.....	200
Californija.....	58
New York.....	46
Michigan.....	38
Kiti.....	148
Kanada.....	70
Australija.....	53
Europa.....	20
P.Amerika.....	22

viso apie 655 skaitytojus.

Pašto išlaidos nuo 1963 metų, kada buvo pereita prie „Bulk Rate“ iki 1971 metų galo sudarė \$2,100.00. Per visą dvidešimtmetį reikėjo nuvežti į paštą apie 15,500 svarų siuntą, kurią sudarė apie 100,000 T. Žodžio

Naujas „T.Z.“ Administratorius
Juozas Sakalas.

egzempliorių. Kiekviena idėja, ypač jos įgyvendinimas turi savo materialinę pusę, kuri yra išreiškiama skaičiais, bet vis dėlto užbaigiant reikia pasakyti, kad spausdinto žodžio vertė yra ne doleriuose ar kituose imponuojančiuose skaičiuose, bet kiek skleidžiamos mintys suvienija ir sustiprina tą idėjinę ar profesinę grupę, kurios tikslus ir kultūrinės pastangas ji išreiškia.

Jaunoji talkininkė Pargauskaitė

Atversti lapai.

BENDRADARBIAI IR JŲ DARBAI

20 METŲ TURINYS

Juozas RIMKEVIČIUS

Kiekvieno žurnalo siela yra jo bendradarbiai. Nuo jų intelektualinio pajėgumo priklauso žurnalo kultūrinis lygis, o nuo jų aktyvumo ir visuomeninio pareigingumo jo reguliarumas.

Ir geriausias redakcinis kolektyvas, prie sąžiningiausių pastangų neįstengs sukūrti visuotinio nuotaikos, kuri išgyvenama, kada žinios ir straipsniai ateina ne tik iš visų kontinentų, bet ir iš tolimiausių pasaulio užkampių. Tada pajuntamas abipusis šiltas broliškas ryšys, jungiantis ir skatinantis tiems patiems tikslams. Tada darbas tampa našus ir pasiimtas krūvis lengvas.

Reikia aukšto žmoniško subrendimo ir visuomeninio jautrumo dirbti kitų labui, pasitenkinimui ir kitų naudai. Ir tai, mūsų atveju, nėra vien entuzijazmo švystelėjimas, bet per ištikus 20 metų tesėtas ryžtas. Garbė bendruomenei turėti savo tarpe tokius asmenis, džiaugs-

mas kolektyvui pajėgusiam suburti tokių pasiryžėlių išpūdingą būrį. Ir kuo toji didžioji talka savo sudėtimi yra magesnė, tuo mūsų tiksluose (sąlygose) ji yra vertingesnė. Sėkmingas kolektyvinis savanoriškas darbas yra aukštos individualinės kultūros išraiška.

Su neslepamu pasididžiavimu jų sąrašą ir jų darbus pateikiame savo skaitytojams. Jame rasite daug visiems žinomų pavardžių: Nepriklausomybės Akto Signataro ir pirmuosius žingsnius pradedančio moksleivio, Universiteto Rektoriaus, pripažinto mokslininko ir studento, jaunuolio ir pensininko. Tėvas ir sūnus pasikeičia mintimis tuose pačiuose puslapiuose.

Žemiau talpiname alfabetinį bendradarbių sąrašą, ir jų paruoštus straipsnius. (Pirmas skaičius skliaustuose reiškia metus, o antrastų metų žurnalo numerį.)

A D O M A V I Č I U S, V L A D A S
Plienas (52-9); Statyba Aliaskoje (58-1) - Moderniosios architektūros pionierius Lietuvoje arch. A. Funkas (58-3)

A N D R I U Š A I T I S, G.
Mūsų veiklos opiais klausimais (51-5); Ruoškimės Lietuvos atstatymui (51-6); Spaudos temomis (52-2); Suvažiavimo belaukiant (52-7)

A R B A S
A R B A Č I A U S K A S, E D M U N D A S
Architektūra ir atominis amžius (57-4); Estetinis paprastumas (60-1); Le Corbusier (65-5); Lietuviško vasarnamio projektas, laimėjęs I-ą premiją (70-4)
Paminklas a.a. P. Andriui (71-4); Politika ir tautinė architektūra (71-5,6)

A N T A N A I T I S,
A L G I R D A S T I T U S

Pasikalbėjimas su mūsų humanitarais (67-4)
A R L A U S K A S
A.a. inž. Bajalis (65-4)

B A L Č I Ū N A S, B.
Technikinėje JAV spaudoje pasižvalgius (52-10)

A V I Ž I E N I S, A L G I R D A S
Pirmieji žingsniai į kosminę erdvę (61-1); Kibernetika, kompiuteriai ir informacijos technologija (70-1,2)

B A Č K A I T I S, S T A S Y S
Automobilis susisiekimo saugumo perspektyvoje (70-1,2)

B A L S Y S , L

Laivininkystės terminai ir sąvokos (53-8)

B A L Z A R A S , V Y T A U T A S

Įvairūs projektai (68-4)

B A L Y S , M E Č Y S

Pažanga geležinkeliuose (57-3); Naujovės geležinkelių transporte (60-2)

B A N K A I T I S , H E N R I K A S

Technologijos vystymas didiesiems kieto kuro varikliams (70-1,2)

B A R T K U S , I Z I D O R I U S

San Francisco, Calif. (66-1); Laiškas čikagiečiams (68-1)

B A R Ū N A S , K A Z Y S

Branduolinės energijos panaudojimas (63-3)

B U B L Y S , A L G I M A N T A S

Lietuviškos aspiracijos architektūroje (71-4)

B E R N O T A S , V

Dr. inž. A.P. Kabaila (67-2); Mech. inž. Balys Daukus (68-2)

B E R T U L I S , K A R O L I S

Latviai inž. paminėjo prof. St. Kolupailą (65-2); Latvių kongresas Montrealyje (67-5)

B I L Ė N A S , J O N A S A.

Atominis amžius ir žmonijos nuodijimas (57-1); Branduolinių reaktorių ekonominis aspektas (58-2); Lietuvos mokslininkų apsilankymas J.A.V-se. (69-3)

Lietuvių mokslininkų darbai (71-1); Lietuviai technikinėje literatūroje (71-4); Lietuvių mokslo darbai (71-5,6)

B I R U L I S , N I K A L O J U S

Vėsinimas ir vėdinimas (54-3,4)

B I R U T I S , V A C L O V A S

Automatizacija ir tolinė kontrolė hidroelektrinėse (58-2); Perjungiamieji reaktoriai (62-4)

B I R Ž I Š K A , V A C L O V A S

Kaip prieš 100 metų žemaitis Griškevičius Kaune lėktuvu skrido (53-2)

B I S K A P S , O

Latvių architektų sąjunga (68-5,6)

B U D R E I K A , R O M A S

Šv. Lauryno upės jėgainių ir vandens kelio statyba (57-1); ALIAS Bostono skyriaus profesinė veikla (57-1); Niagaros jėgainė (59-2); Vibracija statybinėse konstrukcijose (66-1)

B U L O T A

Iš moderniosios metalurgijos (51-2); Generatorių aušinimas (51-7)

B U R B A , K O S T A S

Mūsų krizė (51-7); Generatorių aušinimas vandeniliu (52-3,4,5); Antrasis ALIAS suvačiavimas (52-9); Šilumos bei temperatūros matavimo skalės (53-2); Atomų skaldytuvai (60-3); Pagreitintojai (63-5); A. Semėnas (67-1)

Č A M P Ė , K A Z I M I E R A S M

Atominės energijos apžvalga (68-2)

Č E K A U S K A S , B

Clevelando lietuvių inžinierių perspektyvos (54-2)

Č E P Ė N A S , P R A N A S

A. Mačiūno jaunystę prisiminus (64-2)

Č I U R L Y S , J U R G I S

Dėmesio Lietuviai (52-10); Lietuvos nepriklausomybės metais (56-1); Specialioji reliatyvybės teorija (57-3)

D A Č Y S (D A Č I N S K A S) , J U O Z A S

Ruošimės Lietuvos atstatymui (53-5); Rocky Reach užtvanka Columbia upės baseine (60-5,6), Kalba-atidarant P.L. Jaunimo Kongreso Architektūros Parodą (66-4)

D A I L I D K A , Z I G M A S

Pabaltijos Universitetas (67-4)

D A M U Š I S , A D O L F A S

Pasikalbėjimas su prof. Gravrogku (52-11); Ateities energijos šaltiniai (52-12); ALIAS ateities perspektyvos (62-5); Ateities Lietuvos cheminės pramonės perspektyvos (70-1,2)

D A N Y S , J U O Z A S

Šv. Lauryno upės jūrkelis; Bernhart salos vandens jėgainė; Šv. Lauryno upės jūrkelis (57-6); Barnhart salos vandens jėgainė (58-4); Miestai keliauja (60-3); Prof. dr. inž. Steponas Kolupaila (62-5); Statybos inž. paruošimas mokykloje ir gyvenime (63-2); Prince Shoul švyturio projektavimas ir statyba (64-4); Profesinių ir mokslinių darbų paroda PLIAS suvažiavime (69-3); Stąbdykime organizacinę anemiją (70-5,6)

D A R G I S , L E O N A R D A S

Iš prekybinės laivininkystės (58-5 ir 59-1)

D A U G Ė L A , K A Z Y S

Betono blokai statyboje (62-3)

D A U N I Ū S , P E T R A S

Pastatų pamatai nuolatiniame įšale (64-4)

D A U K A N T A S , T E O D O R A S

Jūrų Statuto klausimu (54-3-2); Lietuvos Jūrų

Statuto projekto šaltiniai (56-3); Jūrų teisės doktrinos (57-1)

DAUKUS, BALYS

Klaipėdos uostas 1923-1939 metais (53-6 ir 54-1,2)

D I Č I U S, A

Šildymo klausimas Buenos Aires'e (53-6,7)

D I D Ž I U L I S, A L G I R D A S

Terminologijos klausimais (52-3); Rusijos mašinų pramonė (53-3); „Plieno Vyrija“ - 25 m. įsteigimo proga (56-2); PLIAS veiklos apžvalga (56-4); Ar esi tinkamas būti įmonės vadovu? (56-6); Turbininis auto variklis su dujų paruošėju (57-4); Lietuvių Aukštesnios Technikos Mokyklos sukaktis (62-1)

D I R K I S, P O V I L A S

Inž. Petras Vileišis pirmojo lietuvių dienraščio steigėjas (69-4)

D I R M A N T A S, S T A S Y S

Kolegos inžinieriai ir architektai (51-1); Nepamirškime išvežtųjų (51-4); Lietuvos geodeziniais reikalais (56-6); Žemėlapiai karo ir pokario metu (57-2); Kalnuotumas Lietuvos žemėlapiuose (58-6); Pirmoji atgimstančioje Lietuvoje technikinė mokykla ir jos tolimesnė raida (59-6); P. Gelkantas - pirmasis lietuvis inžinierius (60-1); T.Ž. sutvirtinimo šventei (61-2); Okupuotos Lietuvos geodezinių darbų fronte (63-4); Stepas Kairys (63-6); 25-kiems metams suėjus (66-2); Spaudoje pasižvalgius (66-2); Pirmieji lietuviai inžinieriai - architektai (66-3); Apie pirmatakūnus lietuvis inžinierius (69-2)

Ątsakymas į arch. J. Žalkausko laišką „Dar Lietuvos kartografijos klausimu (71-1)

D O V Y D O V A S, M

Lietuvos durpių pramonė 1944 (55-1)

D R A G A Š I U S, J

A.a. inž. A. Barauskas

D R U N G A, K A R O L I S

Profesionalas ir visuomeninė veikla (63-3)

D U N Č I A, J. V.

Kanalizacija septinio tanko pagalba (58-1); Hidraulinis kanalizacijos skaičiavimas elektroniniu skaičiuotuvu (62-1); Inžinierijos ateitis JAV - engineers joint council - pranešimo santrauka (63-6); Tunelis sifonui po Rouge upe (64-2); Detroito miesto kanalizavimo vandens valymas (66-1); Pasikalbėjimas su dr.

inž. Damušiu (68-1); Kanalizacija ir miestų augimas (69-1)

F U N K A S, A R N O

Praeities pėdsakais (59-3)

G A L I N I S, B R O N I U S

Civilizacija, kultūra ir technika (51-3); Prof. Mykolas Songaila (51-9); Inž. Vladas Sirutavičius 75 m. sukaktį minint (52-9); Prof. Silvestras Grinkevičius - 10 m. mirties sukaktį minint (52-12); Atsisveikinant su Jonu Andriūnu (55-1). Pirmasis Bostono skyriaus dešimtmetis (60-5,6); Bostono skyriaus 21 metų sukaktis (71-2)

G A R Š V A, B R O N I U S

Inž. P. Narutavičius (56-6)

G A Š K A,

R E M I G I J U S A L G I M A N T A S

Keramikos putos - nauja izoliacinė ir statybinė medžiaga (70-1,2)

G A V E L I S, Ž E N O N A S

Lietuvis inž. vadovavo popieriaus fabriko statybai Vietname (62-3); Prof. Ignas Končius - sukaktuvininkas (62-3); Lietuvių inž. ir architektų darbų paroda Bostone (65-6); ALIAS suvažiavimui praėjus (65-6); Naujas laimėjimas - J. Gimbutas (67-2)

G E N Y S, V

Naujai įsisteigęs Canberros PLIAS skyrius Australijoje (67-5)

G I M B U T A S, J U R G I S

Terminologijos klausimais (51-7); Lietuvos pastatai prof. S. Kolupailos veikale „NEMUNAS“ (51-8); Terminologijos klausimais (51-8); JAV autostrados (51-9); Technika Lietuvių Enciklopedijoje (55-1); Sienų puošmenys lietuvių kaime (57-1); Lietuvių Encikl. techniniai straipsniai (I-IX t.); (57-1); Lietuvių Encikl. techniniai straipsniai - X - XVII t.; (57-3); Lietuvos kaimo ir kolhozų architektūra (57-5); Senosios lietuvių kaimo architektūros albumai (58-3); Technikos žurnalai Okup. Lietuvoje (58-6); Anglų - lietuvių kalbos politechninis žodynas (59-5); Arch. Vl. Dubeneckio bažnyčia Karmėlavoje (60-5,6); Architektūros ir technikos straipsniai L.E. - XVIII-XXV t. (62-3); Architektūros paminklų tyrinėjimai - „P. Reklaitis“ (63-1); Dr. P. Reklaičio Lie-

- tuvos Architektūros Istorija (63-2); Pagrindinis veikalas apie Š. Europos pirtį (63-3); Nauja knyga apie Pabaltijos namus (63-6); Architektūra ir technika dr. Ad. Šapokos „Sename Vilniuje“ (65-); Lietuvos miestelių varpinės (65-3); Senojo Lietuvos kaimo trobesių puošmenys (66-3); Rimta knyga apie senąjį Lietuvos kaimą, (66-4); Architektūros ir technikos straipsniai LE (XXVI-XXXV) - (67-3); Pasikalbėjimas su mūsų humanitarais (67-5); Paminklas lietuvių medinei architektūrai (68-5,6); Inž. Vygantas Grinius - naujos firmos pradininkas (69-4); Geod. inž. A. Girniui 50 metų (71-2); Nauji veikalai apie Lietuvos kryžius (71-2)
- GIRDVAINIS, VYTAUTAS**
Research laboratory - projektas (66-3); Prekybos centras - Newport (67-1)
Motelio projektas (67-2)
- GIRNIUS, ANTANAS**
Sintezė geodezijoje (68-4)
- GRABAUSKAS, JUOZAS**
Regeneruotos celiuliozės problemos (63-5)
- GRAVROGKAS, JULIUS**
Apie girokopą ir jo pritaikymą laivui stabilizuoti (56-3)
- GUDAVIČIUS J.E.-GOODAVAGE**
Besikeičiančioji tekstilės pramonė (54-3)
- GULBINSKAS, ANTANAS**
Talkininkavo nuotraukomis
- GYLYS, VYTAUTAS**
Skaitmeniniai kompiuteriai (62-1,4,6 ir 63 -1,2)
- IGNAITIS, ANDRIUS**
Materijos prigimtis (71-1)
- IVANAUSKAS, MIKALOJUS**
Lietuvių kryžiai ir koplytėlės (67-6 ir 68-1)
- IZBICKAS, VYTAUTAS**
Prof. J. Šimoliūnui 75 metai (53-5); Iš jūrų fizikos (57-1); Betonas jūros vandenyje (59-2)
- JANA VIČIUS, BRONIUS**
Šių laikų architektūra Lietuvoje (69-3)
- JANKAUSKAS, JURGIS**
Koks automobilio greitis ekonomiškiausias (51-3)
- JASAITIS, ALGIRDAS**
Naujieji New Yorko tiltai (63-3); Nuo karaliaus - dievažmogio iki technokratijos (64-3,4,5,6 ir 65-2,4); Arch. Vladas Švipas (65-1)
- JASIELSKIS, BRONIUS**
Ksenono Trideginio tyrimai vandens ir organiniuose tirpaluose (70-1,2)
- JASIUKAITIS, JONAS**
Maksimalūs momentai (52-6); Lietuvos pasiuntinybės Brazilijoje rūmų konkursiniai projektai (60-2); ALIAS Centro V-ba (61-2); ALIAS c. V-bos pirm. J. Jasiukaičio žodis - Detroitas (62-5)
- JAUTOKAITĖ, SAULĖ**
Architektūriniai įspūdžiai iš Europietiško miesto (70-5,6)
- JAUTOKAS, VIKTORAS**
Jaunų mokslo mėgėjų paroda (70-4)
- JEČIUS, KĘSTUTIS**
„Urbanos“ architektai ir inžinieriai (61-1)
- JURĖNAS, POVILAS**
Technikos apžvalga - istorinė (51-1); Spaudos lapą verčiant (54-3,4); Didysis Inžinierius Tomas A. Edisonas (54-5); Lietuviškos architektūros beiškant (55-2,3); Netekome Petro Kiaulėno (55-2,3)
- JURKUS, A**
Naujieji stiprintuvai ir jų pritaikymas radioastronomijoje (63-2)
- JURSKIS, ALFONSAS**
Tvirtos valstybinės gyvatos ramščio netekus - Kairys (65-1); Dvidešimtas amžius - mokslinės revoliucijos ir pažinimo plėtros pakopa? (65-6); Iš praeities į ateitį
- JUZĖNAS, STASYS**
Palaidos mintys (53-1); Žmogus ir civilizacija (54-2); Kūginio - cilindrinio pastato statinis apskaičiavimas (56-2); Savi reikalai (57-4); Plastinio metodo metmenys sijų ir rūmų skaičiavimuose (57-6); Reikia naujų kelių (60-2); Žodžiai ir darbai (63-3); Įžemio mokslas ir slėgimas į pastatus (63-4); Mes istorijos visumoje (64-3); Ištinio pamato polių skaičiavimas (64-6); Suvažiavimo belaukiant (65-4); Hiperboliškai paraboloidiniai stogų perdengimai (67-1); Gerbūvio siekime organizuotai (67-6); Kritulių pasiskirstymas Lietuvoje (69-5,6)
- KABAILA, ALGIMANTAS P**
Apie netiesinio tamprumo medžiagų atsparumą (67-1)
- KAČINSKAS, LEONAS**
Kibernetika Sovietų Sąjungoje (68-2)

KAIRYS, STEPAS - KAMINSKAS
Atsisveikinant su prof. Jurgiu Čiurliu (59-6); Iš mano atsiminimų (63-6); Lietuvos pramonė. Inž. ir architektai, išverkime (56-3)

KALĖDA, K

Medžiagų kietumo nustatymas (54-5)

KARPAVIČIUS, A

(Drauge su P. Kulviečiu) Pramonės vystymo kryptys „Liaudies-Ūkis“ nr. 7, 1968 (69-5,6)

KASNĖNAS, VYTAUTAS

Tapome technikos darbuotojais (51-2)

KAUNAS, KSAVERAS

Dirbkime Lietuvos atstatymui (52-1); Naujoji gyvenamųjų namų konstrukcijos (51-3,4,5); Klaidos „Steel Construction Manual“ knygoje (51-4); Lietuvos ūkio atstatymo studijų komisijos darbai (51-8); Medžio - vinių konstrukcijos (51-8); Pastatų nusėdimas (52-1); Plyšių atsiradimas pastatuose (52-4); (52-4); Betono gaminiai JAV (52-6); Vandens bokštų statyba (56-1); Dr. Vincas Kudirka apie Suvalkijos kelius (58-2); Lietuviai verslininkai (61-2); Prof. inž. V. Biržiška 75 m. (61-2); Mirė prof. V. Biržiška (64-1); Suprastintas vienos angos rėmų skaičiavimas (64-5); Suprastintas dviejų angų rėmų skaičiavimas (65-5); Habitat - Expo 67 (67-5); Ilgiausių metų lietuviškos technikos ugdytoji prof. Dirmantui (67-6); Vedamasis (69-1); Momentų pasiskirstymas geom. eilutės būdu (69-1,4); Inž. Antanas Novickis (69-3); Naujas dr. Gimbuto mokslinis darbas - Lietuvos bažnyčių chronologija ir statistika (71-2)

KEBLYS, KĘSTUTIS

Pasikalbėjimas su mūsų humanitarais (67-5)

KERELIS, ALBERTAS

Architektūra - ne visų pastebimas menas (66-3); Matas Žaldokas - pirmasis lietuvis registruotas architektas JAV (67-4); Erdvilas Masiulis, Michigano pakraščių pastatų kūrėjas (67-6); Latvių architektų leidinys (68-4); Arch. Vyt. Balzaras ir jo projektai (68-4); Arch. Vytauto Peldos darbai (69-1); 1970 m. ALIAS lietuviško vasarnamio projektų konkursas (70-4); Senelių prieglaudos projektas (66-3)

KIRVAITIS, KĘSTUTIS

Atpažinimo problema dinaminėse sistemose (70-1,2)

KIZLAUSKAS, KAZIMIERAS
Ne vienodo mišinio vidaus degimo variklis (62-6)

KLEMAS, VYTAUTAS

Optimalinis fotografavimo spalvų parinkimas Marso paviršiaus išryškinimui (70-1,2)

KLIORĖ, ARVYDAS

Pasitaikančiosios kontrolės sistemos (62-2); Mariner IV - Marso tyrinėtojas (65-3); -premijuotas, kaip geriausias ir aktualiausias metų straipsnis (ALIAS c. V-bos); Rytojaus mokslo kryptys (70-1,2)

KOLUPAILA, STEPONAS

Dimensinė analizė (51-3); Pažanga ir viduramžiai (51-4); Mississipi nuotekio matavimas (51-6); Matai ir jų žymėjimas (55-1); Kaip aš tapau inžinierium (56-1); Ar sunku laikyti profesinio inž. kvotimus (56-2); Prof. Julius Gravrogkas (56-3); Dr. inž. Kraujalio darbai hidrotechnikoje (56-4); Kauno jūra (56-5); Techninė literatūra okupuotoje Lietuvoje (56-6); Reikšmingos praeities puslapis (57-4); Neris tyrinėjimai prieš 100 metų (57-5); Ką veikia mūsų kaimynai latviai (57-5); Kauno hidroelektrinės stoties statyba (58-5); Bergždžios pastangos (58-6); Hidrometrijos bibliografija (59-5); Iš hidrotechnikos praeities Laisvoje Lietuvoje (60-3); 10 metų komplektą pavarčius (61-2); Baltijos - Juodosios jūros vandens kelio sumanymas (62-1); Diplomų vertinimo reikalu (62-4); Prof. gen. Stasys Dirmantas (62-6); A.a. inž. Kazys Rimkus (60-3);

KONČIUS, IGNAS

Laikas statyboje (51-6); Svetur nėra ką dvarais dalintis (62-3); Prof. A. Jucys (67-2)

KOVA - LUKŠTAITĖ, BRONĖ

Architektūros paroda (62-6); Įspūdžiai iš jaunųjų architektų parodos Jaunimo Kongreso metu (67-1)

KOVA-KOVALSKIS, JONAS

Lietuviškas stilius architektūroje (66-3); Architektūriniai projektai (69-5,6)

KRASAUSKAS, MEČYS

Užkeiktas laivas (67-1)

KRULIKAS, KAZYS

Mūsų veiklos bendri bruožai (51-8); Dar organizacijos vardo klausimu (53-2); Jei ne tu, tai kas? (53-4); Reikšmingas dr. inž. J.P. Jankausko išradimas automobilistams (54-2);

Aleksandras Mačiūnas (Biografiniai bruožai) (54-2); Prof. dr. inž. Jodelei mirus (56-4); A.a. inž. S. Grižas (56-4); Kas bus su mūsų veikla? (56-4); Dipl. inž. Valerijonas Drevinskas (56-4); Lietuviškos architektūros kūrybos entuzijastai (58-6); Lietuviškos architektūros atgimimas (59-1,3,5,6 ir 60-2,4, ir 61-3,4,5)

K R Y Ž E V I Č I U S , S

Plieno paruošimas galvanizacijai (55-2,3)

K U B I L I U S , V

Ėiroskopas ir jo pritaikymas (63-6 ir 64-1)

L A Z A U S K A S , J. G R O Ž V Y D A S
Kelios pastabos dėl siūlomo bendro specialybių žurnalo (52-7); Ateities tekstilės žaliavos (52-7,10); Prof. S. Kolupailos hidraulikos laboratorija (56-1); Veiksmazodžio kilmininko panaudojimas mašinų pavadinimams (56-5); Tekstilės terminai (61-3); Terminologijos klausimais (61-4,5 ir 62-2,3); Biržų fabriko „Siūlas“ steigimas (63-1); Nylon ir jo 25 m. sukaktis (su J. Rūgiu) (64-1); Tikimybių teorijos pritaikymas technikoje (64-2,3); Balio Daukaus veikla (68-2); Prof. inž. Jonas Rūgis (69-1); Lietuvių patentai (69-5,6)

L A Z D I N I S , Š A R Ū N A S

Termodinamiškai neekvilibrinių reiškinių efektas aukštos energijos dujų srovėse (70-1,2)

L E L I S , P E T R A S

Apskričių ir miestų inžinieriai Lietuvoje (58-4); Melioracijos darbai Lietuvoje (59-4); Prisimenant savivaldybes (59-4); Glaudžiau junkimės apie T.Ž. (65-1); Nevykusio planavimo pavyzdžiai Kanadoje (66-3); Lietuvos geležinkeliai (67-3); 45 Metai technikos tarnyboje (70-3)

L I A T U K A S , V L A D A S

Mečislavui Spiridavičiui mirus (55-1)

L I T E R S K I S , V L A D A S

Naturalus vandens valymas (55-2,3)

L I U L E V I Č I U S , A R Ū N A S

Koks turėtų būti mūsų įnašas - susijungimo galimybės su inž. artimų sričių profesionalais (63-5); Lietuvių matematikų darbai (70-1,2)

M A Č I Ū N A S , A L E K S A N D R A S

Mintys suvažiavimo proga (52-8)

M A L C A N A S , E D V A R D A S

Metodų tobulinimo keliu (52-11)

M A L Ė N A S , V. S T E P A S

Popierius ir jo pramonė šiandien

M A N O M A I T I S , E U G E N I J U S

Kelias į sėkmingesnį vadovavimą (62-3);

Atominės bombos ir slėptuvės (62-3)

M A S I U L I S , E R D V I L A S

Režidencijų projektai (67-6)

M A T O N I S

M A C U L I A V I Č I U S , J O N A S

Nepriklausomos Lietuvos kariuomenės technikos daliniai kaip amatų mokykla (70-4)

M A Z I L I A U S K A S , S T

Šiandieninės chemijos smaigalis (53-5); Lietuvos pramonė (53-8 ir 54-1)

M A Ž E I K A , V A C L O V A S

Daugiaatraminių sijų sprendimas momentų pasiskirstymo metodu (52-2)

M A Ž E I K A , A . P O V I L A S

Terminologija (63-6); Profesiniuose suvažiavimuose (63-6); Tropinio Atlanto paviršiaus mėn. vidurkinės temperatūros ir zoninės anomalijos sūsas (66-1); Jūrų derlingumas ir jį apsprendžiantieji reiškiniai (67-3); Pastabos dėl pasikalbėjimo su humanitarais (68-2); Žvejojimo pramonė dabartinėje Lietuvoje ir kituose Pabaltijos kraštuose (69-3); Dabartinė Lietuvos pramonė (70-4,5,6 ir 71-1,3)

Pasaulinė laivininkystė (54-6); Žvejojimo ūkio pažanga (54-3,4); Šv. Lauryno vandens kelias (55-2,3); Įmoniniai žvejojimo laivai (56-5); Jūrinė kalba (57-5); Jūrų derlius (58-1); Klimatinis jūrų bangų nusakymas (58-3); Lietuviški laivai ir Britų Hondurasas (59-4); Povandeniniai laivai ir jų medžiojimas (60-4); Laivų inžinieriai (61-3); Laivininkystė, komunistinis kolonializmas ir šatelitizmas (61-3); Okeanografija ir jos tikslai (62-2,4)

M A Ž E L I S , B R U N O

Sąmatų paruošimas (57-3)

M E I L I Ū N A S , M

Portland cementui 130 metų (54-3,4); Leistini polio apkrovimai (58-4)

M E L N I K A S , P

Gotikos ir renesanso architektūros interpretavimai (58-2); Penkios istorinės sistemos ir tautiniai rūbai (67-4); Formos skoliniai ir laiko dvasia (68-4); Pramoninių gaminių abstraktus menas (69-2)

- MIKĖNAS,
VYTAUTAS, ANTANAS
Fazėje suderintų elementų antenos radaro sistemos (70-1,2)
- MITALAS,
GINTAUTAS, POVILAS
Šiaurės Kanados statybos bruožai (64-4)
- MOTIEJŪNAS, JONAS
Automatinės metalo apdirbimo mašinos (70-3)
- MULOKAS, JONAS
Lietuviškos architektūros reikalu (51-1); Vilniaus architektūra (56-2); Žuvusiems dėl Lietuvos laisvės paminklas Chicagoje (61-1); New Yorko, Maspeth lietuvų bažnyčia (62-1)
- MULOKAS, RIMAS
Diplominio darbo projektas (66-3); Bažnyčios modelis (66-4)
- NALIS, PETRAS
Studijinis vasaros teatro projektas (67-2)
- NASVYTIS, ALGIRDAS
Reikia Lietuvių Tikslųjų Mokslų Akademijos (62-5); Daugiacilindrinis planetinis sankrūvis (64-4); Prof. inž. Julius Gravrogkas (68-2); Mechaninės energijos transformacijos problemos mašinų ir autovariklių pavarose (70-1,2); A.a. inž. Pijus J. Žiūrys (62-5)
- NAVAKAS,
VACLOVAS, ALGIMANTAS
Prisiūsti projektai (69-4)
- NENORTAS, KOSTAS
Prof. Ignas Končius (57-1); Technikos įvairenybės (59-2); Trumpai apie maserį (60-5,6)
- NOREIKA, L
Talkininkavo nuotraukomis
- NOVICKIS, ANTANAS
Inžinieriaus S. Kairio sukaktis (59-3); Kalba VI-ALIAS suvažiavimui (60-5); Lietuvių inž. visuomeninė - politinė veikla (61-4,5); Prie prof. St. Kairio kapo (65-1)
- OKUNIS, J
Lietuviško vasarnamio projektas laimėjęs trečią premiją (70-4)
- OSTRAUSKAS
OSTIS, ALGIRDAS
Akcinių bendrovių susijungimai (71-1)
- PAŠKEVIČIUS, A
Ugdykite savo profesinę spaudą (51-6); Apie pajėgesnį plienbetonį (51-7); Terminologijos klausimais (52-1); Vadovėlių paruošimo reikalu (52-3); Dar kelios mintys dėl T.Ž. (53-4); Modulinis derinimas (53-5); Pastoviai sušalęs įžemis (57-2); Polių kalimas įšale (60-2); Statybų tvarkymas Kanadoje (63-2); Šauktinas PLIAS suvažiavimas (64-4)
- PAULIUKONIS, R. S.
Automatinė gamybos kontrolė (59-4)
- PELDA, VYTAUTAS
Arch. Vyt. Lansbergis - Žemkalnis (68-5,6); Įvairūs projektai (69-1)
- PELENAUSKAS, J
Inž. žemės ūkyje (61-1)
- PETRAUSKAS, VYTAUTAS
Architektūriniai projektai (Brėžiniai) (66-3); (66-4); (69-2)
- PETRAITIS, VYTAUTAS
Nuo idėjos iki išradimo (52-1); Patentų įstatymas (52-2); Patentų išgavimas JAV (52-3); Neutralaus taško iškrypimas pusiau išlygintame žvaigždės jungime (52-7); Kelionė į erdvę (53-1); Dėl atominės energijos ateities (53-3); Titano metalo savybės (53-4); Atominis reaktorius (54-3,4); Atominės elektros jėgainės (54-5); Elektros lemputėi 75 metai (54-5); Elektroninis mikroskopas (55-1); Atominis kuras ar alyva laivams (55-2,3); Atominės energijos pažanga (60-3); Elektros gamybos perversmo išvakarėse (60-3); Atominės energijos pažanga (60-4); Termoelektrinis generatorius (61-2); Termoelektrinis šaldymas (61-4,5); Elektrinis automobilis grįžta (67-4); Aviacijos pažanga (69-5,6)
- PRIŠMANTAS, K
Kalifornijos greitkelių tinklas (67-3)
- PROCIUK, S. G.
Ukrainiečių inž. sąjunga Amerikoje (68-4)
- PRŪSAS, VACIUS
Anykščių smėlis (57-4); Kaučukas (58-1); Elektro - korundas (58-5)
- PUŠKORIUS, JONAS
Vienafaziniai indukciniai motorai (55-2,3)
- RAMANAUSKAS, J
Pirmieji lietuviai inžinieriai Argentinoje (53-6)
- REKAŠIUS, ZENONAS
Ar mašinos gali galvoti? (57-4); Technikos mokslų programų keitimasis (61-4,5); Pasi- kalbėjimas su mūsų humanitarais (67-5); Optimalinė kontrolė ir interesų konfliktas (70-1,2)

R I A U B A , J U O Z A S

Navakas A.R.I.A. (69-4)

R I M A V I Č I U S , A N T A N A S

Kauno miesto dalies studijinis projektas (67-3)

R I M K E V I Č I U S , J U O Z A S

Septintajam suvaživimui artėjant (62-4); ALIAS ateities perspektyvos (62-5); Mūsų problemos ir pasisakymai (63-6); Ispūdžiai ir mintys iš spaudos ir radio suvaživimo (64-3); Piūvis per sąjungos veiklą (65-1); Devintasis suvaživimas Clevelande (68-1); Technologas kūrėjas (71-4)

R I M Š A I T Ė , J .

Archeologinis ir geologinis amžius (63-2)

R Ū G I S , J O N A S

Technikos mokslai ir žmonijos pažanga (52-2); Tarptautinės inžinierių organizacijos (54-3,4); Inžinieriai gyvenime (55-2,3); Saulė - energijos šaltinis (55-2,3); Darbo aplikacijų klausimu (56-2); Inžinierius visuomenėje (56-4); Dipl. inž. S. Eidrigėvičius (56-5); Prof. dr. inž. Jakovickas (56-6); Paminklinė lenta Regensburge (56-6); Lietuvos cheminė pramonė (57-2); Reliativumo teorija šių dienų klausimuose (57-5); Naujas chemijos pobūdis (58-1); Mūsų organizacijos tikslai ir veikla (60-4); Fizika ir metafizika vakaruose ir už geležinės uždangos (63-3,4); Nylonas ir jo 25 m. sukaktis - (su Lazausku) (64-1); Profesiniai klausimai, suvaživimai ir informacija su A.Ž. (64-1); Visatos erdvė ir medžiaga (64-6); Medžiagos sampratos raida nuo materializmo iki idealizmo (65-3); Šių dienų utilitarizmas ir mokslas (66-2); Mokslas ir kultūra (67-2); Ispūdžiai iš Lenkijos (67-3); Pramonė nepriklausomoje Lietuvoje (67-6)

R U O K I S , J U O Z A S

Plastikinės medžiagos ir jų pritaikymas (51-8); Ats. pulk. lt. inž. Juozo Steponavičiaus netekus (56-2)

Š Č E S N U L E V I Č I U S , K J r

Specialios spaudos sujungimo reikalai (52-7)

S A L D U K I E N Ė

Žemės plutos studijų apžvalga (65-5); Žvilgsnis į lietuviško gintaro kilmę (68-5)

S A N T V A R A S , S T A S Y S

Architektas (62-3); Bostono lietuviai inžinieriai (71-2)

S E M Ė N A S , A L F O N S A S

Kada turėsime spalvuotą televiziją (51-1); Fonovizija (51-3); Nauja televizijos bangų juosta (51-6); Apie trumpas radio bangas (51-9); Tranzistoriai (55-1); Stereo (60-3); Stereofoninis garsas (66-4); Mūsų eilės retėja - Prof. A. Jurskio netekus (66-4)

S E N U T A , V

Vladui Sirutavičiui - 85 m. amžiaus (62-3); Naujų medžiagų naudojimas statybai (63-1); Naujoji Bostono miesto rotušė (63-6); Architektūriniai ir skulptūriniai paminklai JAV (65-2); Medžio sijų laminacija su plieno sustiprinimu (67-2); A.a. Vladas Sirutavičius (67-5); Raudonmedžio panaudojimas statybai (68-3); Veitų bendrovė (68-4); Walter Gropius (68-5,6)

S I N K E V I Č I U S , V

Nulinių momentų metodas rėmamas skaičiuoti (55-1)

S I R U T A V I Č I U S , V L A D A S

Lietuviai inž. šio amžiaus pradžioje (59-2)

S L I Ž Y S , J .

Inž. Petrą Vileišį prisiminus (58-4); Pirmoji geležinkelio statyba Nepriklausomoje Lietuvoje (59-4); Nauja lietuvių inžinierio knyga - A. Keturakis (68-2); PLIAS uždaviniai ir veiklos apimtis (69-3)

S N A R S K I S , B

Kadmio akumulatorius automobiliui (57-3)

S L A B O K A S , J U O Z A S

Dipl. inž. S. Radis - Radzevičius (57-1)

S T A N K A I T I S , L I U D V I K A S

Zubkaus - Žemaičio firmos darbai (68-2); Projektas (66-3)

S T E I K Ū N A S , J

Avallanedos miesto urbanizacija (53-6)

Š A B A N A S , M E Č Y S

Biotechnologija (68-3); Biotechniniai aspektai erdvės ir praktikos medicinoje (71-3)

Š A L K A U S K A S , S .

Rentgeno vamzdžiai ir jų gamyba (53-7); Elektroniniai valdomas nuolatinės aukštos įtampos generatorius (54-1)

Š A T A S , D O N A T A S

Gipsas ir jo produkcija (54-3,4); Chemijos inžinierija (54-5); Pagreitintų elektronų generatoriai (58-1); Atkreipkime dėmesį į mokslinius darbus okupuotoje Lietuvoje (62-1); ALIAS ateities perspektyvos (62-5); Pastabos

tikslųjų mokslų akademijos steigimo reikalu (62-6); Moksliniai leidiniai ir tyrinėjimai Lietuvoje (64-2); Dėl profesinės ALIAS veiklos (65-2); T.K.J. Grotthuss (67-1); Pasikalbėjimas su Z. Rekašiumi (67-2); Kazys Sekmakas - Išradėjas (67-3); Athezija (68-1); Nauja lietuvių autoriaus knyga (68-1); Pasikalbėjimas su I. Kotovu (68-3); ALIAS IX-sis Suvažiavimas Clevelande (68-3); Tikslieji mokslai Lietuvoje (70-1,2)

Š E P E T Y S , S

Alberta (58-4)

Š I A U D I K I S , R O M A S

A.a. inž. Jurgis Paulikas (68-1); Jaunimo mokslinių darbų paroda (69-2)

Š I M O L I Ū N A S , J O N A S

PLIAS s-gos veiklos apžvalga (51-5); Prof. dr. inž. Steponas Kolupaila - 40 m. mokslinio darbo sukakties proga (56-1); Prof. J. Šimoliūno žodis į pavergtą Lietuvą (56-5); Lietuvos aukštieji kursai (56-6); Prof. inž. technologas Jurgis Čiurlys (56-6); UNRRA Universitetas Munchene (59-1); Iš atsiminimų (59-3); Atsiminimai iš jaunystės dienų (67-5)

Š L Ī Ū P A S , V Y T A U T A S

Ar verta inž. vykti užjūrio tarnybon? (60-3); Pompavimo stotys - hidroelektrinės jėgainės (61-1,3); Pasinaudokime bilijono dolerių dovaną (62-1)

Š V I P A S , V L A D A S

Forma architektūroje (51-5); Planavimo problemos (54-5 ir 55-1); Naujieji New Yorko dangoraižiai (58-2); Architektūros stilių evoliucija (59-3,6 ir 60-1 ir 62-1,2,4 ir 63-3,5,6 ir 64-1,2); Oro muziejaus Kaune kūrimo pradžia (62-4)

T A M O Š I Ū N A S , L E O N A S

Nafta Lietuvoje - iš „Mokslas ir Technika“ Nr. 9, 1968 (68-5,6)

T A M O Š I Ū N A S , V.

Išradimai ir gamta (51-2,3)

T E R C I J O N A S , V

A.a. prof. Ant. Gravrogkas (58-5)

U Ž G I R I S , C. Š A R Ū N A S

Greitesnių už garsą riedmenų konstrukcinės ypatybės (70-1,2)

U Ž P U R V I S , E U G E N I J U S

Grafitas (68-5,6)

V A D O P A L A S , A N T A N A S

Aitas ir varas (63-4); Pirtis (63-5); Termino-

logija (64-1); Kutė (64-5); Trafikas senovės baltuose (65-4); Lumber ir timber lietuviškai (66-2,4 ir 67-1,2,5,6 ir 68-1,2,3,5,6) Medžiaga surišimui (69-2,4,5,6); Stogo užbaigimas (70-5,6); (71-4)

V A I G A U S K A S , R I Č A R D A S

Mūsų tikslieji mokslai užsienio lietuvių akimis - Iš „Mokslas ir Technika“, 1967 m. Nr. 2 (67-4)

V A I Š N Y S , R I M V Y D A S , J U O Z A S

Kryptys geofizikoje (70-1,2)

V A L A I T I S , J U R G I S

Kabamieji stogai (58-2)

V A I T Y S , R A M O J U S

Dabarties ir ateities geležinkeliai (69-4,5,6)

V A N A G A S , K.

Vandens jėgainių statybos sunkumai Britų Kolumbijoje (63-1)

V A R N A S , A D O M A S

Gyvenimiškosios įvardotyros reikalu (61-3)

V A S Y S , J.

Bostono centrinė arterija (57-1); Gera naujiena (Vytautas Izbickas) (67-1)

V I L Č I N S K A S , J.

Vandens apsauga Anglijoje (69-2)

V I L K A S , E U G E N I J U S

Naujausi metalų virinimo būdai (71-5,6)

V I N T A R T A S , V Y T A U T A S

Techninių terminų žodynas - mūsų įnašas (56-1); Dar techninių žodyno reikalu (56-2); Žodis į kolegas (56-3); Horizontaliai ir vertikaliai (56-4); Ketvirtasis ALIAS - PLIAS suvažiavimas (56-5); T.T.Ž. kartoteka (56-6); Vasario 16 proga (57-1); T.T.Ž. kartoteka (57-4,5,6 ir 58-1,2,3); Lietuvos Pasiuntinybės rūmai Brazilijoje (58-6); Penktasis ALIAS ir PLIAS suvažiavimas Baltimorėje (58-6 ir 59-1); Lietuvos Pasiuntinybės rūmai Brazilijoje (59-1); Mūsų organizacijos tikslai ir veikla - referatas VI ALIAS suvažiavime (60-4); Terminų reikalu (65-1); Terminologijos klausimais (65-4). Straipsniai įvardų reikalais „T.Ž.“ (65-5); Neišnaudotos mūsų kalbos vertingos savybės (66-2); Sistematingumas įvardotyroje (66-4); Technikinių įvardų žodyno kartoteka (67-1); PLIAS ir ALIAS suvažiavime išspręstinas reikalas (70-3); Mokslininkai į talką jaunimui (70-4)

V I S K A N T A, R O M U A L D A S
Šilumos mainų vieta šių dienų technologijoje
(70-1,2)
V I T O L I S, V E R K U S (slapyvardis)
Matematika ir poezija (71-5,6)
V O L K A S, N A P O L E O N A S
Canberra - būsimasis penktojo kontinento
metropolis (70-5,6)
Z A L U B A S, R O M U A L D A S
Erdvės ir jų užkariavimas (62-6)
Z U B K U S, Ž E M A I T I S and Ass.
Elkridge estates projektas (66-4)
Z U J U S, A
Nuo Archimedo iki sputniko (57-6)
Ž A L K A U S K A S, J U R G I S
Lietuvos kartografijos klausimu (69-5,6)

Dar Lietuvos kartografijos klausimu „laiškas
ir atsakymas“ (71-1)

Naronskis, Juozas
XVIIa, matininkas, kartografas, inžinierius
(71-4); Neoklasikinės architektūros bruožai
Lietuvoje (71-5,6)

Ž E M K A L N I S, V Y T A U T A S
Architektas ir jo profesinė etika (57-4)

Ž I Ū R Y S, P I J U S J
Neišsemiami žemės ūkio turtai (53-1,3);
Titanas ir jo lydiniai (59-4,5)
Ž U K A U S K A S, A
Susitikimai tarptautinėje konferencijoje (67-2)
Ž Y G A S, K Ė S T U T I S, P A U L I U S
Architektūrinis projektas Northamptone (68-3)

P A P I L D O M A S

K R I K Š Č I Ū N A S, V Y T A U T A S
Projektas (66-3); Lauko teatro projektas
(67-2)
L A P S Y S, A L G I S
Žmogus - kūrėjas (72-2)
M A N O M A I T I S, E U G E N I J U S
Inžinieriai ir bendruomenė. Broliai inžinieriai
Veitai (72-2)

S A K A L A S, J U O Z A S
Informacijos sistemos statyboje (71-5,6)
S L A P Š Y S, M Y K O L A S
Gežbetoninių laivų problema (53-7,8 ir 54-2)
S T A T K Ū S, N E R I M A N T A S
Savings and Loan Ass. projektas (66-3)
V I L K A S, R O M A S
Mirė jūrų kapitonas Feliksas Marcinkus (62-2)

S A D Ž I U S, V Y T A U T A S
Žemės drebėjimui atsparių namų statyba

Spaudos Apžvalga

D. ŠATAS

Šis skyrelis-tai sena „T.Ž.“ dalis, kuri šiek tiek kaitaliojosi, bet pagrindinai jame telpa trumpos žinutės, parinktos iš kitos spaudos. Šios žinutės su mažomis išimtimis ribojasi tik lietuvišku gyvenimu. Ta prasme jis skiriasi nuo „Techninės Apžvalgos“ skyrelio, kuriame telpa bendro pobūdžio techninės naujienos. Kai kurios ilgesnės ištraukos iš kitos spaudos, nors ir neatspausdintos po šio skyrelio antgalviu, savo turiniu taip pat jam priklausytų.

Šiame skyrelyje didelę vietą užima žinios, liečiančios Lietuvos techninį ir mokslinį gyvenimą. Didelę dalį šio skyrelio užpildė A. Balsas (Ksaveras Kaunas), duodamas Lietuvoje leidžiamo žurnalo „Mokslas ir Technika“ turinį. Greta jis buvo užpildomas žinutėmis, rastomis Lietuvos spaudoje. Tokios žinutės dabar yra dažnos visoje mūsų išėivijos spaudoje, anksčiau jos buvo daug retesnės.

„Spaudos Apžvalgos“ skyrius yra dažnai talpinęs Lietuvoje išleistų leidinių recenzijas. Dr. Jurgis Gimbutas yra dažnas šių knygų recenzentas.

„T.Ž.“ redakcija taip pat yra bandžiusi persispausdinti vieną kitą straipsnį iš Lietuvoje leidžiamų žurnalo. Pirmas toks bandymas buvo 1967 m. Nr. 2, kur tilpo Dr. Algirdo Žukausko straipsnis „Susitikimai Tarptautinėse

Konferencijose“. Straipsnis mums buvo įdomus, nes tai buvo pirmas įvykis Lietuvos spaudoje, kada išėivių inžinierių darbai buvo plačiau paminėti. Šiame straipsnyje buvo diskutuoti Dr. R. Viskantos ir Dr. A. Kudirkos darbai šiluminės fizikos srityje. 1967 m. Nr. 4 vėl buvo persispausdintas iš „Mokslas ir Technika“ žurnalo straipsnis „Mūsų Tikslieji Mokslai Užsienio Lietuvių Akimis“, kuriame buvo diskutuojamos mūsų spaudoje pasirodžiusios apžvalgos ir pasisakymai apie Lietuvos mokslinius darbus. „T.Ž.“ 1968 m. Nr. 5-6 buvo persispausdintas L. Tamošiūno straipsnis „Nafta Lietuvoje“, tuo metu aktualia tema, ką tik suradus naftos šaltinius Lietuvoje. Tuo būdu vyko šioks toks nuomonių pasikeitimas su Lietuvos inžinieriais, kas suaktualino „T.Ž.“. 1969 m. Nr. buvo patalpintas čia besilankiusio architekto B. Janavičiaus straipsnis „Šių laikų architektūra Lietuvoje“, specialiai parašytas „T.Ž.“. Tai pirmas arba bent labai retas įvykis mūsų išėivijos spaudoje. 1969 m. įvykusiame Mokslo ir Kūrybos simpoziume Chicagoje, diskusijose apie mūsų kultūrinę ir mokslinę spaudą, buvo siūloma ieškoti būdų, kaip pasikeisti straipsniais su Lietuvoje leidžiama spauda. „T.Ž.“ ir bendros išėivių spaudos rėmuose atrodo yra padaręs keletą pirmų žingsnių.

LIETUVIAI TECHNINĖJE LITERATŪROJE

D. Š.

Tokius duomenis surinkti nėra lengva. Peržiūrėjimas techninės literatūros bibliografinių leidinių užima daug laiko. Pagrindinę medžiagą turėtų sudaryti pačių autorių atsiunčiami straipsnių atspaudai ir skaitytojų bei bendradarbių informacija. Atspaudų yra susirinkę nemažai ir jie dalinai pagelbėjo sudaryti eksponatus inžinierių suvažiavimų parodose, kur greta tradiciniai išstatomų brėžinių ir modelių buvo įmanoma sudaryti ir techninės literatūros parodėlę.

Greta straipsnių ir patentų „T.Ž.“ turėjo progos paminėti ir lietuvių autorių techninio turinio knygas. Šie paminėjimai nors ir nebuvo šio skyrelio dalimi, tačiau savo pobūdžiu yra panašūs. Knygų paminėjimo atveju buvo bandoma paliesti jų turinį ir taip pat supažindinti skaitytojus su autoriais talpinant su jais pasikalbėjimus, parengtus „T.Ž.“ bendradarbių.

Šis skyrelis turėtų būti nuolatinė „T.Ž.“ dalimi. Jis reikalingas aktyvesnio skaitytojų bendradarbiavimo.

Šis skyrelis savo ankstyvesniu pavadinimu „Lietuvių Mokslo Darbai“ pirmą kartą pasirodė „T.Ž.“ 1962 m. Nr. 4 ir nuo to laiko tilpo šiame žurnale. Nuo 1968 m. Nr. 4 jo pavadinimas buvo pakeistas į „Lietuviai Techninėje Spaudoje“ vėliau „Literatūroje“. Pakeistas pavadinimas žymiai geriau atitiko šio skyrelio turinį, nes į jį telpa ne vien grynai moksliniai darbai, bet ir bendrai techniniai straipsniai, paskelbti išeivių lietuvių įvairioje techninėje spaudoje, įskaitant ir patentus, kurie taip pat yra dalis techninės literatūros.

Redakcija galvojo, kad toks skyrius nuolatos skelbdamas įvairius pasirodžiusius straipsnius būtų įdomus bendram savitarpiniam susižinojimui, kartu paryškinant faktą, kad lietuviška išeivija yra kūrybinga mokslinėje ir inžinerinėje srityse. Šio skyrelio pagrindinis tikslas ir yra ne supažindinti skaitytojus su paskelbtų darbų turiniu, bet paminėti lietuvių autorius.

URBANIEČIAI 1955 m. (dalis)

I eilė — A. Bakaitis, K. Ječius, K. Mikėnas, R. Babickas, A. Kliorė. II eilė — R. Viskanta, A. Avižienis, V. Vepštas, A. Marchertas. III eilė — S. Neimanas, B. Juodelis, L. Šabaliūnas, V. Variakojis. IV eilė — R. Korzonas, Z. Viskanta, A. Dundžila. V eilė — B. Žemaitis, R. Gaška, M. Jazbutis

Šis sukaktuvinis Technikos Žodis gali pasirodyti tik dėl to kad jo redaktorius Kolega Juozas Rimkevičius įdėjo nesuskaitomas darbo valandas ir rūpestį. Šį darbą jis dirbo namuose turedamas sunkų ligonį kurį nuolat teko slaugyti. Redagavimo darbus baigiant, negailestinga mirtis pasirodė jo namuose. Ponia Aldona Rimkevičiene neteko savo brangios motinos Zofijos Kudukienės kuri mirė Kovo 9 d. 1972.

Del ištikusio skausmo Kolegai Juozui Rimkevičiui, jo žmonai Aldonai ir giminėms reiškiam gilią užuojautą.

Technikos Žodžio Redakcijos Kolegija
ir Spaudos Sekcijos darbuotojai

AMERIKOS LIETUVIŲ INŽINIERIŲ IR
ARCHITEKTŲ SĄJUNGOS
(ALIAS) ŽENKLIUKO PROJEKTO
KONKURSINĖS SĄLYGOS

1. Ženkliuko projektas turi būti pateiktas lietuvišku stiliu ir reprezentuoti pagrindines inžinerijos ir tikslųjų mokslų šakas.

2. Projektas turi būti nesudėtingas, kad liktų ryškus sumažinus. Galima pateikti kelis variantus.

3. Ženkliukas turi būti ne daugiau kaip iš trijų spalvų, tačiau turi būti efektingas naudojant ir vieną spalvą - spausdiniuose. Ženkliukas bus gaminamas iš metalo vengiant aštrių kampų. Ženkliuko projektas turi būti pristatomas 5-kių iš 7-ių colių dydžio, su projektui tinkamais braižiniais. Galima pateikti kelis variantus.

4. Konkurso braižiniai pasirašomi slapyvardžiu. Prie jų pridodamas uždaras, neadreisuotam, pažymėtam slapyvardžiu, voke - Autoriaus vardas, pavardė, slapyvardis ir adresas.

5. Konkursinio projekto pristatymo data yra 1972 m. gegužės 1. d. Projektai siunčiami Konkurso Komisijos pirmininkui antrašu: J. Rasys, 330 Harvard St., Cambridge, Mass. 02139 (tel. 617-491-0840)

6. Konkurso pirma premija: 100 dol; antra premija 50 dol.

7. Premijuoti projektai bus paskelbti „Technikos Žodyje“.

8. Projekto įvertinimo komisija yra sudaryta iš Bostono skyriaus narių: Dipl. Inž. J. Rasio, Dipl. Inž. R. Budreikos, Dr. Inž. J. Gimbuto, C. Vald. atstovo dipl. Inž. B. Galinio ir pakviesto dailininko Juliaus Špokevičiaus.

Premijų mėcenatai: I-mos premijos, Vytautas ir Elena Vidugiriai, (Inž. V. Vidugiris yra „ALIAS“ c.v. pirm.). II-os premijos Bostono „ALIAS“ skyrius.

